

11 Registerutdrag

11.1 Inledning

Rätten för den registrerade att på begäran få ett s.k. registerutdrag med de uppgifter om honom eller henne som en personuppgiftsansvarig behandlar har funnits under lång tid. Bestämmelser om rätt till registerutdrag fanns i 10 § i 1973 års datalag och finns i dag i 26 § personuppgiftslagen. Bestämmelser om registerutdrag finns i artikel 12 i EG-direktivet.

Rätten att på begäran få ett registerutdrag är givetvis adekvat och grundläggande för de registrerade. Genom den rätten får den registrerade möjlighet att kontrollera om han eller hon är registrerad och, om så är fallet, att de registrerade uppgifterna är riktiga. Rätten till insyn är vidare en förutsättning för att den registrerade i praktiken skall kunna få felaktiga uppgifter rättade.

Å andra sidan kan skyldigheten att lämna registerutdrag vara betungande och kostsam för den personuppgiftsansvarige. Det gäller i synnerhet sedan skyldigheten i och med personuppgiftslagen utsträckts till att gälla inte bara uppgifter i datoriserade personregister utan även uppgifter i ostrukturerat material i datorer, t.ex. i löpande text och i ljud och bild, och strukturerat material på papper.

De administrativa och ekonomiska konsekvenserna av rätten till registerutdrag har varit omdiskuterade under lång tid. Redan i början på 1980-talet gjordes t.ex. vissa ändringar i 10 § datalagen i syfte att få ned kostnaderna för de registeransvariga inom främst det allmänna.¹²⁴ Det gjordes i 10 § datalagen också undantag för till arkivmyndigheter överlämnade arkiv. Det motiverades med att en tillämpning av 10 § datalagen skulle få betydande negativa konsekvenser för arkivmyndigheternas verksamhet samtidigt som enskil-

¹²⁴ Prop. 1980/81:20 Bilaga 1 s. 13 ff.

da med stöd om offentlighetsprincipen kan få del av sina uppgifter (om de kan precisera sin begäran).¹²⁵

Datalagskommittén noterade särskilt svårigheterna att i ostrukturerat material söka fram alla de uppgifter om en person som en personuppgiftsansvarig behandlar. Kommittén ansåg sig dock med hänsyn till EG-direktivet inte kunna gå längre i fråga om undantag än vad den gjort i fråga om vissa löpande texter (se närmare avsnitt 11.4.1).¹²⁶ Flera av remissinstanserna noterade att skyldigheterna att informera skulle komma att öka med personuppgiftslagen och poängterade vikten av att skyldigheterna hålls på en rimlig nivå, särskilt när det gäller personuppgifter i löpande text. Regeringen tog fasta på de undantag avseende löpande text som kommittén föreslagit, men gick inte längre.¹²⁷ Senare har vissa ytterligare undantag införts i särskilda registerförfattningar (se närmare avsnitt 11.4.2).

Bestämmelserna om registerutdrag har av många tagits upp som ett problem i Justitiedepartementets offentliga utvärdering.¹²⁸ I Justitiedepartementets skiss till ändringar av EG-direktivet har också rätten till registerutdrag särskilt tagits upp och förslag lämnats om att registerutdrag inte skall behöva lämnas om det visar sig omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor ansträngning.¹²⁹ Lättnader i bestämmelserna om registerutdrag har vidare föreslagits i ett gemensamt förslag till ändringar i EG-direktivet som lagts fram av Sverige, Storbritannien, Finland och Österrike (se vidare avsnitt 11.2 om förslaget i den delen).

Mot den bakgrunden har utredningen ansett det befogat att särskilt undersöka om det är möjligt och lämpligt att genom ändring i personuppgiftslagen göra inskränkningar i skyldigheten att lämna registerutdrag.

11.2 EG-direktivet

Enligt artikel 12 i EG-direktivet skall medlemsstaterna säkerställa att varje registrerad har rätt att från den personuppgiftsansvarige

¹²⁵ Prop. 1981/82:189 s. 35 ff.

¹²⁶ SOU 1997:39 s. 389 ff. och 313 ff.

¹²⁷ Prop. 1997/98:44 s. 81 ff.

¹²⁸ Ds 2001:27, särskilt s. 75 ff.

¹²⁹ Ds 2001:27 s. 157.

utan hinder och med rimliga intervall samt utan större tidsutdräkt eller kostnader få följande information:

- Bekräftelse på om uppgifter som rör den registrerade behandlas eller inte
- Information om åtminstone
 - ändamålen med behandlingen
 - de berörda uppgiftskategorierna och
 - mottagarna eller de kategorier av mottagare till vilka uppgifterna utlämnas
- Begriplig information om vilka uppgifter som behandlas
- All tillgänglig information om varifrån de behandlade uppgifterna kommer
- Kännedom om den logik som används när uppgifter som rör den registrerade behandlas på automatisk väg, åtminstone såvitt avser sådana automatiserade beslut som avses i artikel 15.1 i EG-direktivet

I kommissionens förklaring anges bl.a. att det har överlämnats till medlemsstaterna att precisera hur informationen skall lämnas till den registrerade, t.ex. för att underlätta för såväl den registeransvarige som den registrerade när flera uppgiftsbehandlingar berörs, särskilt när det gäller manuella register.¹³⁰

Enligt artikel 13.1 får medlemsstaterna genom lagstiftning begränsa omfattningen av bl.a. rätten till registerutdrag enligt artikel 12 om en sådan begränsning är en nödvändig åtgärd med hänsyn till bl.a. skydd av den registrerades eller andras fri- och rättigheter (artikel 13.1 g), se närmare avsnitt 9.2. Enligt artikel 13.2 finns det vissa ytterligare möjligheter till begränsningar av rätten till registerutdrag enligt artikel 12. Det gäller dock bara i fråga om uppgifter som endast behandlas för ändamål som har med vetenskaplig forskning att göra och när uppgifterna endast lagras i form av personuppgifter under en begränsad tid som inte överstiger den tid som är nödvändig för att framställa statistik.

Sverige, Storbritannien, Finland och Österrike har gemensamt föreslagit ändringar i artikel 12; också Nederländerna stöder förslaget. De föreslagna ändringarna innebär att den registrerade skall få bekräftelse på om den personuppgiftsansvarige har lokaliserat uppgifter om den registrerade och att den personuppgiftsansvarige när han eller hon besvarar en begäran skall göra alla rimliga ansträng-

¹³⁰ SOU 1993:10 Bilagor s. 182.

ningar för att lokalisera uppgifter som rör den registrerade och vid behov be den registrerade om information som gör det möjligt att lokalisera dessa uppgifter.

11.3 Europarådets dataskyddskonvention

Europarådets dataskyddskonvention har presenterats i avsnitt 4.2.2 och bilaga 5. Enligt artikel 8 i konventionen skall var och en ha möjlighet att konstatera om det finns ett automatiserat personregister (på engelska "an automated personal data file"), vilka ändamålen är med registret och den registeransvariges identitet. Var och en skall också ha möjlighet att med rimliga intervall och utan orimlig tidsutdräkt eller kostnad få bekräftelse på om personuppgifter om honom eller henne lagras i det automatiserade registret (på engelska "the automated data file") och att få information om sådana uppgifter i begriplig form.

Enligt artikel 9 i konventionen får avvikelser göras från bl.a. artikel 8 i konventionen. Sådana avvikelser skall finnas i lag och vara nödvändiga i ett demokratiskt samhälle för att bl.a. skydda den registrerade eller andra personers fri- och rättigheter.

11.4 Det svenska genomförandet

11.4.1 Personuppgiftslagen

Enligt 26 § personuppgiftslagen är den personuppgiftsansvarige skyldig att till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår gratis lämna besked om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller inte. Behandlas sådana uppgifter skall skriftlig information – ett s.k. registerutdrag – lämnas också om vilka uppgifter om den sökande som behandlas, varifrån dessa uppgifter har hämtats, ändamålen med behandlingen, och till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut. Registerutdraget skall lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes.

Om det finns särskilda skäl för det, får utdraget dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes.¹³¹

Det finns ett par undantag i personuppgiftslagen från skyldigheten att lämna registerutdrag.

Ett sådant utdrag behöver för det första inte omfatta personuppgifter i löpande text som inte fått sin slutliga utformning när ansökan gjordes eller som utgör minnesanteckning eller liknande. Det gäller dock inte om uppgifterna har lämnats ut till tredje man eller om uppgifterna behandlas enbart för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål eller, när det gäller löpande text som inte fått sin slutliga utformning, om uppgifterna har behandlats under längre tid än ett år.

Utdraget behöver för det andra inte omfatta sådan information som enligt vad som är särskilt föreskrivet i lag eller annan författning eller i beslut som har meddelats med stöd av författning inte får lämnas ut till den registrerade, 27 § personuppgiftslagen. Författningsgrundade bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt går således före skyldigheten att lämna registerutdrag.¹³² En personuppgiftsansvarig som inte är en myndighet får därvid i motsvarande fall som avses i sekretesslagen (1980:100) vägra att lämna ut uppgifter till den registrerade.

De två nu berörda undantagen har grundats på artikel 13.1 g i EG-direktivet. Att under en rimlig tid få ha sina ofärdiga alster och minnesanteckningar i fred kan nämligen enligt regeringens mening ses som en sådan fri- och rättighet som enligt artikel 13.1 berättigar till en begränsning av informationsskyldigheten.¹³³ De bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt som finns i Sverige har vidare ansetts vara uppställda till skydd för sådana fri- och rättigheter som avses i EG-direktivet.¹³⁴

I fråga om personuppgifter i löpande text redovisades i övrigt bl.a. följande överväganden i propositionen med förslag till personuppgiftslagen:¹³⁵

¹³¹ Se beslut av JO 2002-08-30, dnr 4388-2001, om myndighets registrering av ansökningar om registerutdrag och avslag på sådana ansökningar samt om utformningen av registerutdrag från myndighet. Se beslut av JO 2003-03-19, dnr 2992-2002, om myndighets dröjsmål med att lämna registerutdrag.

¹³² Se om utformningen av en myndighets beslut om att inte lämna ut uppgifter efter en ansökan, beslut av JO 2002-08-30, dnr 4388-2001, och Kammarrättens i Stockholm dom 2001-02-08 i mål nr 7152-2000 samt jämför prop. 2001/02:191 s. 89 ff., prop. 1997/98:97 s. 68 och RÅ 2000 ref. 15.

¹³³ Prop. 1997/98:44 s. 83.

¹³⁴ Prop. 1997/98:44 s. 84.

¹³⁵ Prop. 1997/98:44 s. 82 f.

”Den nya lagen omfattar till skillnad från den nuvarande datalagen även behandling av personuppgifter som finns i löpande text, t.ex. i ett ordbehandlingsdokument [...]. Beträffande sådana personuppgifter finns det särskilda svårigheter att söka fram alla uppgifter om en och samma person som behandlas. I vissa fall har en personuppgiftsansvarig så många olika samlingar av personuppgifter och så dåliga sökmöjligheter att det i praktiken är omöjligt att få fram alla uppgifter om den registrerade som behandlas. Arkivmyndigheterna, som tar emot samlingar av uppgifter med olikartad struktur från många håll, kan vara ett exempel.

I EG-direktivet finns det ingen uttrycklig bestämmelse som gör det möjligt att göra undantag från skyldigheten att efter ansökan lämna begriplig information om vilka uppgifter som behandlas, när det är omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor ansträngning att söka fram alla uppgifter om en person som behandlas. Datalagskommittén har berört problemet på följande sätt.

EG-direktivet kan inte anses kräva att en persondataansvarig ordnar sina uppgiftssamlingar på ett sådant sätt att det är möjligt att söka fram alla uppgifter om en registrerad som behandlas. Ett införande eller tillåtande av sådana sök- och sammanställningsmöjligheter, som inte behövs av något annat skäl, skulle i själva verket kunna hota den personliga integriteten; det skulle då bli enkelt att kartlägga en person.

Enligt vår mening är det inte rimligt att utforma informations-skyldigheten på ett sådant sätt att den tvingar fram förfaranden som i själva verket kan hota den personliga integriteten. Den persondataansvarige bör, som vi ser det, bara vara skyldig att utnyttja alla de sök- och sammanställningsmöjligheter som han eller hon faktiskt och rättsligt har tillgång till för att få fram information att lämna till den registrerade. Därmed garanteras att den registrerade får tillgång till all information som den persondataansvarige faktiskt kan få fram om den registrerade, vilket måste anses tillräckligt; inte ens EG-rätten kan tvinga någon att göra det som i praktiken är omöjligt.

Den som har en stor mängd ordbehandlingsdokument och som bara har en funktion för att söka i öppnade dokument kan exempelvis i praktiken inte få fram alla uppgifter om en person som kan finnas i dokumenten. En persondataansvarig med hundratals anställda med persondatorer vilka kan sökas igenom en och en kan inte heller i praktiken söka fram de personuppgifter som kan finnas i alla datorerna, om det inte finns några mera centraliserade sökmöjligheter. Möjligheterna att söka bland datorlagrade uppgifter utvecklas dock ständigt, och det finns redan i dag i standardprogram funktioner för att snabbt söka igenom alla dokument på en hårddisk eller via nät ef-

ter viss text, t.ex. ett namn eller personnummer. Med den föreslagna ordningen kommer den registrerades rätt att få information att utvidgas i precis samma takt som de persondataansvarigas möjligheter att göra integritetskänsliga sökningar och sammanställningar utvecklas. Det finns inte anledning att driva på utvecklingen och användningen av möjligheterna att göra känsliga sammanställningar.

En persondataansvarig som behandlar många personuppgifter i olika konstellationer, exempelvis Statistiska centralbyrån, kan med den föreslagna ordningen ändå behöva göra stora ansträngningar för att pröva alla sök- och sammanställningsmöjligheter som faktiskt finns. Men den som samlar på sig stora mängder personuppgifter får som regel finna sig i att också behöva göra stora ansträngningar för att kunna tillgodose de registrerades grundläggande rättigheter.

Enligt vår mening är det rimligt att utgå från att Datalagskommitténs slutsats att EG-direktivet innebär att den personuppgiftsansvarige bara är skyldig att utnyttja alla de sök- och sammanställningsmöjligheter som han eller hon har tillgång till för att få fram information att lämna till den registrerade är riktig. När det gäller skyldigheten att efter ansökan lämna information om bl.a. vilka uppgifter om sökanden som behandlas, skall bestämmelserna i den nya lagen ha samma innebörd som enligt direktivet och inte gå längre än vad direktivet kräver.”

11.4.2 Särskilda registerförfattningar

I några särskilda registerförfattningar med bestämmelser som avviker från personuppgiftslagen (se 2 § personuppgiftslagen) har det gjorts vissa undantag från skyldigheten enligt personuppgiftslagen att lämna registerutdrag.¹³⁶

Genom SFS 2001:556 har det införts en bestämmelse i 7 a § arkivförordningen (1991:446) om att en arkivmyndighet inte behöver lämna besked och information enligt 26 § personuppgiftslagen när det gäller personuppgifter i arkivmaterial som tagits emot för förvaring av myndigheten, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Vid elektronisk ärendehantering inom skatt, tull och exekution samt socialförsäkringssystemet har det ansetts möjligt att föreskri-

¹³⁶ Ibland har det också föreskrivits att uppgifter i vissa register inte alls får lämnas ut till den registrerade, se t.ex. 18 § lagen (2002:44) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m.

va att uppgifter i elektroniska handlingar inte behöver tas med i ett registerutdrag enligt 26 § personuppgiftslagen.¹³⁷

I fråga om elektroniska handlingar hos domstolar har det föreslagits att uppgifter i sådana handlingar som den enskilde tagit del av inte behöver tas med i ett registerutdrag enligt 26 § personuppgiftslagen.¹³⁸

11.5 Genomförandet i andra länder

I de flesta genomförandelagstiftningarna finns det exempel på att undantag eller begränsningar gjorts på olika sätt i skyldigheten att lämna registerutdrag. Som exempel kan nämnas följande.

Det finns exempel, t.ex. från Danmark, Norge och Island, på att personuppgifter i interna eller preliminära dokument har undantagits från rätten till registerutdrag.

I Storbritannien har det gjorts ett generellt undantag från rätten till registerutdrag för sådana personuppgifter som den personuppgiftsansvarige inte kan hitta. Undantaget lyder: "A data controller is not obliged to comply with a request under this section unless he is supplied with such information as he may reasonably require in order to satisfy himself as to the identity of the person making the request and to locate the information which that person seeks."

I genomförandelagstiftningen i Portugal har det införts en möjlighet att genom lag begränsa rätten till registerutdrag när uppgifterna inte används för att vidta åtgärder eller fatta beslut beträffande individer, om det är tydligt att det inte finns någon risk för kränkning av den registrerades grundläggande fri- och rättigheter.

I genomförandelagstiftningen i Österrike har det införts en skyldighet för den registrerade som ansöker om ett registerutdrag att på begäran samarbeta i rimlig omfattning för att undvika en obefogad eller oproportionerligt stor arbetsinsats för den personuppgiftsansvarige.

¹³⁷ Prop. 2000/01:33 s. 104 ff., prop. 2000/01:69 s. 26 ff. och prop. 2002/03:135 s. 116 f.

¹³⁸ SOU 2001:100 s. 173 ff.

11.6 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: Information enligt 26 § personuppgiftslagen, i form av ett s.k. registerutdrag, behöver inte lämnas i den utsträckning detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Enligt utredningens mening är rätten att på begäran få ett registerutdrag grundläggande för den registrerade på de skäl som angetts inledningsvis. Det kan därför inte komma i fråga att göra några ingripande inskränkningar i den rätten.

Skyldigheten för den personuppgiftsansvarige att lämna registerutdrag inträder först när den registrerade begär ett sådant utdrag. I enlighet med vad som angetts i de svenska förarbetena (se avsnitt 11.4.1) krävs det i princip inte heller att den personuppgiftsansvarige vidtar några förberedande åtgärder innan en begäran framställts; en annan sak är att allmänna administrativa skäl talar för att den personuppgiftsansvarige på förhand utarbetar rutiner för att på ett så effektivt sätt som möjligt kunna uppfylla registerutdragsskyldigheten, liksom sådana rutiner behövs för ett effektivt uppfyllande av andra skyldigheter i verksamheten. Det är således inte fråga om någon betungande skyldighet i den vardagliga hanteringen av personuppgifter.

Det som i stället brukar anföras som särskilt betungande för personuppgiftsansvariga är att i vissa fall söka fram alla de personuppgifter om den registrerade som behandlas. Det gäller främst när en personuppgiftsansvarig har en större mängd ostrukturerat material, t.ex. i form av löpande text eller ljud- och bildupptagningar, särskilt om materialet finns på olika ställen, t.ex. i hundratals persondatorer. Men det gäller också när en personuppgiftsansvarig har väldigt många regelrätta register att söka igenom.

Utredningen anser att nu nämnda svårigheter är värda att beakta. Om den personuppgiftsansvarige bara efter väldigt stora ansträngningar kan få fram uppgifter om en person, är det mindre sannolikt att dessa uppgifter kommer att användas på ett sätt som innebär ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Det kan i vart fall konstateras att informationsteknikens särskilda möjligheter att effektivt strukturera, söka och sammanställa uppgifter då inte har utnyttjats på ett sätt som innebär särskilda integritetsrisker.

Utredningen anser bl.a. därför att det skulle vara befogat och inte innebära någon egentlig och beaktansvärd inskränkning i in-

tegritetsskyddet att uttryckligen i personuppgiftslagen ange att skyldigheten att lämna registerutdrag inte gäller i den utsträckning det visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats att lämna utdrag. Frågan är om ett sådant uttryckligt undantag är förenligt med EG-direktivet.

Det kan för det första konstateras att det inte i artikel 12 i EG-direktivet finns någon sådan möjlighet till undantag. En motsvarande undantagsmöjlighet finns dock i fråga om skyldigheten enligt artikel 11 i EG-direktivet att självständigt lämna information i samband med att personuppgifter samlas in från någon annan källa än den registrerade själv. Däremot är det enligt artikel 13.1 g i EG-direktivet tillåtet att begränsa omfattningen av rätten till registerutdrag enligt artikel 12 under förutsättning att en sådan begränsning är en nödvändig åtgärd med hänsyn till skyddet av den registrerades eller andras fri- och rättigheter.

Det kan vidare konstateras att många medlemsstater vid genomförandet av EG-direktivet på olika sätt har gjort en rad undantag eller begränsningar i skyldigheten att lämna registerutdrag (se avsnitt 11.5). Såvitt utredningen kan förstå måste en hel del av dessa undantag och begränsningar grunda sig på bestämmelsen i artikel 13.1 g i EG-direktivet om skydd för andras fri- och rättigheter.

Slutligen kan det konstateras att regeringen, genom en ändring i arkivförordningen, för personuppgifter i arkivmaterial hos arkivmyndigheter redan infört ett sådant uttryckligt undantag som nu diskuteras (se avsnitt 11.4.2). Såvitt utredningen kan förstå grundar sig det undantaget på bestämmelsen i artikel 13.1 g i EG-direktivet om skydd för andras fri- och rättigheter. Ändringen skulle i så fall också tyda på att det ansetts att även staten och dess myndigheter kan ha sådana fri- och rättigheter som avses i den nämnda artikeln.

Mot den bakgrunden anser utredningen att det med fog kan göras gällande att det är en sådan fri- och rättighet som avses i artikel 13.1 g i EG-direktivet att slippa göra en oproportionerligt stor arbetsinsats. Det bör därför vara möjligt att införa ett uttryckligt undantag från registerutdragsskyldigheten för sådant som visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Vad det föreslagna undantaget närmare innebär berörs i författningskommentaren.

12 Avkriminalisering

12.1 Utredningsdirektiven

Enligt utredningsdirektiven skall utredningen analysera vilka regler som bör gälla vid brott mot personuppgiftslagen för straffansvar i subjektivt hänseende – dvs. om oaktsamhet av normalgraden som i dag räcker för straffansvar bör ersättas med ett krav på grov oaktsamhet eller uppsåt – samt om någon förseelse mot personuppgiftslagen helt bör avkriminaliseras, såsom t.ex. vissa överföringar av personuppgifter till tredje land.

12.2 EG-direktivet

Enligt artikel 24 i EG-direktivet skall medlemsstaterna anta lämpliga bestämmelser för att säkerställa att EG-direktivet genomförs fullständigt. Staterna skall särskilt besluta om de sanktioner som skall användas vid överträdelse av de bestämmelser som har antagits till följd av EG-direktivet.

EG-domstolen har i sin motivering i domen den 6 november 2003 i det s.k. konfirmandlärmålet (mål C-101/01) betonat att sanktionsåtgärder alltid måste stå i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen och att det i enlighet med den principen ankommer på de nationella domstolarna att beakta alla omständigheter, bl.a. under hur lång tid överträdelsen av reglerna har pågått och hur viktigt det är för de berörda att de uppgifter som har spritts skyddas.

12.3 Europarådets dataskyddskonvention

Europarådets dataskyddskonvention har presenterats i avsnitt 4.2.2 och bilaga 5. Enligt artikel 10 i konventionen åtar sig konventionsstaterna att införa lämpliga sanktioner och påföljder för brott mot de nationella föreskrifter som genomför de grundläggande dataskyddsprinciperna i konventionen.¹³⁹

12.4 Personuppgiftslagen

Enligt 45 § personuppgiftslagen kan Datainspektionen ingripa med vitesföreläggande vid olaglig behandling av personuppgifter. En behandling av personuppgifter i strid med personuppgiftslagen medför också i princip skyldighet att betala s.k. ideellt skadestånd till den registrerade för den kränkning som skett.

Datalagskommittén ansåg mot bakgrund av dessa sanktionsmöjligheter att det inte behövdes några särskilda bestämmelser om straff i lagen med hänsyn till EG-direktivet. Kommittén föreslog att bara uppsåtligt eller oaktsamt lämnande av osann uppgift skulle vara straffbart, eftersom det ansågs svårt att stävja sådant på annat sätt än med ett ganska rejält straff.¹⁴⁰

Regeringen ansåg att sanktionerna vite och skadestånd fick anses effektiva och i stort sett tillräckliga. Regeringen kom dock fram till att även vissa andra uppsåtliga eller oaktsamma förfaranden än lämnande av osann uppgift borde kriminaliseras. Underlåtenhet att göra anmälan till tillsynsmyndigheten kriminaliserades, eftersom det ansågs svårt att stävja sådan underlåtenhet med andra medel än ett straffhot. Även olaglig behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser kriminaliserades. Dessutom kriminaliserades olaglig överföring av personuppgifter till tredje land, bl.a. eftersom förfarandet innebär att personuppgifterna i praktiken försvinner utom räckhåll för svenska skyddsåtgärder.

Svenska bankföreningen hade i sitt remissyttrande föreslagit att bara sådan oaktsamhet som är grov skall bestraffas. Regeringen ansåg dock att det förslaget inte borde följas, eftersom vikten av att vara noggrann med de uppgifter som lämnas och med att följa bl.a.

¹³⁹ På engelska "Each Party undertakes to establish appropriate sanctions and remedies for violations of provisions of domestic law giving effect to the basic principles for data protection set out in this chapter."

¹⁴⁰ SOU 1997:39 s. 437–440.

reglerna om när känsliga personuppgifter får behandlas inskräps på ett ändamålsenligt sätt genom att det för straffansvar räcker med oaktsamhet.¹⁴¹

I personuppgiftslagen infördes i 49 § en bestämmelse om straff för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- a) lämnar osann uppgift i sådan information till registrerade som föreskrivs i lagen, i anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 36 §, eller till tillsynsmyndigheten när myndigheten begär information enligt 43 §,
- b) behandlar känsliga personuppgifter eller personuppgifter om lagöverträdelse i strid med 13–21 §§,
- c) för över personuppgifter till tredje land i strid med 33–35 §§, eller
- d) låter bli att göra anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 36 § första stycket eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 41 §.

Straffskalan är böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, fängelse i högst två år. Den som överträtt ett vitesföreläggande skall dock inte dömas till ansvar för en gärning som omfattas av vitesföreläggandet.

I samband med att bestämmelserna om överföring av personuppgifter till tredje land lättades upp avkriminaliserades gärningar som är ringa genom att det föreskrevs att det i ringa fall inte skall dömas till ansvar. Regeringen noterade att det finns överträdelse av personuppgiftslagens straffbestämmelse som i det enskilda fallet inte framstår som särskilt straffvärda och att det ibland kan vara svårt för den personuppgiftsansvarige att på förhand avgöra om en överföring till tredje land är tillåten eller inte enligt de nya bestämmelserna. Det kunde förutses att det kommer att finnas situationer där det visar sig att den personuppgiftsansvarige gjort en felaktig bedömning men överträdelsen av överföringsförbudet inte är särskilt klandervärd. Det ansågs angeläget att motverka sådana negativa konsekvenser.¹⁴² Vad som är ringa fall får bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Alla faktorer som uppgifternas art och vilken integritetskränkning eller risk för integritetskränkning som behandlingen orsakat skall vägas in vid bedömningen av om en överträdelse är att betrakta som ringa.¹⁴³

¹⁴¹ Prop. 1997/98:44 s. 108 f.

¹⁴² Prop. 1999/2000:11 s. 18.

¹⁴³ Prop. 1999/2000:11 s. 21.

I de brottmål om personuppgiftslagen som utredningen fått kännedom om – se avsnitt 5.2.1 – har det varit fråga om uppsåtliga brott. I ett fall om åtal mot en person för det att han på sin hemsida på Internet påstått att fem namngivna personer gjort sig skyldiga till våldtäkt och därigenom olovligen dels behandlat personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, dels fört över personuppgifterna till tredje land invände den tilltalade att han begått brottet av oaktsamhet.¹⁴⁴ Helsingborgs tingsrätt uttalade i den delen följande:

”[Den tilltalade] måste uppenbarligen ha varit medveten om att han lagt in personuppgifterna och brottspåståendet på sina hemsidor. Han måste också ha insett att uppgifterna blev tillgängliga i hela världen när han lade ut dem på Internet. Vad han däremot måhända inte kände till var att det var förbjudet enligt personuppgiftslagen att göra detta. Detta förhållande medför dock inte att [den tilltalade] skall anses ha begått brottet av oaktsamhet. Han har nämligen varit skyldig att ta reda på gällande regler på området innan han lade ut några uppgifter på Internet. Tingsrätten anser därför att [den tilltalade] har begått brottet uppsåtligt.”

12.5 Förhållandena i andra länder

Samtliga medlemsstater i EU som genomfört EG-direktivet – och Norge – verkar ha straffrättsliga sanktioner för olika brott mot genomförandelagstiftningen. I Tyskland och Österrike, liksom i vissa fall i Portugal, verkar det krävas uppsåt för straffbarhet. I Finland och Norge krävs det att brottet begåtts uppsåtligt eller av grov oaktsamhet. I Grekland, Italien, Nederländerna och Portugal finns det föreskrifter om viss strafflindring när brott begåtts utan uppsåt.

¹⁴⁴ Helsingborgs tingsrätts dom 2001-01-31 i mål nr B 3915-00.

12.6 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: Bara uppsåtliga och grovt oaktsamma förfaranden skall vara straffbara.

Utredningens bedömning: Det finns inte anledning att i övrigt avkriminalisera.

12.6.1 Avkriminalisering av någon typ av förseelse

Vad först gäller frågan om någon i dag straffbar förseelse mot personuppgiftslagen bör helt avkriminaliseras måste man hålla i minnet att det bara är få olagliga förfarande som gjorts straffbara. Att någon far med osanning eller struntar i att anmäla sin behandling är svårt att komma till rätta med utan straffhot, punkterna a och d i 49 §. I övrigt har bara förfaranden som innebär att känsliga personuppgifter eller personuppgifter om lagöverträdelser behandlas olagligt eller att personuppgifter på ett olagligt sätt i praktiken görs oåtkomliga för svenska skyddsåtgärder (genom att exporteras till tredje land med undermålig skyddsnivå) gjorts straffbara, punkterna b och c i 49 §. Utredningen anser att det är befogat att bestraffa sådana förfaranden som nu nämnts. Det gäller särskilt mot bakgrund av att ringa fall är straffria, vilket gör att eventuella orimliga konsekvenser av straffbarheten kan undvikas. Utredningen föreslår således inte att någon typ av förseelse helt avkriminaliseras.

12.6.2 Bara uppsåtliga och grovt oaktsamma förfaranden bör vara straffbara

Vad härefter gäller frågan om bara uppsåtliga och grovt oaktsamma förfaranden skall vara straffbara gör utredningen följande överväganden.

Vid införandet av personuppgiftslagen ansågs det att vikten av att följa reglerna inskräptes på ett ändamålsenligt sätt genom att det för straffansvar räckte med oaktsamhet (av normalgraden).¹⁴⁵ Senare har emellertid ett undantag införts för ringa fall av överträdelser, främst för fall där den personuppgiftsansvarige gjort en felaktig bedömning men överträdelserna inte är särskilt klandervärd.¹⁴⁶ I

¹⁴⁵ Prop. 1997/98:44 s. 108 f.

¹⁴⁶ Prop. 1999/2000:11 s. 18.

de särskilda registerförfattningar som införts efter personuppgiftslagen har det normalt inte heller tagits in några särskilda bestämmelser om straff.¹⁴⁷ Synen på behovet av straffbestämmelser verkar således ha mildrats sedan personuppgiftslagen infördes.

I stor utsträckning bör regeln om att ringa fall är straffria vara tillräcklig för att undvika oskäligen resultat vid mindre klandervärda felbedömningar och när den tilltalade inte haft uppsåt. Vad som är ringa fall skall bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter i det enskilda fallet.¹⁴⁸ Det är alltså möjligt att ta hänsyn till vilken grad av oaktsamhet den tilltalade visat. Även en överträdelse som begåtts uppsåtligt kan vara ett ringa fall. När det gäller sådan olaglig behandling av personuppgifter som är straffbar (punkterna b och c i 49 §) torde överträdelsen för det mesta ha begåtts uppsåtligt och inte av oaktsamhet. Det torde nämligen ofta stå klart att den tilltalade varit fullt medveten om den behandling som skett och således utfört behandlingen uppsåtligt, jämför det som citerats ur domen från Helsingborgs tingsrätt i avsnitt 12.4. I mindre klandervärda sådana fall, skulle således inte en avkriminalisering av oaktsamma överträdelser leda till straffrihet utan här får man ta till regeln om ringa fall för att undvika oskäligen resultat.

Det finns dock situationer som regeln om ringa fall inte verkar kunna omfatta men där man ändå kan överväga straffrihet. Det gäller främst det fallet att en oaktsamhet av normalgraden har lett till en förhållandevis stor skada eller en kännbar integritetskränkning eller en påtaglig risk för det. Då kan det med hänsyn till gärningens konsekvenser vara svårt att med fog påstå att det är fråga om ett ringa fall. Även i de situationer där någon av oaktsamhet lämnat osanna uppgifter eller låtit bli att göra en anmälan (punkterna a och d i 49 §) verkar regeln om ringa fall passa mindre väl.

Att göra oaktsamma förfaranden av normalgraden straffria verkar således ha en viss betydelse vid sidan av regeln om att ringa fall är straffria. Frågan är då om det finns några bärande skäl emot en sådan avkriminalisering, som får anses ligga i linje med hur synen på behovet av straff utvecklats efter införandet av personuppgiftslagen. Utredningen anser att så inte är fallet. Om de registrerades integritet kränks eller om de annars lider skada, kan de få skadestånd av den personuppgiftsansvarige även om den tilltalade överträtt personuppgiftslagen av oaktsamhet. Det får anses tillräckligt för att inskräpa vikten av att reglerna om behandling av personupp-

¹⁴⁷ Se prop. 2001/02:144 s. 45 f. med vidare hänvisningar.

¹⁴⁸ Prop. 1999/2000:11 s. 21.

gifter följs (jämför punkterna b och c i 49 §). I och med att grovt oaktsamma förfaranden fortfarande skall vara straffbara, kan man vidare komma åt de fall där den tilltalade visat uppenbar nonchalans för bestämmelserna om att riktiga uppgifter skall lämnas och att anmälan skall göras (jämför punkterna a och d i 49 §). Det får anses tillräckligt.

Utredningen föreslår således att bara uppsåtliga och grovt oaktsamma förfaranden skall vara straffbara.

Det är bl.a. straffbestämmelserna som ger reglerna i personuppgiftslagen dess karaktär av offentlighetsrättsliga föreskrifter. Att reglerna har den karaktären har betydelse bl.a. för möjligheten att ge normgivningsbemyndiganden för regeringen och underlydande myndigheter på personuppgiftslagens område.¹⁴⁹ Utredningen anser att den begränsade avkriminalisering som nu föreslås inte är av sådan art eller omfattning att den skulle kunna ha betydelse för frågan om bestämmelserna i personuppgiftslagen är sådana i grunden offentlighetsrättsliga föreskrifter som gör det möjligt med normgivningsbemyndiganden.

Avslutningsvis bör betonas att straffet, såsom EG-domstolen antytt, alltid måste bestämmas så att det står i proportion till förseelsen i det aktuella fallet. De svenska straffbestämmelserna, i personuppgiftslagen och annorstädes, torde redan bygga på ett sådant synsätt eller åtminstone inte hindra domstolarna från att tillämpa en sådan proportionalitetsprincip. De problem som kan vara förknippade med att i en svensk straffrättslig miljö tillämpa en EG-rättslig proportionalitetsprincip torde vara allmängiltiga och inte direkt knutna till straffbestämmelsen i personuppgiftslagen.

¹⁴⁹ Se prop. 1997/98:44 s. 58 ff. och 237 ff. samt KU 1997/98:18 s. 41 ff.

13 Överklagande av myndighetsbeslut

13.1 Utredningsdirektiven

Enligt utredningsdirektiven skall utredningen överväga hur det i personuppgiftslagen bör införas ett förtydligande av hur beslut av myndighet enligt lagen kan överklagas, såsom bl.a. beslut om rättelse och avslag på ansökan om information.

Uppdraget omfattar, såsom utredningen uppfattat det, inte frågan om hur Datainspektionens beslut i egenskap av tillsynsmyndighet överklagas utan bara frågan om hur andra myndighetsbeslut enligt personuppgiftslagen skall kunna överklagas. Utredningsuppdraget omfattar vidare inte frågan om det är lämpligt att sådana myndighetsbeslut kan överklagas utan uppdraget är begränsat till att överväga hur en sådan möjlighet till överklagande skall framgå av personuppgiftslagen.

13.2 EG-direktivet och andra internationella regler

Det finns inget i EG-direktivet som kräver att myndighetsbeslut – andra än tillsynsmyndighetens¹⁵⁰ – om sådant som regleras i EG-direktivet skall kunna överklagas. Däremot krävs det enligt artikel 22 i EG-direktivet att medlemsstaterna föreskriver att var och en har rätt att föra talan inför domstol om sådana kränkningar av rättigheter som skyddas av den nationella lagstiftning som är tillämplig på behandlingen av personuppgifterna. Den rätten skall inte på-

¹⁵⁰ Se artikel 28.3 andra stycket i EG-direktivet.

verka möjligheten att utnyttja administrativa förfaranden som kan användas innan ett ärende anhängiggörs hos en rättslig instans.

Inte heller Europarådets dataskyddskonvention kräver en möjlighet till överklagande.

13.3 Datalagen

13.3.1 Avslag på begäran om registerutdrag

I datalagen fanns det i 25 § tredje stycket en bestämmelse om att om en registeransvarig myndighet avslag på begäran om ett s.k. registerutdrag, skulle avslagsbeslutet överklagas på samma sätt som ett beslut av myndigheten att avslå en begäran om utlämnande av allmän handling. Med myndighet skulle därvid jämföras andra organ i den utsträckning som anges i 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen (1980:100), dvs. i huvudsak kommunala företag och andra privaträttsliga subjekt med anknytning till det allmänna, t.ex. genom att verksamheten innebär myndighetsutövning.

Den angivna bestämmelsen om överklagande av beslut om avslag på begäran om registerutdrag infördes genom en ändring i datalagen 1992. Det noterades därvid att registrerade som söker information om sig själva inom den offentliga sektorn kan välja mellan att åberopa bestämmelserna om registerutdrag och bestämmelserna om allmänna handlingar samt att det ofta inte klart framgår på vilken laggrund en framställning bygger. Vidare noterades att en myndighets beslut att avslå en begäran om registerutdrag fick överklagas enligt allmänna regler om överklagande av en myndighets beslut, vilket innebar att det tillämpades bl.a. skilda instansordningar för beslut av statliga och kommunala myndigheter. Ändringen genomfördes för att få enhetliga regler om överklagande av myndighets beslut att avslå en begäran om registerutdrag.¹⁵¹

Några andra särskilda bestämmelser om överklagande av andra myndighetsbeslut än Datainspektionens fanns inte i datalagen.

¹⁵¹ Prop. 1990/91:60 s. 72 f.

13.3.2 Hur avslag på begäran om allmän handling överklagas

Bestämmelsen om överklagande i datalagen hänvisade alltså till bestämmelserna om överklagande av myndighetsbeslut om att avslå en begäran om utlämnande av allmän handling.

Bestämmelser om hur beslut om avslag på begäran om utlämnande av allmän handling överklagas finns i 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen, 15 kap. 7 § sekretesslagen¹⁵² och 4 § och 7 § första stycket lagen (1989:186) om överklagande av administrativa beslut av riksdagsförvaltningen och riksdagens myndigheter. Enligt dessa bestämmelser gäller följande om överklagande av beslut om avslag på begäran om utlämnande av allmän handling.

Huvudregeln är att beslut av myndighet eller sådant organ som avses i 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen överklagas hos kammarrätt. Det krävs inte något prövningstillstånd för att kammarrätten skall pröva överklagandet. Kammarrättens avgörande kan överklagas till slutinstansen Regeringsrätten. För att Regeringsrätten skall pröva överklagandet krävs prövningstillstånd.

I fråga om en del avslagsbeslut som fattats av vissa domstolar gäller särskilda regler. Om det är en kammarrätt som fattat avslagsbeslutet, överklagas det till Regeringsrätten. Det krävs i detta fall inte något prövningstillstånd för att Regeringsrätten skall pröva överklagandet. Om en tingsrätt har fattat ett avslagsbeslut som rör handling i domstolens rättskipande eller rättsvårdande verksamhet, överklagas det hos hovrätt, vars avgörande kan – efter överklagande och prövningstillstånd – överprövas av Högsta domstolen. Om en hovrätt fattat avslagsbeslutet, överklagas det hos Högsta domstolen, varvid det inte krävs något prövningstillstånd.

Beslut av Högsta domstolen och Regeringsrätten får inte överklagas.

Ett beslut av ett statsråd överklagas till regeringen.

Beslut av riksdagen, regeringen och Justitieombudsmannen får inte överklagas.

¹⁵² Offentlighets- och sekretesskommittén ser över bestämmelserna i sekretesslagen, se dir. 1998:32, och har kommit med förslag till ändringar i 15 kap. sekretesslagen, se SOU 2002:97.

13.4 Personuppgiftslagen

Bestämmelsen i datalagen om överklagande av myndighets beslut om avslag på begäran om registerutdrag fördes inte över till personuppgiftslagen. I personuppgiftslagen finns det i dag bara bestämmelser om hur tillsynsmyndighetens beslut överklagas (51 §). Frågan om hur andra myndighetsbeslut om sådant som regleras i lagen kan överklagas berördes inte särskilt i förarbetena till lagen.¹⁵³

Av personuppgiftslagen följer dock att en registrerad har andra möjligheter än överklagande att använda om han eller hon anser att en myndighet inte har tillämpat lagen på ett riktigt sätt. Den registrerade kan för det första anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten, som kan utnyttja sina befogenheter för att åstadkomma rättelse (se 43–47 §§). För det andra kan den registrerade vid varje brott mot personuppgiftslagen genast väcka talan mot den personuppgiftsansvarige vid allmän domstol och yrka bl.a. ideellt skadestånd enligt 48 §. Även en fastställelse- och i vissa fall fullgörelsetalan kan vara aktuell.

13.5 Den allmänna bestämmelsen om överklagande i förvaltningslagen

I 22 § förvaltningslagen (1986:223) finns det en allmän bestämmelse om att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom eller henne emot och beslutet kan överklagas. Den 1 oktober 1998, dvs. en knapp månad innan personuppgiftslagen trädde i kraft, infördes det i 22 a § förvaltningslagen en allmän bestämmelse om att beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt, och att det vid överklagande till kammarrätt av länsrättens avgörande krävs prövningstillstånd. Den bestämmelsen gäller dock inte beslut i administrativa ärenden. Ett överklagande skall ske skriftligen genom en skrivelse som lämnas in till den beslutande myndigheten inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet (23 § förvaltningslagen).

Dessa bestämmelser gäller för förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden och domstolarnas handläggning av förvaltningsärenden (1 § förvaltningslagen). Bestämmelserna gäller dock

¹⁵³ Jämför dock i fråga om forskningsetiska kommittéers beslut prop. 1997/98:44 s. 72 f.

inte om beslutet i stället kan överklagas till länsrätt för laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen (1991:900).

Av 35 § verksförordningen (1995:1322) följer att huvudregeln är att ett beslut av en myndighet under regeringen som inte kan överklagas till länsrätt enligt 22 a § förvaltningslagen i stället får överklagas hos regeringen.

Bestämmelserna om överklagande i förvaltningslagen gäller bara om inte något annat föreskrivits i lag eller förordning, t.ex. genom föreskrifter om en annan instansordning eller ett överklagandeförbud. Även efter införandet år 1998 av den allmänna regeln om överklagande till länsrätt är avsikten att särskilda regler om överklagande skall finnas i annan förvaltningsrättslig lagstiftning.¹⁵⁴

Vad som hittills sagts har i huvudsak gällt frågan om hur ett beslut överklagas om det kan överklagas. En annan, minst lika viktig fråga är om ett beslut över huvud taget kan överklagas. I den delen anges följande i propositionen med förslag till ändringen 1998 i förvaltningslagen:¹⁵⁵

”I 22 § förvaltningslagen (1986:223) anges att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det gått honom emot och beslutet kan överklagas. Förvaltningslagen ger emellertid, bortsett från vissa beslut som meddelas under handläggning, inget svar på frågan om vilka beslut som kan överklagas. Överklagbarheten regleras i stället i viss mån genom bestämmelser i specialförfattningar och myndighetsinstruktioner. Dessa bestämmelser kompletteras av allmänna principer som har utbildats i praxis.

I svensk förvaltningsrätt anses den oskrivna huvudregeln gälla, att statliga myndigheters beslut kan överklagas även om bestämmelser om överklagande saknas. Om det för kommunala beslut saknas specialbestämmelser om överklagande kan besluten i vissa fall bli föremål för laglighetsprövning enligt kommunallagen (1991:900) eller kyrkolagen (1992:300). För att förvaltningsbeslut som meddelas av organ som står utanför den statliga och kommunala organisationen skall kunna överklagas krävs däremot uttryckligt författningsstöd.

[...]

[...] Överklagbarheten är [...] begränsad till följd av de allmänna principer som har utbildats i praxis. Bland dessa principer kan nämnas följande. En förutsättning för att ett beslut skall kunna överklagas är att beslutet har karaktären av ett skriftligt uttalande. En myndighets faktiska handlande eller underlåtenhet att handla kan inte överklagas. En

¹⁵⁴ Prop. 1997/98:101 s. 62.

¹⁵⁵ Prop. 1997/98:101 s. 50 ff.

annan förutsättning för överklagbarhet är att beslutet har någon inte alltför obetydlig verkan för parter eller andra. En myndighets förslag eller yttrande till en annan myndighet, som har att besluta i saken, är normalt inte heller överklagbart. Beslut som rör myndigheternas interna förhållanden kan som huvudregel inte överklagas. Ett principbeslut, som är avsett att vara vägledande i kommande enskilda fall, är som regel inte heller överklagbart. Samma sak gäller för förhandsbesked som inte är bindande. Normbeslut får däremot i princip överklagas i samma utsträckning som beslut i enskilda fall. Beslut under beredningen av ett ärende är som regel inte överklagbara annat än i samband med att det slutliga avgörandet i ärendet överklagas. Beslut på verkställighetsstadiet kan i allmänhet inte heller överklagas. Normalt saknas också möjlighet att klaga över motiveringen till ett beslut.”

Slutsatsen av det sagda är att åtminstone vissa beslut av en myndighet enligt personuppgiftslagen i dag torde kunna överklagas enligt de allmänna bestämmelser som nu nämnts. Utredningen har dock inte kännedom om något fall där sådant överklagande skett. Det bör påpekas att ett överklagande inte inskränker den registrerades möjligheter att väcka talan om saken vid allmän domstol eller att påtala missförhållanden för Datainspektionen, eller för den delen inspektionens möjligheter att ingripa med stöd av personuppgiftslagen.

13.6 Särskilda registerlagar

Bilden är splittrad när det gäller bestämmelser om överklagande i särskilda registerförfattningar, som meddelats genom lag och som gäller myndigheters behandling av personuppgifter.

Några bestämmelser om överklagande finns inte i vissa lagar som utfärdats kort efter personuppgiftslagen. Det gäller t.ex. följande lagar:

- Lagen (1998:527) om det statliga personadressregistret
- Lagen (1998:543) om hälsodataregister
- Lagen (1998:544) om vårdregister
- Lagen (1998:620) om belastningsregister
- Lagen (1998:621) om misstankeregister
- Polisdatalagen (1998:622)
- Lagen (1998:938) om behandling av personuppgifter om totalförsvarspliktiga

I senare utfärdade eller ändrade lagar brukar det dock finnas bestämmelser om överklagande av vissa beslut. Undantag utgör följande lagar:

- Vapenlagen (1996:97) som i fråga om vapenregister som förs av polisen ändrats genom SFS 1999:74 och som inte innehåller någon särskild bestämmelse om överklagande av beslut om behandling av personuppgifter.
- Lagen (1999:889) om registrering av krigsskada på egendom, som bara innehåller bestämmelser om rätt att överklaga beslut om att vägra registrering.
- Lagen (2000:537) om märkning och registrering av hundar, som såvitt nu är aktuellt bara innehåller bestämmelser om att beslut om registrering får överklagas.
- Lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument, som reglerar ett insynsregister och som innehåller bara en erinran om bestämmelsen i 22 a § förvaltningslagen.
- Alkohollagen (1994:1738) som i fråga om registerföring ändrats genom SFS 2001:414, men som inte innehåller någon särskild bestämmelse om överklagande av beslut om behandling av personuppgifter.

Lagen (2000:224) om fastighetsregister och lagen (2003:528) om företagsinteckning¹⁵⁶, som reglerar s.k. publicitetsregister där registreringen innebär rättsverkningar, innehåller speciella bestämmelser om överklagande.¹⁵⁷

I lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid skattemyndigheters medverkan i brottsutredningar infördes det en bestämmelse (17 §) om att skattemyndighets beslut om rättelse får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt. I förarbetena anfördes följande:¹⁵⁸

”Utredningen har föreslagit att en bestämmelse om överklagande av sådana beslut som fattas av skattemyndigheten i den brottsbekämpande verksamheten och som direkt berör den enskilde skall tas in i lagen. Det gäller framför allt beslut om rättelse av oriktiga uppgifter, om in-

¹⁵⁶ Se tidigare lagen (1984:649) om företagshypotek.

¹⁵⁷ Se också förslagen i prop. 2003/04:27 till ändringar i lagen (1955:227) om inskrivning av rätt till luftfartyg.

¹⁵⁸ Prop. 1998/99:34 s. 56.

formation om pågående behandlingar och att avslå en enskilds begäran om att få ut de uppgifter om honom som behandlas.

Regeringen delar utredningens bedömning att skattemyndighetens beslut angående behandling av personuppgifter och som direkt berör den enskilde skall kunna överklagas. Den föreslagna lagen innehåller dock till skillnad mot utredningens förslag endast de särbestämmelser som är motiverade för skattemyndigheternas brottsutredande verksamhet och hänvisar därutöver till personuppgiftslagen [...]. Endast i fråga om rättelse av oriktiga uppgifter föreslås bestämmelser i lagen.

Beslut om rättelse skall givetvis kunna överklagas. Regeringen föreslår därför att det skall införas en rätt att överklaga sådana beslut till allmän förvaltningsdomstol. För överklagande till kammarrätt skall krävas prövningstillstånd.

För övriga beslut som rör behandlingen av personuppgifter gäller personuppgiftslagens regler. Någon särskild bestämmelse om hur beslut av en myndighet som är personuppgiftsansvarig skall överklagas finns inte i personuppgiftslagen. När det gäller beslut om att avslå en enskilds begäran om att få ut uppgifter finns dock, som Kammarrätten i Göteborg påtalat, bestämmelser om överklagande i sekretesslagen. Härutöver finns bestämmelser om överklagande av skattemyndighetens beslut, i de fall det saknas andra regler om överklagande, i förordningen (1990:1293) med instruktion för skatteförvaltningen.”

Även i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister intogs det en bestämmelse om överklagande (16 §). Här angavs dock att beslut om såväl registerutdrag som rättelse får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt). I författningss kommentaren till bestämmelsen angavs:¹⁵⁹

”De flesta beslut som fattas av Rättsmedicinalverket och som gäller behandling av personuppgifter enligt denna lag är interna eller administrativa.

Enskilda berörs dock direkt av beslut om information som skall lämnas efter ansökan enligt 26 § personuppgiftslagen (vad som enligt äldre terminologi kallats registerutdrag) och om rättelse enligt 28 § samma lag. Besluten är av det slaget att de bör få överklagas. Genom denna bestämmelse föreskrivs att talan mot sådana beslut får föras hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. hos länsrätt i första instans. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.”

¹⁵⁹ Prop. 1998/99:72 s. 71, jämför s. 61.

Frågan om bestämmelser om överklagande togs särskilt upp av Lagrådet i ett lagstiftningsärende om behandling av personuppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet. I lagförslaget i lagrådsremissen hade bara tagits med en bestämmelse om att Tullverkets beslut om rättelse enligt 9 § i den föreslagna lagen fick överklagas (och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kamrarrätt). Lagrådet yttrade följande:¹⁶⁰

”I 9 § finns emellertid inte några bestämmelser om meddelande av dylika beslut. Där finns däremot en hänvisning av vilken framgår att personuppgiftslagens (PUL:s) bestämmelser om rättelse och skadestånd är tillämpliga. Effekten blir att överklagandebestämmelsen och de på besluten tillämpliga bestämmelserna kommer att finnas i olika lagar, den förstnämnda bestämmelsen i den nu föreslagna lagen och de sistnämnda bestämmelserna i PUL.

Orsaken till den uppkomna situationen är att PUL saknar en överklagandebestämmelse beträffande rättelsebesluten. Tanken har antagligen varit att den som är missnöjd med ett beslut skall anmäla detta hos tillsynsmyndigheten (Datainspektionen) genom anförande av formlösa klagomål. Inspektionens beslut kan sedan vara överklagbart enligt 51 § PUL. Genom tillkomsten av 22 a § förvaltningslagen har enskild dock erbjudits möjligheten att överklaga rättelsebesluten direkt hos allmän förvaltningsdomstol.

Den föreslagna överklagandebestämmelsen skulle komma att omfatta endast rättelsebeslut. En annan närstående kategori beslut som också meddelas enligt PUL är beslut om begärd information. Enligt Lagrådets mening bör överklagandebestämmelsen också omfatta dessa beslut. Visserligen saknar lagen en uttrycklig hänvisning till PUL beträffande informationsbesluten, men detta kan inte vara någon avgörande skillnad eftersom PUL i vilket fall som helst är tillämplig på båda slagen av beslut. Lagrådet anser att första meningen bör formuleras om och förslagsvis ges följande lydelse: ”Tullverkets beslut om rättelse och information i fråga om personuppgifter i verkets brottsbekämpande verksamhet får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.” [...]

Huruvida ytterligare beslut skall vara överklagbara bör övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. Det är exempelvis tvivelaktigt om sådana beslut [om automatiserad behandling för underrättelseverksamhet] som avses i 19 § skall gå att överklaga. Om resultatet skulle bli att inga andra beslut än rättelse- och informationsbeslut skall kunna överklagas, bör i paragrafen tas in en uttrycklig bestämmelse om att andra beslut beträffande ifrågavarande personuppgifter inte får överklagas.

¹⁶⁰ Prop. 2000/01:54 s. 77 f.

Det är inte något tillfredsställande förhållande att bestämmelser om överklagande av beslut finns i en lag och bestämmelser om beslutens meddelande i en annan. Lagrådet anser att regeringen snarast bör överväga möjligheten att i PUL införa överklagandebestämmelser i fråga om myndigheters rättelse- och informationsbeslut på personuppgiftsområdet.”

Regeringen följde Lagrådets förslag till formulering. När det gällde frågan om andra beslut än om rättelse och information skulle kunna överklagas, ansåg regeringen att sådana övriga beslut som fattas enligt den föreslagna lagen var av antingen administrativ eller intern art. Enligt regeringen kan därför dessa beslut enligt allmänna regler inte överklagas. Bestämmelsen om överklagande försågs med ett fullföljdsförbud avseende andra beslut än beslut om rättelse och beslut om information som tagits med stöd av lagen.¹⁶¹

I lagen (2001:99) om den officiella statistiken togs det in en allmän bestämmelse om att beslut enligt lagen, förutom vissa, särskilt angivna beslut, får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.¹⁶²

I lagstiftningen om behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution intogs bestämmelser om att myndighetsbeslut om rättelse och om information som skall lämnas enligt 26 § personuppgiftslagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt). Vidare föreskrevs att andra beslut inte får överklagas. I förarbetena anfördes bl.a. följande:¹⁶³

”Regeringen delar utredningens bedömning att beslut angående behandling av personuppgifter som direkt berör den enskilde skall kunna överklagas. Myndigheters beslut att avslå en ansökan om information om pågående behandlingar kan avse rätten att få besked i fråga om personuppgifter behandlas eller inte samt rätten att få skriftlig information om personuppgifter som behandlas. Överklagande bör vara möjligt i bägge fallen. Besluten bör överklagas till allmän förvaltningsdomstol och det bör krävas prövningstillstånd för överklagande till kammarrätten.

Myndigheterna fattar i sin verksamhet även andra beslut som rör behandlingen av personuppgifter. Dessa beslut är emellertid interna eller administrativa. Administrativa beslut fattas t.ex. vid inrättande av alla

¹⁶¹ Prop. 2000/01:54 s. 49. Se 24 § lagen (2001:85) om behandling av personuppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

¹⁶² Prop. 2000/01:27 s. 63 f. och 97.

¹⁶³ Prop. 2000/01:33 s. 109, jämför s. 348.

typer av register. Dessa beslut berör inte den enskilde direkt. Regeringen anser i likhet med utredningen att interna och administrativa beslut inte bör kunna överklagas.”

En motsvarande bestämmelse som i lagstiftningen om behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution infördes genom en ändring (SFS 2001:413) i socialförsäkringsregisterlagen (1997:934) (21 b §).

Också i lagstiftningsärendet om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten togs i lagrådsremissen upp ett förslag till en motsvarande bestämmelse. Även denna gång hade dock Lagrådet synpunkter på lydelsen av bestämmelsen och anförde följande:¹⁶⁴

”Beträffande överklagande inom socialtjänsten av beslut om information som skall lämnas efter ansökan torde avsikten vara att det skall vara fråga om avslag på en ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen. Detta skulle framgå bättre om första stycket gavs följande lydelse.

’Beslut inom socialtjänsten om rättelse eller om avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen (1998:204) får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.’

Lagrådet vill anmärka att ’andra beslut enligt denna lag’ inte torde vara avsett att omfatta beslut om skadestånd som grundas på 9 §.”

Regeringen följde Lagrådets förslag.

I lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården intogs emellertid en bestämmelse om överklagande som är utformad lite annorlunda (12 §). I bestämmelsen anges bara att en myndighets beslut om rättelse och om information enligt 26 § personuppgiftslagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt). I bestämmelsen talas det således inte om avslag på ansökan om information och det anges inte heller att andra beslut inte får överklagas.

I lagen (2001:558) om vägtrafikregister intogs en motsvarande bestämmelse (34 §). Bestämmelsen utformades även denna gång efter förslag från Lagrådet. I lagrådsremissen hade inte beslut om rättelse nämnts i bestämmelsen. Lagrådet noterade att det i förslag till andra lagar om behandling av personuppgifter vanligtvis anges

¹⁶⁴ Prop. 2000/01:80 s. 273.

att rättelsebeslut skall överklagas i samma ordning som informationsbeslut. Lagrådet upprepade vidare sin rekommendation till regeringen att överväga möjligheten att införa överklagandebestämmelser i personuppgiftslagen.¹⁶⁵ Lagrådet har även senare återkommit till den rekommendationen.¹⁶⁶

I lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten togs det dock in en bestämmelse (18 §) som motsvarar den som finns i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten och som således talar om, förutom beslut om rättelse, beslut om avslag på ansökan om information och som anger att andra beslut enligt lagen inte får överklagas. I förarbetena angavs följande.¹⁶⁷

”De beslut som fattas rörande personuppgifter som direkt berör den enskilde skall kunna överklagas. Sådana beslut är i allmänhet en myndighets beslut att avslå en ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen. Även beslut om rättelse bör kunna överklagas.

Med hänsyn till att det rör sig om beslut i rättsfrågor snarare än i materiella frågor är det enligt regeringens bedömning lämpligt att besluten överklagas direkt till domstol. Det är också önskvärt att besluten överklagas på samma sätt oavsett vilken myndighet som fattat beslutet. Besluten bör därför överklagas till allmän förvaltningsdomstol och det bör krävas prövningstillstånd för ett överklagande till kammarrätten.

Övriga beslut berör inte den enskilde direkt och bör därför inte kunna överklagas.”

Av lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. (6 kap. 7 §) framgår att beslut om rättelse och om avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätt). Någon bestämmelse om att andra beslut angående behandling av personuppgifter inte får överklagas finns dock inte i den lagen. Motsvarande bestämmelser om överklagande har införts genom en ändring (SFS 2002:614) i skogsvårdslagen (1979:429) (40 §).

I lagen (2003:113) om elcertifikat finns det bestämmelser om att avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen

¹⁶⁵ Prop. 2000/01:95 s. 206.

¹⁶⁶ Prop. 2002/03:40 s. 241, jämför s. 132.

¹⁶⁷ Prop. 2001/02:144 s. 47 f.

får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten (8 kap. 2 §).¹⁶⁸

Polisdatautredningen har föreslagit en bestämmelse i en ny polisdatalag om att myndighetsbeslut om rättelse och om information överklagas till kammarrätt.¹⁶⁹

I lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration finns det en bestämmelse om att en myndighets beslut om rättelse eller om avslag på ansökan om information enligt 26 § personuppgiftslagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten (33 §). Andra beslut får inte överklagas.¹⁷⁰ Utlänningsdatautredningen har i fråga om vissa myndigheters behandling av personuppgifter enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen föreslagit motsvarande överklagandebestämmelser.¹⁷¹

Särskilda bestämmelser om överklagande har också föreslagits av Domstolsdatautredningen för domstolarnas behandling av personuppgifter i den rättsskipande och rättsvårdande verksamheten.¹⁷² Utredningen föreslår att beslut om rättelse och om information som skall lämnas enligt 26 § personuppgiftslagen skall få överklagas enligt följande. Beslut av tingsrätter, hovrätter och länsrätter skall överklagas hos kammarrätt. Beslut av kammarrätter skall överklagas hos Regeringsrätten. Beslut av Högsta domstolen och Regeringsrätten skall inte få överklagas. Beslut av hyres- och arrendenämnder skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätt.

Tullbrottsdatautredningen har i fråga om behandling av personuppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet föreslagit en bestämmelse om att Tullverkets beslut om rättelse och om information som skall lämnas enligt 26 § personuppgiftslagen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Andra beslut skall enligt förslaget inte få överklagas.¹⁷³ Underrättelsedatautredningen har i fråga om försvarsunderrättelseverksamhet och säkerhetstjänst föreslagit motsvarande överklagandebestämmelser.¹⁷⁴ Också Färd-

¹⁶⁸ Prop. 2002/03:40 s. 132.

¹⁶⁹ SOU 2001:92 s. 193 f.

¹⁷⁰ Prop. 2002/03:135 s. 127.

¹⁷¹ SOU 2003:40 s. 239.

¹⁷² SOU 2001:100 s. 179–182.

¹⁷³ SOU 2002:113 s. 277 f.

¹⁷⁴ SOU 2003:34 s. 196.

tjänstutredningen har föreslagit motsvarande överklagandebestämmelser i fråga om myndighetsbeslut.¹⁷⁵

13.7 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: En myndighets beslut om information (registerutdrag) enligt 26 §, om rättelse och underrättelse till tredje man om rättelseåtgärder enligt 28 §, om information om automatiserade beslut enligt 29 § andra stycket och om allmänna upplysningar om pågående behandlingar enligt 42 § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt. Andra beslut av myndighet enligt personuppgiftslagen får inte överklagas. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Bestämmelserna om överklagande gäller dock inte beslut av riksdagen och regeringen. I fråga om överklagande av beslut av allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol finns särskilda föreskrifter.

Utredningens bedömning: Särskilda bestämmelser om hur beslut av domstolar överklagas bör tas in i de registerlagar som skall reglera domstolarnas behandling av personuppgifter.

13.7.1 Myndighetsbeslut som bör få överklagas

Utredningen har att föreslå hur myndighetsbeslut enligt personuppgiftslagen skall kunna överklagas. Den första frågan att ta ställning till är vilka myndighetsbeslut enligt personuppgiftslagen som bör få överklagas.

I samband med utformningen av särskilda registerlagar efter ikraftträdandet av personuppgiftslagen har ofta den bedömningen gjorts att myndighetsbeslut som direkt berör den enskilde skall kunna överklagas, medan myndighetsbeslut som ansetts som interna eller administrativa – t.ex. beslut om att inrätta ett register – och således inte direkt berör den enskilde inte bör kunna överklagas. En tillämpning av dessa principer har lett till att det införts bestämmelser som ofta anger att beslut om rättelse och om information som skall lämnas enligt 26 § personuppgiftslagen (s.k. registerutdrag) får överklagas och som ibland dessutom anger att andra beslut inte får överklagas. (Se avsnitt 13.6.) Vad som nu angetts får sägas utgö-

¹⁷⁵ SOU 2003:87 s. 198 f.

ra huvudprinciper, även om bilden är splittrad i fråga om existensen och utformningen av bestämmelser om överklagande i särskilda registerlagar.

Utredningen ställer sig bakom principen att myndighetsbeslut som direkt berör den enskilde skall kunna överklagas och att andra myndighetsbeslut, som kan betecknas som interna eller administrativa, inte bör få överklagas. Utredningen har med den utgångspunkten gått igenom bestämmelserna i personuppgiftslagen för att finna de bestämmelser enligt vilka myndigheter kan fatta beslut som direkt berör den enskilde. Utredningen har därvid funnit att följande myndighetsbeslut enligt bestämmelser i personuppgiftslagen direkt berör den enskilde på ett sådant sätt att de bör få överklagas:

- a) beslut om information (registerutdrag) enligt 26 §
- b) beslut om rättelse och underrättelse till tredje man om rättelseåtgärder enligt 28 §
- c) beslut om information om automatiserade beslut enligt 29 § andra stycket
- d) beslut om allmänna upplysningar om pågående behandlingar enligt 42 §

Det bör således införas en uttrycklig bestämmelse i personuppgiftslagen om att dessa myndighetsbeslut får överklagas.

En myndighets beslut om att betala ut skadestånd för behandling av personuppgifter i strid med personuppgiftslagen eller om att avslå en framställning om det bör enligt utredningens mening inte i och för sig få överklagas, eftersom den enskilde i sådana fall alltid har möjlighet att väcka talan om saken vid allmän domstol. Övriga myndighetsbeslut enligt personuppgiftslagen är enligt utredningens mening interna eller administrativa på ett sådant sätt att besluten inte direkt berör den enskilde och därmed inte kan – eller i vart fall inte bör kunna – överklagas. Det bör därför också tas in en uttrycklig bestämmelse i personuppgiftslagen om att andra beslut av en myndighet enligt lagen inte får överklagas.

13.7.2 Instansordningen

Nästa fråga utredningen som har att ta ställning till är hur de överklagbara myndighetsbesluten skall få överklagas.

I samband med utformningen av särskilda registerlagar som antagits efter ikraftträdandet av personuppgiftslagen har regelmässigt

den bedömningen gjorts att myndighetsbesluten skall överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt, och att prövningstillstånd skall krävas vid överklagande till kammarrätt (se avsnitt 13.6).

Utredningen delar i princip den bedömningen. I nya bestämmelser om överklagande har man – till skillnad från 1973 års datalag – inte anknutit till ordningen för överklagande av beslut att avslå en begäran om utlämnande av allmän handling, enligt vilken ordning huvudprincipen är att besluten överklagas till kammarrätt. Utredningen anser inte heller att det finns någon anledning att anknyta till den ordningen. Det innebär bl.a. att beslut av sådana formellt privaträttsliga organ som avses i 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen (1980:100) och som har allmänna handlingar inte bör jämföras med myndighetsbeslut.

Utredningen föreslår alltså en bestämmelse i personuppgiftslagen om att överklagbara beslut av myndighet får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt, och att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Utredningen anser att den bestämmelsen som regel bör vara lämplig vid beslut av alla myndigheter, inklusive myndigheter som lyder under riksdagen, utom allmänna förvaltningsdomstolar och, kanske, allmänna domstolar. Det kan dock inte uteslutas att det för vissa beslut av vissa myndigheter kan krävas en annan ordning för överklagande eller ett förbud mot överklagande. För sådana fall bör en avvikande ordning lämpligen komma till stånd genom särskilda bestämmelser i en annan lag som helt eller delvis tar över den generella bestämmelsen om överklagande i personuppgiftslagen, se 2 § om personuppgiftslagens subsidiära karaktär. Utredningen anser att det uttryckligen bör anges att den föreslagna ordningen inte gäller beslut av riksdagen och regeringen.

När det gäller domstolarna, i vart fall de allmänna förvaltningsdomstolarna, står det dock klart att det krävs en annan bestämmelse om överklagande än den föreslagna. En länsrätts beslut kan inte gärna få överklagas hos samma länsrätt, och en kammarrätts eller Regeringsrättens beslut kan inte gärna överklagas hos en länsrätt vars avgörande efter överklagande kan komma under kammarrättens bedömning och, efter ytterligare överklagande, under Regeringsrättens bedömning. Även beträffande beslut av allmän domstol kan det finnas anledning att göra särskilda överväganden om ordningen för överklagande.

Sådana frågor som nu nämnts övervägs redan inom Regeringskansliet med anledning av Domstolsdatautredningens förslag

(SOU 2001:100). Domstolsdatautredningens förslag omfattar dock bara domstolarnas behandling av personuppgifter i den rättsskipande och rättsvårdande verksamheten. Utredningen utgår emellertid från att den särskilda ordning för överklagande av domstolars beslut i den verksamheten som kan komma att beslutas förmodligen är lämplig också för överklagande av domstolars beslut i den övriga verksamheten. Rimligen bör de överväganden som görs beträffande den rättsskipande och rättsvårdande verksamheten ha motsvarande giltighet för den övriga verksamheten, i vart fall såvitt gäller synpunkten att en domstols beslut inte i något fall bör överprövas av domstolen själv.

Utredningen anser mot den bakgrunden att det inte finns anledning att föregripa de överväganden som görs med anledning av Domstolsdatautredningens förslag genom att lämna ett eget förslag om hur beslut av domstolar bör få överklagas. Enligt utredningens mening kan de särskilda bestämmelser om överklagande som är nödvändiga för domstolarnas beslut enligt personuppgiftslagen lämpligen tas in i de lagar om domstolarnas behandling av personuppgifter som för närvarande förbereds. Sådana särbestämmelser i annan lag tar som sagt över den generella bestämmelsen om överklagande i personuppgiftslagen (2 §).

Som Lagrådet anfört är det generellt sett inte något tillfredsställande förhållande att bestämmelser om överklagande av beslut finns i en lag och bestämmelser om beslutens meddelande i en annan.¹⁷⁶ Utredningen anser emellertid att det förhållandet kan accepteras på det speciella och begränsade område som överklagande av domstols beslut utgör. För tydlighets skull bör det uttryckligen anges i personuppgiftslagen att det i fråga om överklagande av beslut av allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol finns särskilda föreskrifter.

13.7.3 Andra möjligheter för den registrerade

Det förhållandet att enligt den föreslagna bestämmelsen myndighetsbeslut enligt personuppgiftslagen får eller inte får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol avskär inte den registrerade från möjligheten att när som helst utnyttja andra rättigheter som kan stå honom eller henne till buds.

¹⁷⁶ Se bl.a. prop. 2000/01:543 s. 77 f.

Den registrerade kan således hos myndigheten, eller annat behörigt organ, kräva skadestånd med anledning av en olaglig behandling av en myndighet. Det förhållandet att myndighetens beslut om skadestånd inte får överklagas avskär inte den registrerade från möjligheten att väcka talan om skadestånd vid allmän domstol. Inte heller en fastställelse- eller fullgörelsetalan vid allmän domstol hindras av förbudet mot överklagande av vissa myndighetsbeslut.

Så snart en myndighet behandlat personuppgifter i strid med personuppgiftslagen uppkommer en principiell rätt till skadestånd för de registrerade som drabbats (se 48 §). Skadeståndsskyldigheten inträder oberoende av om myndigheten fattat något formellt beslut och oberoende av om ett beslut överklagats av den registrerade. Även om ett myndighetsbeslut ändras efter överklagande, kan den registrerade ha rätt till skadestånd. Om en myndighet t.ex. i strid med personuppgiftslagen avslår en ansökan om registerutdrag och således inte lämnar sådant utdrag inom föreskriven tid, har skadeståndsskyldighet inträtt trots att beslutet ändras efter överklagande och ett korrekt registerutdrag lämnas (för sent).

Den registrerade kan således i flera fall i princip parallellt föra talan i både allmän förvaltningsdomstol (om ändring av ett myndighetsbeslut genom överklagande) och allmän domstol (om t.ex. skadestånd genom ansökan om stämning) om vad som i realiteten är samma sak, t.ex. frågan om det varit förenligt med personuppgiftslagen att utelämna vissa uppgifter i ett registerutdrag. Den registrerade kan dessutom påtala saken för Datainspektionen som oberoende av processerna kan agera och t.ex. utnyttja sina befogenheter. I vissa fall kan Datainspektionens beslut överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (i en tredje process).

Det är uppenbart att de olika möjligheter som finns att parallellt få rättslig prövning av vad som i praktiken är samma sak innebär risk för kostnader och olägenheter som inte står i rimlig proportion till vad som står att vinna i processerna. Det är i sig ett skäl för att överväga om det verkligen är nödvändigt med (också) en möjlighet för enskilda att överklaga myndighetsbeslut. Sådana överväganden ingår emellertid inte i utredningsuppdraget, som innebär att utredningen har att föreslå hur myndighetsbeslut kan överklagas.

Utredningen har därför övervägt om det finns andra vägar att minska riskerna för oproportionerliga kostnader och olägenheter. Motsvarande frågeställningar uppkommer t.ex. vid tillämpningen av antidiskrimineringslagstiftning.

När en myndighet fattat ett beslut om tillsättning av en anställning som påstås vara lagstridigt på grund av diskriminering finns

både en möjlighet att överklaga tillsättningsbeslutet i administrativ ordning och en möjlighet att väcka talan om skadestånd vid allmän domstol eller Arbetsdomstolen enligt antidiskrimineringslagstiftningen med anledning av beslutet. Det hade förekommit att parallella processer förts och att en sökande dels efter överklagande fått anställningen, dels dessutom fått skadestånd på grund av det undanröjda, diskriminerande beslutet i lägre instans. I samband med en lagrådsremiss om en ny jämställdhetslag föreslog regeringen ett förbud mot överklagande av tillsättningsbeslut när det för den arbetssökande redan väckts en skadeståndstalan i fråga om tillsättningsbeslutet; om arbetssökanden hade överklagat tillsättningsbeslutet innan skadeståndstalan väckts, skulle överklagandet anses ha förfallit i och med skadeståndstalan. Lagrådet ansåg emellertid att en mindre ingripande ordning var att föredra, nämligen att ett överklagande av tillsättningsbeslutet hindrar (inte väckande men väl) prövning av en skadeståndstalan med anledning av beslutet. Regeringen ansåg – slutligen – att det knappast kunde komma i fråga att avskaffa vare sig möjligheten att överklaga eller möjligheten att föra en skadeståndstalan och följde Lagrådets förslag.¹⁷⁷ I antidiskrimineringslagstiftningen finns nu oftast bestämmelser om att talan om skadestånd med anledning av ett beslut om tillsättning som har meddelats av en arbetsgivare med offentlig ställning inte får prövas innan anställningsbeslutet har vunnit laga kraft.¹⁷⁸

Det anförda visar enligt utredningens mening att det är mindre lämpligt att, när den enskilde valt en viss överprövningsmöjlighet (överklagande eller talan vid allmän domstol), helt avskära hans eller hennes tillgång till andra överprövningsmöjligheter. Den mindre ingripande åtgärd man kan tänka sig är att förhindra parallella processer genom att föreskriva att, när den enskilde valt en viss överprövningsmöjlighet, skall förfarandena enligt andra överprövningsmöjligheter avvakta utgången av den första processen. Utredningen anser emellertid att sådana föreskrifter vore av mindre värde eftersom de i sig inte förhindrar flera processer om i praktiken samma sak utan bara att processerna pågår samtidigt.

¹⁷⁷ Se prop. 1990/91:113 s. 92 f., 121 f. och 185 f. och jämför SOU 1990:41 s. 343 ff.

¹⁷⁸ Se 57 § jämställdhetslagen (1991:433), 39 § lagen (1999:130) om åtgärder mot etnisk diskriminering i arbetslivet, 27 § lagen (1999:132) om förbud mot diskriminering i arbetslivet av personer med funktionshinder och 26 § lagen (1999:133) om förbud mot diskriminering i arbetslivet på grund av sexuell läggning samt vissa av lagförslagen i SOU 2002:43, jämför prop. 2002/03:65. Jämför dock lagen (2001:1286) om likabehandling av studenter i högskolan som inte innehåller någon motsvarande regel.

Utredningen har sammanfattningsvis inte funnit någon lämplig väg att komma till rätta med den risk för olägenheter som finns med de olika överprövningsmöjligheter som står till buds. Utredningen föreslår alltså inte något i den delen.

Såvitt utredningen känner till har det dock inte med den nuvarande ordningen faktiskt uppkommit några olägenheter. Om det skulle uppkomma sådana olägenheter i praktiken, kan det finnas anledning att ånyo se över vilka överprövningsmöjligheter som bör finnas och hur de bör kunna användas.

14 Särskilt om EG-domstolens dom i konfirmandlärarmålet

14.1 Inledning

EG-domstolens förhandsavgörande i det svenska s.k. konfirmandlärarmålet (dom den 6 november 2003 i mål C-101/01) har kortfattat presenterats i avsnitt 5.5.2 och berörs också, såvitt gäller allmänna slutsatser om en flexibel tolkning av EG-direktivet, i avsnitt 7.3.8. Utredningen har fått förlängd utredningstid för att kunna analysera och i förekommande fall ta hänsyn till domen.¹⁷⁹ Utredningen har därför ansett det motiverat att i ett särskilt avsnitt redovisa sina överväganden i fråga om domen bör föranleda några förtydliganden i personuppgiftslagen.

I avsnitt 8 analyseras om bl.a. domen i konfirmandlärarmålet ger tillräcklig vägledning för att precisera vad som faller utanför gemenskapsrätten. I övrigt berör domen

- a) vad som är en ”behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg” (artikel 3.1 i EG-direktivet och 5 § första stycket personuppgiftslagen),
- b) vad som utgör en känslig personuppgift (artikel 8.1 i EG-direktivet och 13 § personuppgiftslagen),
- c) undantaget för rent privat behandling (artikel 3.2 andra strecksatsen i EG-direktivet och 6 § personuppgiftslagen),
- d) vad som utgör en överföring av personuppgifter till tredje land (artikel 25.1 i EG-direktivet och 33 § första stycket personuppgiftslagen),
- e) förhållandet till andra fri- och rättigheter än rätten till skydd för privatlivet, t.ex. yttrandefriheten, och

¹⁷⁹ Dir. 2003:53 och 2003:164.

f) den nationella lagstiftningen om personuppgifter.

Det bör inledningsvis slås fast att i de delar domen berör särskilda artiklar i EG-direktivet (punkterna a–d ovan) som genomförts genom personuppgiftslagen har det i de svenska förarbetena uttryckligen angetts att den svenska lagen i aktuella delar skall ha samma innebörd som EG-direktivet. Av förarbetena framgår att man låtit personuppgiftslagen i stort sett följa EG-direktivets text, eftersom det är EG-domstolen som sist och slutligen har att tolka de begrepp och uttryck som EG-direktivet innehåller.¹⁸⁰ Det är, såsom också angetts i förarbetena, EG-domstolen som är exklusivt behörig att göra auktoritativa uttalanden om innebörden av EG-direktivet, och svenska domstolar har att vid tillämpning av lagtext som införts till genomförande av ett EG-direktiv att tolka lagen i överensstämmelse med EG-direktivet.

EG-domstolens dom om tolkningen får alltså ett direkt genomslag vid svenska domstolars tillämpning av personuppgiftslagen. I formell mening är det därför inte nödvändigt att med anledning av EG-domstolens dom ändra den svenska lagtexten. Vad som diskuteras i detta avsnitt är om det ändå är lämpligt att mot bakgrund av EG-domstolens dom ändra personuppgiftslagen i syfte att förtydliga lagtexten.

14.2 Överväganden

Utredningens bedömning: EG-domstolens dom i det s.k. konfirmandlärmålet föranleder inga förslag till ändringar i personuppgiftslagen.

14.2.1 Behandling av personuppgifter

EG-domstolen har slagit fast följande: ”Omnämmandet av olika personer – med namn eller på annat sätt, till exempel med telefonnummer eller med uppgifter om deras arbetsförhållanden och fritidsintressen – på en hemsida på Internet utgör en ’behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg’, i den mening som avses i artikel 3.1 i [EG-direktivet].”

¹⁸⁰ Prop. 1997/98:44 s. 38.

I domstolens motivering anges följande:

”24 Begreppet personuppgifter, som används i artikel 3.1 i direktivet, innefattar i enlighet med definitionen i artikel 2 1 i direktivet i fråga ’varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person’. Detta begrepp omfattar absolut en persons namn tillsammans med dennes telefonnummer eller med uppgifter om vederbörandes arbetsförhållanden eller fritidsintressen.

25 Vad gäller begreppet ’behandling’ av sådana uppgifter, som används i artikel 3.1 i direktiv 95/46, innefattar detta enligt definitionen i artikel 2 b i direktivet i fråga ’varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas beträffande personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte’. I den sistnämnda bestämmelsen anges flera exempel på sådana åtgärder, bland annat utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter. Följaktligen skall åtgärden att på en hemsida på Internet lägga ut sådana personuppgifter anses utgöra sådan behandling.

26 Det skall även avgöras huruvida denna behandling ’helt eller delvis företas på automatisk väg’. I detta hänseende noterar domstolen att åtgärden att lägga ut uppgifter på en hemsida på Internet enligt de tekniska dataprocesser som tillämpas för närvarande innebär att ladda ner denna sida på en server samt de åtgärder som är nödvändiga för att göra denna sida tillgänglig för personer som har kopplat upp sig på Internet. Dessa transaktioner görs åtminstone delvis på automatisk väg.”

Enligt utredningens mening är det som EG-domstolen slagit fast så självklart och redan så klart uttryckt i personuppgiftslagen (5 § första stycket och definitionerna av behandling och personuppgift i 3 §) att något förtydligande inte behövs. Av förarbetena framgår att den svenska lagtexten i aktuella delar är avsedd att ha samma innebörd som bestämmelserna i EG-direktivet.¹⁸¹

14.2.2 Känsliga personuppgifter som rör hälsa

EG-domstolen har slagit fast följande: ”En uppgift om att en person har skadat sin fot och är deltidssjukskriven utgör en personuppgift om hälsa, i den mening som avses i artikel 8.1 i [EG-direktivet].”

I domstolens motivering anges följande: ”Med hänsyn till syftet med detta direktiv skall uttrycket ’uppgifter som rör hälsa’, vilket

¹⁸¹ Prop. 1997/98:44 s. 117 och 118.

används i artikel 8.1 i [EG-direktivet], ges en vid tolkning och anses omfatta uppgifter som rör alla aspekter, såväl fysiska som psykiska, av en persons hälsa.”

I 13 § andra stycket personuppgiftslagen talas det om ”sådana personuppgifter som rör hälsa”, och i förarbetena anges att lagtexten är avsedd att ha samma innebörd som artikel 8.1 i EG-direktivet.¹⁸² Enligt utredningens mening ger lagtexten på ett tillräckligt tydligt sätt uttryck för den vida tolkning som EG-domstolen anbefallt. Att i lagtexten tala om t.ex. ”personuppgifter som rör alla aspekter, såväl fysiska som psykiska, av en persons hälsa” skulle enligt utredningens mening bara i onödan tynga lagtexten.

14.2.3 Undantaget för rent privat behandling

EG-domstolen har slagit fast att omnämmandet av olika personer – med namn eller på annat sätt, till exempel med telefonnummer eller med uppgifter om deras arbetsförhållanden och fritidsintressen – på en hemsida på Internet inte omfattas av undantaget för privat behandling i artikel 3.2 i EG-direktivet.

I domstolens motivering anges följande: ”Vad gäller det undantag som föreskrivs i artikel 3.2 andra strecksatsen i [EG-direktivet] nämns i tolfte skälet i [EG-direktivet] korrespondens eller förande av adressregister såsom exempel på en fysisk persons behandling av uppgifter uteslutande för personliga ändamål eller för hemmabruk. – Detta undantag skall således tolkas så, att det endast avser sådan verksamhet som utgör en del av enskildas privat- eller familjeliv, vilket uppenbart inte är fallet i fråga om sådan behandling av personuppgifter som består i att de offentliggörs på Internet för att dessa uppgifter skall bli tillgängliga för ett obestämt antal personer.”

Av 6 § personuppgiftslagen framgår att lagen inte gäller för ”sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur”, och i förarbetena anges att lagtexten är avsedd att ha samma innebörd som artikel 3.2 andra strecksatsen i EG-direktivet.¹⁸³ Vad man enligt utredningens mening kan överväga att klargöra i lagtexten är att detta inte gäller ”om behandlingen innebär att personuppgifterna offentliggörs på

¹⁸² Prop. 1997/98:44 s. 124.

¹⁸³ Prop. 1997/98:44 s. 118.

Internet för ett obestämt antal personer”. Utredningen anser emellertid att det – genom den befintliga hänvisningen till verksamhet av ”rent privat natur” – redan tillräckligt tydligt framgår av lagtexten att sådant offentliggörande inte omfattas av undantaget (se också avsnitt 8.6).

14.2.4 Överföring av personuppgifter till tredje land

EG-domstolen har slagit fast följande: ”Det föreligger inte någon ’överföring av ... uppgifter till tredje land’ i den mening som avses i artikel 25 i [EG-direktivet] när en person som befinner sig i en medlemsstat lägger ut personuppgifter på en hemsida på Internet som är lagrad hos en fysisk eller juridisk person som har den webbplats där sidan kan konsulteras och som är etablerad i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat, varvid uppgifterna blir åtkomliga för alla som kopplar upp sig på Internet, inklusive personer i tredje land.”¹⁸⁴

I domstolens motivering anges följande:

”56 Varken i artikel 25 i direktiv 95/46 eller i någon annan bestämmelse i direktivet i fråga, särskilt inte i artikel 2 i detta, definieras begreppet överföring till tredje land.

57 För att avgöra huruvida det utgör en ’överföring’ av personuppgifter till tredje land i den mening som avses i artikel 25 i direktiv 95/46 att lägga ut personuppgifter på en hemsida på Internet redan av den anledningen att detta gör uppgifterna åtkomliga för personer som befinner sig i tredje land är det nödvändigt att beakta dels de sålunda genomförda transaktionernas tekniska natur, dels systematiken i kapitel IV i det nämnda direktivet, där artikel 25 i detta återfinns.

58 De uppgifter som finns på Internet kan nästan när som helst konsulteras av ett obegränsat antal personer vilka befinner sig på en mängd olika ställen. Att dessa uppgifter är av allestädes närvarande karaktär framgår bland annat av det förhållandet att de tekniska medel som används inom ramen för Internet är relativt enkla och blir billigare och billigare.

¹⁸⁴ På engelska lyder domslutet enligt följande: ”There is no transfer [of data] to a third country within the meaning of Article 25 of Directive 95/46 where an individual in a Member State loads personal data onto an internet page which is stored on an internet site on which the page can be consulted and which is hosted by a natural or legal person who is established in that State or in another Member State, thereby making those data accessible to anyone who connects to the internet, including people in a third country.”

59 Förutsättningarna för att använda Internet, så som de har blivit för enskilda som [konfirmandläraren] under 1990-talet, innebär att den som upprättar en hemsida som skall läggas ut på Internet överför de uppgifter som denna sida består i till den som tillhandahåller honom servertjänster. Denne sköter den datorinfrastruktur som krävs för att säkerställa att dessa uppgifter lagras och att för att den server på vilken webbplatsen är utlagd ansluts till Internet. Detta möjliggör att dessa uppgifter senare kan sändas till alla som har kopplat upp sig på Internet och bett att få del av dem. De datorer som utgör denna datorinfrastruktur kan ligga i ett eller flera andra länder än det där den som tillhandahåller servertjänster befinner sig, och gör det till och med ofta, utan att de som erhåller servertjänster känner till detta eller rimligen kan känna till det.

60 Av handlingarna i målet framgår att en Internetanvändare inte bara måste koppla upp sig på de hemsidor på Internet där [konfirmandläraren] hade lagt ut uppgifter om sina kollegor för att få del av dessa uppgifter. För att kunna få del av dem måste han även personligen vidta de åtgärder som krävs för att kunna läsa dessa hemsidor. Med andra ord innehöll [konfirmandlärarens] hemsidor på Internet inte de tekniska mekanismer som skulle ha gjort det möjligt att automatiskt skicka dessa uppgifter till personer som inte avsiktligt hade försökt få tillgång till dessa sidor.

61 Härav följer att personuppgifter som under sådana omständigheter som de i förevarande mål kommer till en dator som tillhör en person som befinner sig i ett tredje land från en person som har laddat ned dem från en hemsida på Internet inte har överförts direkt mellan två personer, utan genom den persons datorinfrastruktur som tillhandahåller den server där sidan är lagrad.

62 I detta sammanhang är det nödvändigt att pröva huruvida gemenskapslagstiftaren hade avsikten att för tillämpningen av kapitel IV i direktiv 95/46 låta begreppet '[ö]verföring av ... uppgifter till tredje land', i den mening som avses i artikel 25, omfatta sådana transaktioner som de som [konfirmandläraren] har genomfört. Det bör understrykas att den hänskjutande domstolens femte fråga endast avser dessa transaktioner, och inte de transaktioner som genomförts av dem som tillhandahåller servertjänsten.

63 Genom kapitel IV i direktiv 95/46, vari artikel 25 ingår, införs en speciell ordning, som innehåller speciella bestämmelser vilka syftar till att säkerställa att medlemsstaterna har kontroll över överföringen av personuppgifter till tredje land. Genom detta kapitel införs ett system som kompletterar det allmänna system som införts genom kapitel II i det nämnda direktivet, vilket kapitel avser frågan när personuppgifter får behandlas.

64 Syftet med kapitel IV definieras i femtiosjätte till sextionde skälet i direktiv 95/46, vari bland annat anges att det skydd som genom detta direktiv tillförsäkras personer inom gemenskapen visserligen inte hindrar att personuppgifter överförs till sådana tredje länder som garanterar en adekvat skyddsnivå, men att frågan om skyddsnivåns adekvans skall bedömas med hänsyn till alla de omständigheter som har samband med en överföring eller en grupp av överföringar. Om ett tredje land inte garanterar en adekvat skyddsnivå skall överföring av personuppgifter till det landet förbjudas.

65 I artikel 25 i direktiv 95/46 uppställs en rad skyldigheter för medlemsstaterna och kommissionen vilka syftar till att kontrollera överföringen av personuppgifter till tredje länder med beaktande av den skyddsnivå som sådana uppgifter ges i vart och ett av dessa länder.

66 I artikel 25.4 i direktiv 95/46 föreskrivs närmare bestämt att medlemsstaterna, när kommissionen finner att ett tredje land inte erbjuder en adekvat skyddsnivå, skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att hindra överföring av personuppgifter till ifrågavarande tredje land.

67 Kapitel IV i direktiv 95/46 innehåller inga bestämmelser om Internetanvändning. I detta kapitel anges inte vilka kriterierna är för att avgöra huruvida man vid bedömningen av de transaktioner som har genomförts av den mellanhand som har tillhandahållit servertjänster skall lägga till grund den ort där tjänsteleverantören är etablerad, den ort där hans företag har sitt säte eller den ort där de datorer befinner sig vilka utgör tjänsteleverantörens datorinfrastruktur.

68 Med hänsyn dels till det stadium på vilket Internets utveckling befann sig vid den tidpunkt då direktiv 95/46 utarbetades, dels till att det inte i kapitel IV i direktivet föreligger några kriterier som är tillämpliga på Internetanvändning kan det inte presumeras att gemenskapslagstiftaren hade för avsikt att med tanke på framtiden låta inskrivning av en person i [konfirmandlärarens] situation av uppgifter på en hemsida på Internet omfattas av begreppet överföring av uppgifter till tredje land, även om dessa på detta sätt blir åtkomliga för sådana personer i tredje land som har de tekniska möjligheterna att få tillgång till hemsidan.

69 Om artikel 25 i direktiv 95/46 tolkas på så sätt att det föreligger en 'överföring av ... uppgifter till tredje land' varje gång personuppgifter läggs ut på en hemsida på Internet skulle denna överföring med nödvändighet vara en överföring till tredje länder där det finns teknisk möjlighet att få tillgång till Internet. Specialbestämmelserna i kapitel IV i det nämnda direktivet skulle då med nödvändighet, vad gäller transaktioner på Internet, bli ett generellt tillämpligt system. När kommissionen med tillämpning av artikel 25.4 i direktiv 95/46 konstaterade att det fanns ett enda tredje land som inte säkerställer en adekvat skyddsnivå

skulle medlemsstaterna nämligen vara skyldiga att hindra att personuppgifter över huvud taget lades ut på Internet.

70 Vid sådant förhållande kan den slutsatsen dras att artikel 25 i direktiv 95/46 skall tolkas så, att sådana transaktioner som dem som [konfirmandläraren] har genomfört inte i sig utgör en 'överföring av ... uppgifter till tredje land'. Det är således inte nödvändigt att utreda huruvida en person från ett tredje land har haft tillgång till den berörda hemsidan på Internet eller huruvida denne tjänsteleverantörs server rent fysiskt befinner sig i ett tredje land.

71 Den femte frågan skall således besvaras så, att det inte föreligger någon 'överföring av ... uppgifter till tredje land' i den mening som avses i artikel 25 i direktiv 95/46 när en person som befinner sig i en medlemsstat lägger ut personuppgifter på en hemsida som är lagrad hos den som tillhandahåller honom servertjänster, vilken är etablerad i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat, varvid uppgifterna blir åtkomliga för alla som kopplar upp sig på Internet, inklusive personer i tredje land."

Det är svårt att av EG-domstolens svar dra några generella slutsatser som lämpar sig att transformera till svensk lagtext. Svaret måste för det första ses mot bakgrund av frågorna och omständigheterna i målet, sådana EG-domstolen uppfattade dem. För det andra understryker EG-domstolen själv att frågan i målet är begränsad och inte berör den som tillhandahåller en servertjänst (punkt 62).

I svaret talas det om "en person" – på engelska "an individual", en individ – som lägger ut personuppgifter på en hemsida på Internet som är lagrad hos "en fysisk eller juridisk person" ("a natural or legal person" på engelska). Man kan fråga sig om ordvalet är avsett att markera en begränsning av svarets räckvidd. Domstolen har i sitt svar formellt inte uttalat sig om den situationen att en personuppgiftsansvarig ("registeransvarig" enligt terminologin i EG-direktivet), eller ens en juridisk person eller ett företag, lägger ut eller låter lägga ut personuppgifter på Internet. Också det förhållandet att EG-domstolen i svaret talar om att personen "befinner sig" i en medlemsstat, i stället för att använda det vedertagna uttrycket "etablerad", kan tala för att svaret är avsett att ha en begränsad räckvidd.

Svaret gäller vidare bara den situationen att en individ lägger ut personuppgifter på en hemsida som är lagrad hos någon annan som har den webbplats där sidan kan konsulteras. EG-domstolen har således inte uttalat sig om det fallet att en person själv har en webbplats ansluten till Internet. Svaret är vidare begränsat till det fallet att den fysiska eller juridiska person som har webbplatsen är

etablerad i en medlemsstat. Däremot har det enligt domstolens motivering inte någon betydelse var servern med webbplatsen finns. Av domstolens svar, inklusive motiveringen, kan man således dra den slutsatsen att det finns förfaranden som inte utgör överföring till tredje land i EG-direktivets mening trots att personuppgifter läggs ut på en server som finns i tredje land.

Domstolens svar är alltså i formell mening begränsat till en viss situation. Å andra sidan är de huvudargument som domstolen verkar ha anfört som motivering för svaret av allmängiltig natur – gemenskapslagstiftarens avsikt mot bakgrund av att aktuell del i EG-direktivet inte innehåller Internetanpassade bestämmelser och att Internet inte var fullt utvecklat då EG-direktivet utarbetades (punkt 68 i domen) och att en tillämpning av överföringsbegreppet på Internetpublicering skulle kunna leda till den orimliga konsekvensen att inte en enda personuppgift kan läggas ut på Internet (punkt 69 i domen). Trots att argumenten verkar ha giltighet för varje form av åtgärd som leder till Internetpublicering, har EG-domstolen på det sätt som beskrivits valt att uttrycka sig på ett sätt som antyder att svaret har en begränsad räckvidd.

Tar man fasta på de argument som EG-domstolen för fram, finns det anledning att anta att EG-domstolen i kommande mål med användning av samma argument kan komma att finna att även andra förfaranden som leder till Internetpublicering inte utgör en överföring av uppgifter till tredje land i EG-direktivets mening. Argumenten är nämligen så allmängiltiga att de bör kunna användas på motsvarande sätt även i andra fall.

Utredningens sammanfattande bedömning är ändå att EG-domstolens svar inte ger tillräcklig vägledning för att i dagsläget förtydliga lagtexten i personuppgiftslagen. I förarbetena till 33 § personuppgiftslagen har det uttryckligen angetts att de överföringar som avses i paragrafen är desamma som avses i artikel 25.1 i EG-direktivet.¹⁸⁵ Domstolens svar visar visserligen att vissa förfaranden som syftar till att lägga ut personuppgifter på Internet inte utgör överföring av uppgifterna till tredje land. Men det går inte att med ledning av domstolens svar utforma en generell regel om dessa förfaranden. Och det förefaller för vågat att med ledning av bara domstolens huvudargument i motiveringen nu ändra lagtexten så att det framgår att inte någon Internetpublicering omfattas av begreppet överföring.

¹⁸⁵ Prop. 1997/98:44 s. 137.

Utredningen vill tillägga att EG-domstolens svar, som visar att inte varje åtgärd som leder till Internetpublicering utgör en överföring av uppgifter till tredje land i EG-direktivets mening, kan göra det befogat att se över annan lagstiftning än personuppgiftslagen. När man velat i författningstext uttrycka att viss Internetpublicering är tillåten har man nämligen ofta talat om överföring av uppgifter. Mot bakgrund av EG-domstolens svar förefaller det lämpligt att överväga om författningstexten inte i stället borde exempelvis direkt slå fast att under vissa förutsättningar får personuppgifter publiceras öppet på Internet och andra allmänna kommunikationsnätverk. Utredningen tänker här bl.a. på bestämmelserna i 12 § personuppgiftsförordningen (1998:1191), 9 § förordningen (1995:1386) med instruktion för Patent- och registreringsverket, 23 § rättsinformationsförordningen (1999:175), 8 § andra stycket förordningen (2001:720) om behandling av personuppgifter i verksamhet enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen och 1 § förordningen (2002:61) om behandling av personuppgifter i verksamhet med val.

Utredningen vill slutligen peka på att, eftersom det nu fastslagits att inte varje åtgärd som leder till Internetpublicering utgör en överföring av uppgifter till tredje land i EG-direktivets och personuppgiftslagens mening, det i förarbetena finns flera uttalanden av bl.a. regeringen, Lagrådet och konstitutionsutskottet som uppenbarligen bygger på delvis felaktiga förutsättningar, nämligen att varje åtgärd som leder till öppen publicering av uppgifter på Internet innebär att dessa förs över till tredje land.¹⁸⁶ Det är emellertid svårt att göra något åt i efterhand.

14.2.5 Förhållandet till andra fri- och rättigheter

EG-domstolen har slagit fast följande: ”Bestämmelserna i [EG-direktivet] utgör inte i sig en begränsning som står i strid med den allmänna principen om yttrandefrihet, eller andra fri- och rättigheter, som gäller inom Europeiska unionen och som har en motsvarighet i bland annat artikel 10 i [Europakonventionen]. Det ankommer på de nationella myndigheter och domstolar som skall tillämpa de nationella bestämmelser genom vilka [EG-direktivet] har införlivats att garantera en rättvis balans mellan de rättigheter och

¹⁸⁶ Se t.ex. prop. 1999/2000:11 och KU 1998/99:15 och 1999/2000:7.

skyldigheter som är i fråga, inklusive de grundläggande rättigheter som skyddas genom gemenskapens rättsordning.”

I domstolens motivering anges följande:

”79 Av sjunde skälet i direktiv 95/46 följer att skillnaderna mellan de nationella lagar och andra författningar som är tillämpliga på behandling av personuppgifter kan inverka allvarligt på upprättandet av den inre marknaden och hur denna fungerar. Enligt tredje skälet i samma direktiv skall ändamålet för harmoniseringen av dessa nationella bestämmelser inte bara vara ett fritt flöde av dessa uppgifter mellan medlemsstaterna, utan även att skydda personers grundläggande rättigheter. Dessa målsättningar kan givetvis komma i konflikt med varandra.

80 Å ena sidan kommer den ekonomiska och sociala integration som är en följd av upprättandet av den inre marknaden och dennas funktion med nödvändighet att leda till en betydande ökning av flödet av personuppgifter mellan samtliga aktörer på de ekonomiska och samhällsliga områdena, oavsett om det är fråga om företag eller medlemsstaternas myndigheter. De nämnda aktörerna behöver i viss mån ha tillgång till personuppgifter för att genomföra sina transaktioner eller för att utföra sina arbetsuppgifter inom det område utan inre gränser som den inre marknaden innebär.

81 Å andra sidan begär de personer som berörs av behandlingen av personuppgifter med rätta att dessa uppgifter skall skyddas effektivt.

82 De mekanismer som gör det möjligt att göra en avvägning mellan dessa olika rättigheter och intressen är för det första inskrivna i direktiv 95/46 självt, i den del i direktivet föreskrivs regler som avgör i vilka situationer och i vilken mån det är tillåtet att behandla personuppgifter och vilket skydd som skall föreskrivas, och följer för det andra av att medlemsstaterna har antagit nationella bestämmelser vilka säkerställer att detta direktiv genomförs och av de nationella myndigheternas eventuella tillämpning av dessa regler.

83 Vad beträffar själva direktivet 95/46 är bestämmelserna i det med nödvändighet relativt allmänna med hänsyn till att de skall tillämpas på ett stort antal mycket olikartade situationer. I motsats till vad [konfirmandläraren] har anfört är det således med rätta som detta direktiv innehåller regler som karaktäriseras av en viss tänjbarhet och som det i direktivet i fråga i många fall överlåts till medlemsstaterna att fastställa detaljerna eller att välja bland de möjligheter som finns.

84 Det är riktigt att medlemsstaterna i många avseenden har ett betydande handlingsutrymme när de skall införliva direktiv 95/46. Det finns dock ingenting som medför att bestämmelserna i detta direktiv brister i förutsebarhet eller att bestämmelserna som sådana strider mot de allmänna gemenskapsrättsliga principerna, särskilt inte mot de

grundläggande rättigheter som skyddas genom gemenskapens rättsordning.

85 Det är snarare på det stadium när de bestämmelser genom vilka direktiv 95/46 har införlivats tillämpas i enskilda fall som en rättvis avvägning mellan de rättigheter och intressen som är i fråga skall göras.

86 I detta sammanhang har de grundläggande rättigheterna en särskild betydelse, såsom visas av målet vid den nationella domstolen, där det sammanfattningsvis måste göras en avvägning mellan å ena sidan [konfirmandlärarens] yttrandefrihet i sitt arbete som handledare för konfirmander samt friheten att utöva verksamhet som bidrar till det religiösa livet, och å andra sidan skyddet av privatlivet för de personer om vilka [konfirmandläraren] har lagt ut uppgifter på sin webbplats på Internet.

87 Följaktligen ankommer det på myndigheterna och domstolarna i medlemsstaten inte bara att tolka sin nationella rätt på ett sätt som står i överensstämmelse med direktiv 95/46, utan även att se till att inte grunda sig på en tolkning av detta direktiv som skulle stå i strid med de grundläggande rättigheter som skyddas genom gemenskapens rättsordning eller med andra allmänna gemenskapsrättsliga principer, såsom bland annat proportionalitetsprincipen.

88 Visserligen kräver skyddet av privatlivet att effektiva sanktionsåtgärder tillämpas gentemot personer som behandlar personuppgifter på ett sätt som inte överensstämmer med direktiv 95/46, men sådana sanktionsåtgärder måste alltid stå i överensstämmelse med proportionalitetsprincipen. Detta gäller i desto högre grad som det är uppenbart att tillämpningsområdet för direktiv 95/46 är mycket vidsträckt och att skyldigheterna för personer som behandlar personuppgifter är många och betydande.

89 I enlighet med proportionalitetsprincipen ankommer det på den hänskjutande domstolen att beakta alla omständigheterna i det mål som är anhängigt vid den, bland annat under hur lång tid överträdelsen av de regler genom vilka direktiv 95/46 har pågått samt hur viktigt det är för de berörda att de uppgifter som har spritts skyddas.”

I EG-domstolens svar och i motiveringen för det betonas att det ankommer på nationella myndigheter och domstolar att vid tillämpningen av de nationella bestämmelser som genomför EG-direktivet garantera en rättvis balans mellan olika rättigheter och skyldigheter. Det tyder på att EG-domstolen anser att det är i rättstillämpningen i det enskilda fallet – och inte vid genomförandet av EG-direktivet – som den angivna balansen skall beaktas och garanteras. Bestämmelserna i EG-direktivet, som skall genomföras, strider ju enligt EG-domstolen inte i sig mot några fri- och rättig-

heter. Motsvarande resonemang kan föras i fråga om den proportionalitetsprincip som EG-domstolen talar om i sin motivering.

Vad man mot bakgrund av EG-domstolens svar kan överväga är att i personuppgiftslagen på något sätt markera att en avvägning mellan olika rättigheter och skyldigheter skall ske i rättstillämpningen. I den danska genomförandelagstiftningen finns det t.ex. en bestämmelse om att lagen inte skall tillämpas om det skulle stå i strid med informations- och yttrandefriheten, jämför artikel 10 i Europakonventionen.¹⁸⁷

En markering i lagtexten skulle dock inte ge personuppgiftsansvariga och registrerade mycket vägledning. Härtill kommer att Europakonventionen redan gäller som svensk lag (SFS 1994:1219), att det redan i personuppgiftslagen finns förtydliganden om lagens förhållande till vissa grundlagsfästa rättigheter och skyldigheter (7 § första stycket och 8 § första stycket) och att det, såvitt utredningen känner till, inte i annan svensk lag finns någon motsvarande markering. Högsta domstolen har också vid sin tillämpning av personuppgiftslagen tillmätt bestämmelserna i Europakonventionen en betydande vikt (se NJA 2001 s. 409, citerad i avsnitt 5.2.1). Utredningen har därför kommit fram till att det inte behövs något (ytterligare) förtydligande i personuppgiftslagen. I fråga om proportionalitet vid utdömandet av sanktioner kan också hänvisas till avsnitt 12 om avkriminalisering.

14.2.6 Den nationella lagstiftningen om personuppgifter

EG-domstolen har slagit fast följande: ”De åtgärder som medlemsstaterna vidtar för att säkerställa skyddet av personuppgifter skall stå i överensstämmelse med såväl bestämmelserna i [EG-direktivet] som med dess målsättning att upprätthålla en balans mellan det fria flödet av personuppgifter och skyddet för privatlivet. Däremot hindrar ingenting att en medlemsstat utökar räckvidden av den nationella lagstiftning varigenom bestämmelserna i [EG-direktivet] har införlivats till att omfatta områden som inte ingår i direktivets tillämpningsområde, såvida ingen annan gemenskapsrättslig bestämmelse utgör hinder för detta.”

I domstolens motivering anges följande:

¹⁸⁷ § 2 stk 2. lov nr. 429 af 31.5.2000 om behandling af personoplysninger.

”95 Såsom följer av bland annat åttonde skälet i direktiv 95/46 syftar direktivet i fråga till att göra skyddsnivån när det gäller personers fri- och rättigheter med avseende på behandlingen av personuppgifter likvärdig i alla medlemsstater. I tionde skälet tilläggs att tillnärmningen av de nationella lagstiftningar som är tillämpliga på området inte får medföra någon inskränkning i det skydd de ger, utan skall i stället syfta till att garantera en hög skyddsnivå inom gemenskapen.

96 Harmoniseringen av de nämnda nationella lagstiftningarna inskränker sig således inte till en minimiharmonisering, utan leder till en i princip fullständig harmonisering. Det är i detta perspektiv som direktiv 95/46 avser att säkerställa det fria flödet av personuppgifter och att samtidigt garantera en hög skyddsnivå för rättigheter och intressen för de personer som dessa uppgifter avser.

97 Det är riktigt att medlemsstaterna i direktiv 95/46 tillerkänns ett handlingsutrymme på vissa områden och att de enligt direktivet får bibehålla eller införa särregleringar för specifika situationer. Ett stort antal av bestämmelserna i direktivet vittnar om detta. Sådana möjligheter skall dock användas på det sätt som föreskrivs i direktiv 95/46 och i enlighet med syftet med detta direktiv, nämligen att bibehålla en balans mellan det fria flödet av personuppgifter och skyddet för privatlivet.

98 Däremot hindrar ingenting att en medlemsstat utökar räckvidden av den nationella lagstiftning varigenom bestämmelserna i direktiv 95/46 har införlivats till att omfatta områden som inte ingår i direktivets tillämpningsområde, såvida ingen annan gemenskrättslig bestämmelse utgör hinder för detta.”

Enligt utredningens mening är EG-domstolens svar inte av sådan natur att det kan eller bör föranleda några ändringar i personuppgiftslagen. Frågan om sådant som faller utanför gemenskräkten bör undantas från personuppgiftslagen berörs i avsnitt 8.

15 Offentlighetsprincipen och sekretesslagen

15.1 Inledning

Enligt utredningsdirektiven skall utredningen överväga behovet av en ändring i bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen – som anger att sekretess gäller för personuppgift om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med personuppgiftslagen – i syfte att förtydliga bestämmelsens innebörd. Bestämmelsen ändrades vid personuppgiftslagens tillkomst, varvid uttalades att ändringarna endast utgjorde följdändringar i syfte att samordna bestämmelsen med bestämmelserna i personuppgiftslagen. Det anmärks i utredningsdirektiven att bestämmelsen dock har fått ett vidare tillämpningsområde än tidigare och att bestämmelsen har medfört viss osäkerhet vid rättstillämpningen.

Enligt 8 § första stycket personuppgiftslagen skall lagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut personuppgifter. Bestämmelserna i sekretesslagen begränsar allmänhetens rätt att på begäran få del av allmänna handlingar med stöd av offentlighetsprincipen, 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen.¹⁸⁸ Genom hänvisningen i 7 kap. 16 § sekretesslagen till personuppgiftslagen har det uppkommit viss osäkerhet om den senare lagens förhållande till offentlighetsprincipen. Emellertid finns det redan i själva definitionen av vad som utgör en allmän handling, som allmänheten har rätt att ta del av, i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen en hänvisning till lag som begränsar myndighets befogenhet

¹⁸⁸ Bestämmelserna i sekretesslagen har också ett vidare syfte och begränsar även utlämnande av uppgifter i andra fall än som avses med offentlighetsprincipen, t.ex. när en myndighet eller en tjänsteman utan begäran skulle vilja lämna ut uppgifter.

att göra tillgänglig en sammanställning från datalagrat material som innehåller personuppgifter, varmed enligt förarbetena avses bl.a. personuppgiftslagen. Sådana lagfästa begränsningar skall nämligen – i enlighet med den verkan definitionsregeln har – respekteras även när någon begär att få ta del av allmänna handlingar med stöd av offentlighetsprincipen. Även definitionen av vad som är en allmän handling kan därmed leda till osäkerhet om personuppgiftslagens förhållande till offentlighetsprincipen.

Utredningen har därför ansett att den bör se vad som kan göras för att förtydliga personuppgiftslagens förhållande till såväl offentlighetsprincipen som 7 kap. 16 § sekretesslagen. Utredningen vill betona att det inte handlar om att göra någon inskränkning i offentlighetsprincipen eller att annars utöka sekretessen. Av förarbetena till personuppgiftslagen framgår otvetydigt att avsikten varit att ge den grundlagsfästa offentlighetsprincipen företräde framför bestämmelserna i personuppgiftslagen¹⁸⁹, och konstitutionsutskottet har även senare uttalat bl.a. att ändringen i sekretesslagen inte innebar att det gjordes någon inskränkning av offentlighetsprincipen¹⁹⁰. Detta är naturligtvis också utredningens utgångspunkt. Vad det handlar om är snarast att se om det går att förtydliga regelverket så att det inte i praktiken genom otydlighet och svårtillgänglighet leder till oavsedda inskränkningar av offentlighetsprincipen i myndigheternas tillämpning.

Avslutningsvis bör nämnas att Offentlighets- och sekretesskommittén i anslutning till ett förslag om en ny sekretesslag har lämnat förslag till ett tillägg i 2 § personuppgiftslagen. Enligt det föreslagna tillägget hindrar inte bestämmelserna i personuppgiftslagen att visst lämnande av personuppgifter sker mellan myndigheter och inom en myndighet, om uppgiftslämnandet sker i överensstämmelse med den föreslagna, nya sekretesslagen.¹⁹¹

¹⁸⁹ SOU 1997:39 s. 194 och 213–220, prop. 1997/98:44 s. 43–48 och KU 1997/98:18 s. 15–29.

¹⁹⁰ KU 1999/2000:7 s. 14.

¹⁹¹ SOU 2003:99 s. 223–228, 230–237, och 470 f.

15.2 Offentlighetsprincipen

15.2.1 Personuppgiftslagen

Av förarbetena till personuppgiftslagen framgår det som nämnts att avsikten varit att ge den grundlagsfästa offentlighetsprincipen företräde framför bestämmelserna i personuppgiftslagen.

Första stycket i 8 § personuppgiftslagen lyder:

”Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut personuppgifter.”

I författningskommentaren anges kortfattat att bestämmelsen ”innehåller i syfte att förtydliga en upplysning om att lagen inte tillämpas om det skulle strida mot en myndighets skyldigheter enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen”.¹⁹² Det ansågs att det ”i klagörande syfte” borde tas in en bestämmelse som uttryckligen anger det förhållandet att bestämmelser i grundlag alltid tar över bestämmelser i vanlig lag.¹⁹³

Såsom framgår av förarbetena är bestämmelsen i 8 § första stycket personuppgiftslagen inte avsedd att ha någon materiell innebörd utan bara att erinra om att grundlagsbestämmelser gäller före personuppgiftslagen.¹⁹⁴

Bestämmelserna i 8 § personuppgiftslagen handlar om hantering av allmänna handlingar. I andra stycket finns det främst bestämmelser rörande arkivering. Det är dock i bestämmelserna bara myndighets hantering av allmänna handlingar som uttryckligen nämns. Även andra organ än myndigheter kan dock ha allmänna handlingar och skyldigheter enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Det framgår av bl.a. 2 kap. 17 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen.

¹⁹² Prop. 1997/98:44 s. 119.

¹⁹³ Prop. 1997/98:44 s. 46.

¹⁹⁴ För en annan tolkning se SOU 2001:3 s. 149.

15.2.2 Tryckfrihetsförordningen

Offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen ger envar rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter (1 §). Det finns också en rätt att på begäran skyndsamt få en papperskopia eller avskrift av handlingen eller, när det finns en lagfäst skyldighet för myndigheten, en kopia i datorformat (13 §). Myndigheten får efterforska vem den sökande är och vilket syfte han eller hon har med sin begäran bara i den utsträckning det behövs för att myndigheten skall kunna pröva om det finns något hinder mot att handlingen lämnas ut, t.ex. i form av sekretess (14 § tredje stycket).

Med handling förstås en framställning i skrift eller bild samt upptagning som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas bara med ett tekniskt hjälpmedel. En handling är allmän och därmed omfattad av offentlighetsprincipen om den förvaras hos en myndighet och är att anse som inkommen till eller upprättad hos myndigheten. (3 § första stycket.)

Kravet på att handlingen skall förvaras hos myndigheten har en speciell innebörd i fråga om datorlagrat material som kan uppfattas bara med ett tekniskt hjälpmedel. Sådant material anses förvarat hos myndigheten bara om det är tillgängligt för myndigheten med ett tekniskt hjälpmedel som myndigheten själv utnyttjar för överföring i sådan form att materialet kan läsas, avlyssnas eller annars uppfattas. När det gäller en viss sammanställning av uppgifter ur datorlagrat material (upptagning för automatiserad behandling), är en sådan sammanställning att anse som förvarad hos myndigheten bara om myndigheten kan göra sammanställningen tillgänglig med rutinbetonade åtgärder. En uttrycklig regel om detta har tagits in i 2 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen från och med den 1 januari 2003. Det hittills sagda innebär i princip att en myndighet måste använda alla sina tekniska hjälpmedel för att, med rutinbetonade åtgärder, göra och lämna ut en sådan sammanställning av sina datorlagrade uppgifter som sökanden begär. Skyldigheten är alltså inte begränsad t.ex. till sådana sammanställningar som myndigheten normalt gör eller själv skulle ha nytta av.

En sådan sammanställning skall dock inte anses förvarad hos myndigheten ”om sammanställningen innehåller personuppgifter och myndigheten enligt lag eller förordning saknar befogenhet att göra sammanställningen tillgänglig” (3 § tredje stycket). Före den 1 januari 2003 gällde den regeln bara ”upptagning som ingår i personregister, om myndigheten enligt lag eller förordning eller särskilt

beslut som grundar sig på lag, saknar befogenhet att göra överföringen”.

Det är den sistnämnda regeln i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen som kan vålla tveksamhet i förhållande till personuppgiftslagen. Den hänvisar alltså till lag eller förordning som begränsar myndigheters befogenhet att göra sammanställningar av personuppgifter tillgängliga. I författningskommentaren anges:¹⁹⁵

”Med lag eller förordning åsyftas i första hand s.k. registerlagar eller registerförordningar som meddelas för olika myndigheters behandling av personuppgifter. I viss mån torde det även av personuppgiftslagen kunna följa att en myndighet är förhindrad att göra vissa sammanställningar av personuppgifter. Som *Kammarrätten i Stockholm* påpekat omfattar hänvisningen till lag också personuppgiftslagen på samma sätt som hänvisningen i dag omfattar datalagen.”

Offentlighets- och sekretesskommittén ansåg däremot – med hänvisning till utformningen av 8 § första stycket personuppgiftslagen – att i den mån det av personuppgiftslagen följer att en myndighet saknar befogenhet att göra vissa sökningar eller annars ta ut viss information från sitt datalagrade material, kan detta inte slå igenom när det gäller myndigheternas skyldigheter enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen.¹⁹⁶ Genom vad som angetts i författningskommentaren i propositionen får det dock anses klarlagt att ett sådant synsätt inte är riktigt, utan att avsikten är att de begränsningar av myndigheters befogenhet att göra sammanställningar som följer av personuppgiftslagen faktiskt skall få genomslag i fråga om offentlighetsprincipen.

¹⁹⁵ Prop. 2001/02:70 s. 38.

¹⁹⁶ SOU 2001:3 s. 149.

15.2.3 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: De generella bestämmelserna i personuppgiftslagen skall inte inskränka myndigheternas skyldighet enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen att på begäran söka efter, sammanställa och lämna ut personuppgifter.

Även andra organ än myndigheter som har skyldigheter enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen skall omfattas av bestämmelserna i 8 § personuppgiftslagen om förhållandet till offentlighetsprincipen.

Det är när man försöker avgöra vilka begränsningar – med genomslag i fråga om offentlighetsprincipen – som följer av personuppgiftslagen som svårigheter uppkommer. Vilka bestämmelser i personuppgiftslagen kan medföra att en myndighet saknar befogenhet att göra en viss sammanställning tillgänglig när en sökande begär att myndigheten skall göra sammanställningen? Här skall lämnas några exempel på svårigheterna.

Den personuppgiftsansvariga myndigheten är enligt 9 § första stycket i personuppgiftslagen skyldig att se till att personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in (den s.k. finalitetsprincipen). Myndigheten har ofta samlat in personuppgifterna för något specifikt myndighetsändamål, t.ex. för att bestämma en viss förmån, såsom bostadsbidrag, eller en viss skyldighet, såsom skattskyldighet. Det är ofta redan finalitetsprincipen som medför att myndigheten inte för vilka ändamål som helst kan söka efter, samköra eller annars sammanställa personuppgifter, eftersom myndigheten vid alla sådana behandlingar av personuppgifter måste hålla sig inom ramen för de ursprungliga ändamålen. Men hur är det om någon begär att myndigheten skall göra en viss sammanställning av personuppgifter? Är det då ”offentlighetsprincipändamålet” eller det faktiska ändamål som sökanden har (t.ex. ren nyfikenhet eller direkt marknadsföring) som skall jämföras med det ursprungligen bestämda ”myndighetsändamålet”? Regeringen har visserligen deklarerat att en myndighets *utlämnande av personuppgifter med stöd av offentlighetsprincipen* inte kan anses vara oförenligt med de ändamål för vilka uppgifterna ursprungligen samlades in.¹⁹⁷ Men här är det ju fråga om en eventuell rättslig begränsning av befogenheten att samman-

¹⁹⁷ Prop. 1997/98:44 s. 44. Jämför också SOU 2003:99 s. 231–235 för en synnerligen liberal tolkning av finalitetsprincipen vid utlämnanden av personuppgifter mellan myndigheter.

ställa uppgifter för ett nytt ändamål inför ett utlämnande, en begränsning som i förekommande fall är avsedd att inskränka offentlighetsprincipen.

Av 10 § personuppgiftslagen framgår att personuppgifter utom vid samtycke får behandlas bara när det är nödvändigt i de fall som räknas upp i paragrafen, bl.a. för att fullgöra en rättslig skyldighet. En sammanställning av datorlagrade personuppgifter som utförs på begäran av en sökande är en sådan behandling som måste kunna hänföras till något av de fall som anges i den paragrafen. Till vilket fall skall en sammanställning som en myndighet gör på begäran av en sökande hänföras? I 13 § personuppgiftslagen finns det vidare ett förbud mot att behandla s.k. känsliga personuppgifter. De undantag från det förbudet som finns i 15–19 §§ personuppgiftslagen kan inte grunda befogenhet för en myndighet att på en sökandes begäran göra en sammanställning med känsliga personuppgifter. Innebär det att en sammanställning med känsliga personuppgifter, t.ex. en lista över fackliga företrädare vid myndigheten, inte får göras när en sökande begär det?

Det anförda visar enligt utredningens mening på en del av de svårigheter och oklarheter som uppkommer om man försöker tillämpa den generellt utformade personuppgiftslagen för att avgöra vilka sammanställningar av personuppgifter som en myndighet får göra därför att en sökande ber om det. Bakgrunden till svårigheterna är bl.a. att man vid utarbetandet av personuppgiftslagen utgick från att bestämmelserna i 2 kap. tryckfrihetsförordningen ålägger myndigheterna skyldigheter som går före personuppgiftslagen (och bl.a. utgör stöd för att behandla t.ex. känsliga personuppgifter), medan bestämmelsen i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen utgår från att personuppgiftslagen kan inskränka skyldigheterna.

Tanken verkar ha varit att det finns sammanställningsförfaranden som en myndighet aldrig får genomföra enligt personuppgiftslagen och att samma begränsningar därför skall gälla även när en sökande begär sammanställningen. Personuppgiftslagen innehåller emellertid – till skillnad från många särskilda registerförfattningar – inte några absoluta förbud mot att på visst sätt eller i viss form sammanställa personuppgifter. Lagen innehåller t.ex. inget absolut förbud mot att använda vissa sökbegrepp eller att samköra olika uppgiftssamlingar. Om ett visst sådant förfarande är tillåtet eller inte enligt personuppgiftslagen, beror ofta ytterst på vilket ändamålet är med behandlingen. Myndigheten får t.ex. inte själv för ändamålet ren nyfikenhet söka igenom de personuppgifter man förvarar, eftersom det skulle strida mot de bestämda ändamål för

rar, eftersom det skulle strida mot de bestämda ändamål för vilka personuppgifterna samlats in. Men har myndigheten ett annat, berättigat ändamål med sökningen – t.ex. det ursprungliga ändamål för vilket uppgifterna samlades in – kan den mycket väl få genomföras enligt personuppgiftslagen. Det torde till och med vara så att om det enligt personuppgiftslagen väl är tillåtet för en myndighet att inrätta och föra ett register för något visst myndighetsändamål, så får myndigheten enligt personuppgiftslagen i princip utföra alla de sökningar efter och sammanställningar av personuppgifter i det registret som är nödvändiga för att uppfylla ändamålet. En annan sak är att det enligt den särskilda registerförfattning som reglerar registerföringen kan finnas s.k. sökbegränsningar och andra konkreta regler som inskränker myndighetens rätt att göra sammanställningar och att dessa konkreta begränsningar gäller även när en sökande begär att en viss sammanställning skall göras. Det bör här tilläggas att det, såvitt utredningen känner till, aldrig ens har hävdats att de regler om ändamålsbestämning som sedan lång tid tillbaka brukar finnas i särskilda registerförfattningar i sig skulle inskränka myndigheters skyldigheter enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen att sammanställa personuppgifter.

Enligt utredningens mening går det inte att på något förnuftigt sätt tillämpa de generella, normalt ändamålsberoende bestämmelserna i personuppgiftslagen för att avgöra vilka sammanställningsförfaranden en myndighet skall vara förhindrad att genomföra på begäran av en sökande.

Det är möjligt att man genom olika mer eller mindre välgrundade tolkningsoperationer kan komma fram till att det alltid är tillåtet enligt personuppgiftslagen att göra en sammanställning som en sökande begär.¹⁹⁸ Men i sådant fall har ju hänvisningen i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen till personuppgiftslagen inte någon reell innebörd.

Det andra alternativet vore att konstatera att det varierar beroende på sökandens begäran om det enligt personuppgiftslagen är tillåtet eller inte för myndigheten att göra som sökanden begär. Här kan man tänka sig att tillåtligheten är beroende av t.ex. vilket ändamål sökanden har med sin begäran eller vilket slags uppgifter – t.ex. känsliga personuppgifter eller personnummer – sammanställningen skulle beröra. Men en sådan tillämpning skulle strida mot

¹⁹⁸ Man skulle givetvis teoretiskt också kunna komma fram till att en sådan sammanställning aldrig fick göras, men det skulle utgöra en sådan häpnadsväckande inskränkning av offentlighetsprincipen att den tolkningen måste avvisas.

den s.k. likställighetsprincipen. Den principen innebär att allmänheten med stöd av offentlighetsprincipen skall ha tillgång till datorlagrad information i samma utsträckning som denna är tillgänglig för myndigheten. Principen har åberopats vid införandet av såväl den ursprungliga som den ändrade lydelsen av nuvarande 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen.¹⁹⁹ Myndigheten som har lagrat uppgifterna i enlighet med personuppgiftslagen för något visst ändamål får ju enligt den lagen i princip använda alla slags uppgifter och alla sök- och sammanställningsförfaranden som är nödvändiga för att uppfylla det ändamålet (och som inte är förbjudna enligt någon särskild registerförfattning).

Utredningens slutsats av det anförda är att personuppgiftslagen inte bör vara en sådan lag som avses i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen. Det bör åstadkommas genom att det i 8 § första stycket personuppgiftslagen uttryckligen anges att lagen inte innebär en sådan begränsning av en myndighets befogenhet att göra en sammanställning tillgänglig som avses i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen.

Det är således utredningens mening att de inskränkningar i möjligheterna att göra sammanställningar som bör gälla för myndigheternas egen hantering och därmed få genomslag även för allmänhetens tillgång till informationen liksom hittills bör framgå i första hand av särskilda registerförfattningar med konkreta bestämmelser om begränsning av de sökbegrepp som får användas och liknande. Dessutom kan det givetvis liksom hittills vara aktuellt med sekretessbestämmelser som begränsar allmänhetens tillgång till sådan information som myndigheten har tillgång till för egen del. I avsnitt 15.3 går utredningen in på sekretessbestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen, som hänvisar till personuppgiftslagen.

Först finns det emellertid anledning att ta upp ett par andra frågor om hur bestämmelserna i personuppgiftslagen förhåller sig till offentlighetsprincipen.

Enligt 8 § första stycket personuppgiftslagen skall lagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att *lämna ut* person-

¹⁹⁹ Prop. 1975/76:160 s. 88: Föredragande departementschefen förordade ”att den allmänna tillgången till ADB-lagrade persondata hos handläggande myndighet begränsas i samma omfattning som myndighetens rättsliga befogenhet att för egen del överföra data till läsbar form”. Prop. 2001/02:70 s. 23: ”Syftet med denna bestämmelse är att allmänheten inte med stöd av offentlighetsprincipen skall kunna ta del av sammanställningar av uppgifter ur upptagningar som myndigheten av hänsyn till skyddet för enskildas integritet själv är förhindrad att ta fram i sin egen verksamhet.”

uppgifter. Av 2 kap. 3 § andra stycket tryckfrihetsförordningen följer emellertid att en myndighet i viss utsträckning är skyldig att när någon begär det med åberopande av offentlighetsprincipen söka fram och sammanställa uppgifter från datorlagrat material för att lämna ut dem. Det som krävs för att uppfylla grundlagsenliga skyldigheter skall givetvis få ske oberoende av bestämmelserna i personuppgiftslagen. En sammanställning av personuppgifter förutsätter så gott som alltid en föregående sökning efter sådana uppgifter. Utredningen anser att regleringen blir tydligare och mer heltäckande om, förutom skyldigheten att lämna ut personuppgifter, de grundlagsenliga skyldigheterna att söka efter och sammanställa personuppgifter uttryckligen nämns i 8 § första stycket personuppgiftslagen.

Den andra frågan gäller det förhållandet att i 8 § personuppgiftslagen nämns bara myndigheter, trots att även andra organ enligt särskilda föreskrifter kan ha allmänna handlingar och skyldigheter enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Enligt utredningens mening blir regleringen tydligast om alla organ som har att tillämpa offentlighetsprincipen omfattas av undantagen i 8 § personuppgiftslagen när de hanterar allmänna handlingar. Utredningen kan inte heller se annat än att de skäl som åberopats för att undantagen för myndigheter i 8 § personuppgiftslagen är förenliga med EG-direktivet²⁰⁰ har samma giltighet även för andra organ som har att tillämpa grundlagsreglerna om offentlighetsprincipen. Utredningen föreslår därför en uttrycklig bestämmelse om att sådana andra organ skall jämföras med myndigheter vid tillämpningen av 8 § personuppgiftslagen.

15.3 Bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen

15.3.1 Bakgrund

Redan i samband med att 1973 års datalag infördes togs det i förångaren till sekretesslagen (1980:100) – 13 § andra stycket lagen (1937:249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna

²⁰⁰ Se prop. 1997/98:44 s. 43 ff.

handlingar – in en bestämmelse om att en personuppgift som ingick i ett sådant personregister som avsågs i datalagen inte fick lämnas ut om det fanns anledning att anta att uppgiften skulle användas för automatisk databehandling i strid med datalagen. Fanns det anledning att anta att en sådan personuppgift skulle användas för automatisk databehandling i utlandet, fick uppgiften lämnas ut bara efter medgivande av Datainspektionen. Motsvarande förbud mot utlämnande togs också in i datalagen.

Datalagen gällde bara för regelrätta datoriserade personregister, och det krävdes ursprungligen ett tillstånd från Datainspektionen eller särskilt författningsstöd för att få inrätta och föra ett personregister. I förarbetena konstaterades det att ett syfte med lagstiftningen var att skapa kontroll över möjligheterna att genom inhämtande av uppgifter från befintliga register bygga upp nya register som används för andra ändamål än de ursprungliga registren. Till största delen kunde sådana förfaranden kontrolleras genom tillståndsprövningen, men det kunde inte uteslutas att tillståndssystemet kunde kringgå, bl.a. genom att personregister inrättades utomlands. Därför borde möjligheterna att lämna ut personuppgifter från personregister inskränkas. Departementschefen konstaterade dock att inskränkningen knappast skulle medföra något effektivt skydd mot att personregister upprättas obehörigen.²⁰¹

Syftet med regeln var alltså att förhindra att personregister inrättades i strid med datalagen eller utomlands där datalagen inte gällde. Det skulle förhindras genom förbudet mot att lämna ut uppgifter från ett befintligt personregister om det fanns anledning att anta något sådant.

I författningskommentaren konstaterades det att det i många fall skulle bli svårt för den registeransvarige att avgöra om det fanns risk för att en uppgift som begärs utlämnad skulle användas på ett otillbörligt sätt. Sedan uttalades följande:²⁰²

”Anledning till försiktighet torde i första hand föreligga, om den registeransvarige får en begäran om massuppgifter eller selekterade uppgifter. En sådan begäran bör alltid utgöra anledning för den registeransvarige att närmare utreda hur det är avsett att uppgifterna skall användas. Först om den som begär utlämnandet anger en godtagbar förklaring härom bör uppgifterna lämnas ut.”

²⁰¹ Prop. 1973:33 s. 100 f.

²⁰² Prop. 1973:33 s. 140.

När sekretesslagen infördes togs bestämmelsen i sak oförändrad in i 7 kap. 16 §.²⁰³ I samband med att Sverige anslöt sig till Europarådets dataskyddskonvention (se avsnitt 4.2.2) infördes i bestämmelsen om utlandsutlämnande en regel om att sekretess inte gällde om personuppgiften skulle användas för automatisk databehandling enbart i en stat som anslutit sig till konventionen.²⁰⁴ Det gjordes därvid inte någon ändring i bestämmelsen om sekretess när det fanns anledning att anta att uppgiften skulle användas för automatisk databehandling i strid med datalagen. Eftersom datalagen bara gällde i Sverige, verkar det ha inneburit att någon egentlig prövning av vad som kunde ske efter utlämnandet med personuppgiften i en (annan) konventionsstat (än Sverige) inte behövde göras.

I samband med att personuppgiftslagen infördes ändrades bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen enligt följande.

Äldre lydelse

Sekretess gäller för personuppgift i personregister som avses i datalagen (1973:289), om det kan antas att utlämnande skulle medföra att uppgiften används för automatisk databehandling i strid med datalagen.

Ny lydelse

Sekretess gäller för personuppgift, om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med personuppgiftslagen (1998:204).

²⁰³ Prop. 1979/80:2 Del A s. 212 f.

²⁰⁴ Prop. 1981/82:189 s. 40 ff. och 62 f.

Sekretess för uppgift som anges i första stycket gäller också, om det kan antas att utlämnande skulle medföra att uppgiften används för automatisk databehandling i utlandet och att detta medför otillbörligt intrång i personlig integritet. Vid tillämpning av denna bestämmelse ankommer det på Datainspektionen att pröva fråga om utlämnande. Sekretess enligt detta stycke gäller dock ej, om uppgiften skall användas för automatisk databehandling enbart i en stat som har anslutit sig till Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

I förarbetena framställdes ändringarna i första stycket som formella följdändringar som innebar att sekretessbestämmelsen samordnades med de nya bestämmelserna i personuppgiftslagen.²⁰⁵

I fråga om upphävandet av andra stycket om utlandsutlämnande anfördes följande i förarbetena:²⁰⁶

”I personuppgiftslagen finns det i 33–35 §§ bestämmelser om förutsättningarna för överföring av personuppgifter till tredje land som gäller även för myndigheter. Redan första stycket i denna paragraf medför att sekretess gäller om ett utlämnande av personuppgifter till tredje land skulle stå i strid med de nämnda bestämmelserna i personuppgiftslagen. Andra stycket i paragrafen behövs således inte längre.”

Det uttalandet är emellertid svårt att förstå.

Det är uppenbart att man enligt första stycket inte skall pröva om myndighetens utlämnande står i strid med dataskyddslagstiftningen utan att det som skall prövas är om det finns anledning att anta att personuppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas av mottagaren i strid med den lagstiftningen. Det framgår tydligt av lagstiftningens förhistoria. Första stycket (dvs. det som blev

²⁰⁵ Prop. 1997/98:44 s. 113 och 147.

²⁰⁶ Prop. 1997/98:44 s. 147.

kvar av paragrafen efter ändringen) berör därför inte i sig det fallet att myndighetens utlämnande står i strid med bestämmelserna i personuppgiftslagen om överföring av personuppgifter till tredje land²⁰⁷. Däremot kan det givetvis gälla sekretess för personuppgifterna därför att myndigheten kan anta att den som begärt att få ut uppgifterna kommer att – efter myndighetsutlämnandet – överföra dem till tredje land i strid med 33–35 §§ personuppgiftslagen.²⁰⁸

Det är i och för sig riktigt att bestämmelserna i personuppgiftslagen om bl.a. överföring av personuppgifter till tredje land gäller även för myndigheter och kan förhindra dessa att på eget initiativ göra både det ena och det andra med personuppgifter. Men när det finns en skyldighet för myndigheten att efter begäran lämna ut en personuppgift enligt bestämmelserna om offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen, gäller denna skyldighet före bestämmelserna i personuppgiftslagen.²⁰⁹ Och det är just för att inskränka det uppgiftsutlämnande som annars kan ske med stöd av offentlighetsprincipen som det behövs en bestämmelse i sekretesslagen.

I förarbetena till ändringen skedde det således en sammanblandning av frågan om det är den behandling som myndighetens utlämnande innebär eller den behandling som kan antas ske efter ett utlämnande som skall jämföras med bestämmelserna i personuppgiftslagen. Det i sig är ägnat att leda till oklarheter. Även ordalydelsen av bestämmelsen (”ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med personuppgiftslagen”) kan leda till tveksamhet om det är myndighetsutlämnandet eller den efterföljande behandlingen som avses. Att det är sökandens efterföljande behandling som avses när personuppgiftslagen gäller för sökanden får dock anses fastslaget genom den rättspraxis som kommit efter ändringen (jämför avsnitt 5.2.2). Hur 7 kap. 16 § sekretesslagen i ändrad lydelse skall tillämpas vid sådant utlämnande till tredje land som kan ske enligt offentlighetsprincipen är, såvitt känt, inte prövat ännu.

²⁰⁷ Med tredje land avses enligt 3 § personuppgiftslagen en stat som inte ingår i Europeiska unionen (EU) eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES).

²⁰⁸ Detta förutsätter att personuppgiftslagen är tillämplig på mottagarens behandling, av personuppgifterna dvs. att denne är etablerad i Sverige enligt 4 § personuppgiftslagen. Jämför SOU 2003:34 s. 212.

²⁰⁹ Utredningen har utgått från att det enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen finns en skyldighet för myndighet att på begäran lämna ut personuppgifter även till någon i utlandet.

Ändringen och införandet av personuppgiftslagen har, såsom Offentlighets- och sekretesskommittén noterat²¹⁰, inneburit att 7 kap. 16 § sekretesslagen fått ett vidare tillämpningsområde och att sekretessprövningen blivit mer komplicerad. Bestämmelsen måste numera beaktas av myndigheten vid alla utlämnanden av personuppgifter, oavsett om uppgiften hos myndigheten finns i ett personregister, på ett papper, i ett ordbehandlingsdokument i dator eller bara i en tjänstemans huvud, och oavsett i vilken form – på papper, i datorformat eller muntligt – utlämnandet sker samt oavsett om sökanden avser att ha personuppgiften i ett datoriserat personregister eller behandla den på något annat sätt som omfattas av personuppgiftslagen. Sekretessprövningen kan vidare inte längre i praktiken inskränkas till att kontrollera att sökanden har tillstånd från Datainspektionen eller är undantagen från tillståndskrav. Prövningen måste i stället avse om sökanden kommer att hålla sig till alla de bestämmelser som finns i personuppgiftslagen.

Offentlighets- och sekretesskommittén noterade att det hade kommit ett allt mer ökande antal mål i förvaltningsdomstolarna om tillämpningen av 7 kap. 16 § sekretesslagen och konstaterade efter en granskning av de avgöranden som dittills kommit att myndigheterna vid tillämpningen av bestämmelsen varit restriktiva med utlämnanden av personuppgifter.²¹¹

Offentlighets- och sekretesskommittén har nyligen föreslagit en ny sekretesslag och att bestämmelsen i 7 kap. 16 § i den nuvarande lagen skall med bara språkliga ändringar föras över till den nya lagen.²¹²

²¹⁰ SOU 2001:3 s. 190 ff. och 212 ff.

²¹¹ SOU 2001:3 s. 213 f.

²¹² SOU 2003:99 s. 449.

15.3.2 Överväganden och förslag

Utredningens förslag: Sekretess skall gälla för en personuppgift, om det finns skäl att anta att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med personuppgiftslagen eller om myndighetens utlämnande av uppgiften står i strid med bestämmelsen om överföring till tredje land i 33 § personuppgiftslagen. Att myndighetens utlämnande står i strid med bestämmelsen om överföring till tredje land i 33 § personuppgiftslagen skall dock inte medföra sekretess för uppgifter i allmänt register som enligt lag eller förordning är avsett att ge allmänheten information.

Inledning

Det är utredningens uppfattning att det inledningsvis funnits en viss osäkerhet hos myndigheterna om tillämpningen av 7 kap. 16 § sekretesslagen och att det har lett till att de ibland varit väl restriktiva med utlämnande av personuppgifter. I dag är emellertid läget ett annat.

De fall där myndigheterna inledningsvis vägrade utlämnande har nu överprövats i domstol, och det finns i dag en hel del vägledande rättspraxis, bl.a. tre avgöranden från högsta instans. Det är som framgår av redogörelsen för rättspraxis i avsnitt 5.2.2 bara i några få fall som utlämnande slutligen vägrats med hänvisning till sekretess enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen.²¹³

Det finns nu också en del skrivet om tillämpningen av 7 kap. 16 § sekretesslagen som kan ge vägledning.²¹⁴

Att det i dag finns mera vägledning och inget som tyder på att myndigheterna skulle tillämpa bestämmelsen ”fel” eller så att offentligheten inskränks mer än avsett utgör givetvis inga giltiga argument mot att förtydliga bestämmelsen. Enligt utredningens mening finns det tvärtom anledning att göra vad man kan för att förtydliga bestämmelsen, som blir aktuell vid alla utlämnanden av personuppgifter.

²¹³ Kammarrättens i Jönköping dom 1999-11-16 i mål nr 3865-1999, som får anses överspelad efter RÅ 2001 ref. 68, Kammarrättens i Sundsvall dom 2000-06-14 i mål nr 1443-2000 och dom 2001-10-22 i mål nr 2670-2001.

²¹⁴ Se, förutom SOU 2001:3 s. 190 ff. och 212 ff., Sören Öman & Hans-Olof Lindblom, Personuppgiftslagen – En kommentar, andra upplagan 2001, s. 327–336. Även Statstjänstemannaförbundets debattbok ”7:16 – och andra hot mot öppenheten” bör nämnas.

Det som enligt utredningens mening främst behöver förtydligas är i vilken utsträckning det är myndighetens utlämnande av personuppgifter respektive sökandens efterföljande behandling av dem som skall bedömas i förhållande till personuppgiftslagen.

Sekretess när sökanden kan antas bryta mot personuppgiftslagen

Att sekretess, liksom hittills, alltid bör gälla om det kan antas att sökandens efterföljande behandling kommer att innebära ett brott mot personuppgiftslagen står klart. En myndighet skall inte lämna ut personuppgifter om det på goda grunder kan misstänkas att mottagaren kommer att använda dem på ett enligt personuppgiftslagen olagligt sätt. Det är en självklar princip. Den kan man knappast klara sig utan om man vill undvika orimliga konsekvenser av vår principiella handlingsoffentlighet, i detta fall att en myndighet mer eller mindre medvetet skulle tvingas att medverka till ett lagbrott.

Det bör dock markeras tydligare i lagtexten att det är sökandens efterföljande behandling som skall bedömas i förhållande till personuppgiftslagen och inte den behandling som myndighetens utlämnande utgör. Det bör ske genom att det föreskrivs sekretess för personuppgift, om det kan antas att uppgiften *efter ett utlämnande* kommer att behandlas i strid med personuppgiftslagen.

Sekretess gäller således bara om det kan antas en efterföljande behandling som är olaglig enligt personuppgiftslagen. Bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen skall alltså inte försvåra utfåendet av allmänna handlingar med personuppgifter för den som inte kommer att behandla personuppgifterna på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen eller som tänker följa den lagen vid behandlingen. Privatpersoner som vill behandla de utlämnade personuppgifterna i dator som ett led i en verksamhet av rent privat natur (vilken behandling inte omfattas av personuppgiftslagen, se 6 §) är ett exempel. Den som vill göra något journalistiskt med personuppgifterna är ett annat exempel (se 7 § personuppgiftslagen).

En i praktiken väsentlig fråga vid tillämpningen av offentlighetsprincipen är när en sekretessbestämmelse medför att en myndighet får efterforska vad den som vill ha en allmän handling skall göra med uppgifterna i den. Enligt 2 kap. 14 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen får myndigheten nämligen efterforska vem den sökande är och vilket syfte han eller hon har med sin begäran bara i den utsträckning det behövs för att myndigheten skall kunna pröva

om det finns något hinder mot att handlingen lämnas ut, t.ex. i form av sekretess.

Ofta kan utformningen av det s.k. skaderekvisit som finns i den aktuella sekretessbestämmelsen ha stor betydelse för frågan om när en myndighet får börja efterforska. I förarbetena till sekretesslagen anges följande allmänna principer i fråga om skaderekvisit och myndigheters efterforskningar.²¹⁵

”I departementsförslaget finns endast två typer av skaderekvisit, ett rakt som innebär presumtion för offentlighet och ett omvänt som innebär presumtion för sekretess. Det raka skaderekvisitet innebär att sekretess föreligger, om det kan antas att viss angiven skada uppkommer om uppgiften röjs. Det omvända rekvisitet innebär att sekretess gäller, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan skada.

Det raka skaderekvisitet innebär att tillämparen kan göra sin bedömning inom ganska vida ramar. Avsikten är att skadebedömningen i dessa fall i huvudsak skall kunna göras med utgångspunkt i själva uppgiften. Det innebär att frågan huruvida sekretess gäller eller inte i första hand inte behöver knytas till en skadebedömning i det enskilda fallet. Avgörande bör i stället vara om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som skall skyddas genom bestämmelsen. Om uppgiften är sådan att den genomsnittligt sett måste betraktas som harmlös, skall den alltså normalt falla utanför sekretessen. Som exempel på uppgifter av detta slag kan nämnas utlännings adress eller civilstånd. Skulle uppgiften å andra sidan vara av sådant slag att den lätt kan komma att missbrukas, [...] skall den enligt min mening i de flesta fall anses vara omfattad av sekretess. Sammanfattningsvis anser vi att avgörande betydelse som regel bör tillmätas arten av den uppgift som efterfrågas. Härigenom vinner man den fördelen att man sällan behöver frågå den till offentlighetsprincipen hörande grundsatsen att den som begär en uppgift hos myndighet inte skall behöva legitimera sig och tala om varför han vill ta del av viss uppgift.

[K]onstruktionsen med skaderekvisit [innebär emellertid] att frågan om vem som begär en uppgift eller ändamålet med begäran kan få betydelse när sekretessfrågan skall avgöras. Om det t.ex. i ett särskilt fall framgår att den som begär ut en uppgift om utlännings adress kan antas använda denna uppgift för att utsätta vederbörande för trakasserier, skall uppgiften just i den situationen anses vara omfattad av sekretess. Avsikten är emellertid inte att tjänstemannen normalt skall försöka utröna om omständigheter av nu nämnt slag föreligger i ett visst utläm-

²¹⁵ Prop. 1979/80:2 Del A s. 80 f.

nandefall. En sådan åtgärd bör enligt min mening förekomma endast om det finns särskild anledning till det, t.ex. om en tjänsteman har fått veta att man från visst håll samlar in uppgifter av det aktuella slaget i illegitimt syfte. [...]

De uttalanden som jag nu har gjort om skadebedömningen vid utlämnandet av en särskild uppgift har i stort sett sin giltighet också i fråga om massuttag. Situationen är emellertid här i viss mån en annan så till vida att den berörde tjänstemannen av naturliga skäl inte kan bilda sig en uppfattning om den särskilda skaderisk som kan vara förbunden med en enskild uppgift. Å andra sidan har han emellertid alltid kännedom om beställarens identitet och oftast också om dennes avsikt med uppgifterna. Dessa kunskaper i förening med en bedömning av den skaderisk som typiskt sett är förbunden med uppgifter av det slag som avses med beställningen bör enligt min mening i de allra flesta fall ge fullt tillräckligt underlag för bedömningen av om sekretessregleringen skall anses hindra ett utlämnande eller inte.”

Vid rakt skaderekvisit skall således normalt sekretessfrågan bedömas med utgångspunkt i själva den uppgift som begärs utlämnad och inte vad som kan tänkas ske i det enskilda fallet efter ett utlämnande. Bara om det finns särskild anledning till det, får myndigheten normalt börja efterforska.

Bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen innehåller ett rakt skaderekvisit (”om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med personuppgiftslagen”), men det är lite speciellt i förhållande till de flesta andra sådana rekvisit i sekretesslagen. Av den ursprungliga författningskommentaren till den bestämmelsen framgår nämligen att i första hand en begäran om massuppgifter eller selekterade uppgifter alltid bör utgöra anledning för myndigheten att närmare utreda hur det är avsett att uppgifterna skall användas och att det är först om sökanden anger en godtagbar förklaring härom som uppgifterna bör lämnas ut.²¹⁶ Om massuppgifter eller selekterade uppgifter begärs utlämnade och sökanden inte besvarar en förfrågan om den tilltänkta användningen av uppgifterna, finns det således enligt förarbetena anledning att anta en olaglig behandling och vägra utlämnande på grund av sekretess.

Arten av den uppgift som begärs utlämnad verkar, såvitt framgår av författningskommentaren, inte på det sätt som är normalt vid tillämpningen av sekretesslagen ha direkt betydelse (annat än att

²¹⁶ Prop. 1973:33 s. 140, citerat ovan i avsnitt 15.3.1.

det naturligtvis måste vara fråga om en personuppgift) för prövningen av skaderekvisitet och för frågan om när myndigheten får börja efterforska vad sökanden skall använda uppgifterna till. Det är i och för sig naturligt, eftersom varje slag av personuppgift kan behandlas i strid med lagstiftningen till skydd för personuppgifter. Det avgörande för om en efterforskning bör göras verkar i stället, såvitt framgår av författningskommentaren, i första hand vara om det på grund av någon omständighet kring sökandens begäran (massuppgifter eller selekterade uppgifter) kan antas att sökanden kommer att hantera uppgifterna på ett sätt som omfattas av den lagstiftningen (företrädesvis med hjälp av dator).

Att skaderekvisitet i 7 kap. 16 § sekretesslagen och förutsättningarna för när myndigheten får börja efterforska således skall tillämpas på ett i förhållande till övriga sekretessregler speciellt sätt bör enligt utredningens mening markeras på något sätt i lagtexten. Därmed bör tillämpningen av bestämmelsen underlättas. Det klargörs då också att myndigheten inte får börja ställa frågor om den tilltänkta användningen bara för att en personuppgift begärs utlämnad.

Det bör därför föreskrivas att sekretess gäller för personuppgift, om *det finns skäl att anta* att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med personuppgiftslagen.

Myndigheten får således efterforska den tilltänkta användningen bara om det på grund av någon konkret omständighet, t.ex. att uppgifter om en massa människor begärs utlämnade, finns skäl att anta en efterföljande behandling som i och för sig omfattas av personuppgiftslagen. Om sökanden då inte besvarar myndighetens frågor, finns det, i enlighet med författningskommentaren, skäl att anta en olaglig behandling och vägra utlämnande på grund av sekretess. Det finns däremot inte någon skyldighet att besvara myndighetens frågor.

Det bör här noteras att det framgår av 2 kap. 14 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen och ligger i sakens natur att myndigheten inte får ställa mer inträngande eller fler frågor än som behövs för att göra en bedömning enligt den aktuella sekretessbestämmelsen. Det innebär i detta sammanhang att myndigheten – i de fall användningen alls får efterforskas – inledningsvis bara bör fråga om sökanden över huvud taget avser att behandla den begärda personuppgiften på ett sätt som omfattas av 5 § personuppgiftslagen, dvs. automatiserat med hjälp av dator eller i ett regelrätt manuellt personregister. Först om så är fallet, finns det anledning för myndigheten att ställa flera frågor om den tilltänkta behandlingen, bl.a. för

att ta reda på om behandlingen är helt eller delvis undantagen från personuppgiftslagen.

Om sökanden väl lämnar en redogörelse för sin tilltänkta behandling, uppkommer frågan om när den redogörelsen skall godtas. Av förarbetena till personuppgiftslagen framgår att en invändning om att en behandling avser sådant som är undantaget enligt 7 § personuppgiftslagen (om undantag med hänsyn till tryck- och yttrandefriheten) får godtas, om det inte av omständigheterna framgår att invändningen är så osannolik att den kan lämnas utan avseende.²¹⁷ Detsamma får enligt utredningens mening antas gälla en invändning om att en behandling avser sådant som är undantaget enligt 6 § personuppgiftslagen om undantag för privat behandling av personuppgifter. Dessa principer, som innebär att det är bara i rena undantagsfall som man inte bör lita på de invändningar och den redogörelse som lämnas, bör naturligtvis tillämpas också vid en sekretessprövning enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen.

Om myndigheten fått en redogörelse från sökanden, som i enlighet med det nyss sagda inte kan lämnas utan avseende, får myndigheten göra en bedömning av om den uppgivna behandlingen omfattas av personuppgiftslagen och, om så är fallet, om den behandlingen strider mot personuppgiftslagen.

Sekretess när myndighetens utlandsutlämnande strider mot personuppgiftslagen

Nästa fråga är om och i vilken utsträckning det förhållandet att själva utlämnandet från myndigheten av en personuppgift i sig skulle innebära ett brott mot personuppgiftslagen skall medföra sekretess. Det bör här för det första betonas att den frågan bara har betydelse när det gäller myndighetens skyldighet att enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen lämna ut personuppgifter. Finns det ingen sådan skyldighet, får den personuppgiftsansvariga myndigheten ju nämligen – oberoende av sekretessbestämmelserna – inte bryta mot personuppgiftslagen (eller för den delen någon annan lag). Myndigheter får t.ex. inte självmant lägga ut personuppgifter öppet på Internet utan att följa bestämmelserna i personuppgiftslagen.

²¹⁷ Prop. 1997/98:44 s. 119. Se också Kammarrättens i Göteborg dom 2003-02-14 i mål nr 6296-2002.

Det har ända sedan datalagen infördes funnits en bestämmelse om sekretess när personuppgifter lämnas utomlands, där den svenska dataskyddslagstiftningen inte kan få genomslag. När 7 kap. 16 § sekretesslagen ändrades i samband med att personuppgiftslagen trädde i kraft var avsikten också att det skall gälla sekretess om ett utlämnande av personuppgifter till tredje land skulle stå i strid med bestämmelserna i personuppgiftslagen om överföring av personuppgifter till tredje land.²¹⁸ Även utredningen anser att det är befogat att behålla en bestämmelse om sekretess i samband med överföring av personuppgifter till tredje land.

Sekretessbestämmelsen om utlandsutlämnande bör, liksom hittills, ha samma materiella innehåll som bestämmelserna i dataskyddslagstiftningen om utlandsutlämnande. Sekretessbestämmelsen bör således föreskriva sekretess för personuppgift, om *myndighetens utlämnande av uppgiften* står i strid med bestämmelsen om förbud mot överföring av personuppgifter till tredje land i 33 § personuppgiftslagen. Är utlämnandet tillåtet enligt t.ex. 34 § personuppgiftslagen, som innehåller undantag från det principiella förbudet mot överföring av personuppgifter till tredje land utan adekvat skyddsnivå, eller enligt bestämmelser eller beslut som innebär avvikelser från 33 § personuppgiftslagen, står utlämnandet naturligtvis inte i strid med den sistnämnda bestämmelsen.

Vid avgörandet av om myndighetens utlämnande står i strid med 33 § personuppgiftslagen skall man dock givetvis bortse från bestämmelsen i 8 § första stycket personuppgiftslagen om att bestämmelserna i lagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut personuppgifter. Det är bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen, med sin hänvisning till viss bestämmelse i personuppgiftslagen, och inte personuppgiftslagen i sig som inskränker myndighetens skyldighet att lämna ut personuppgifter enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen. Utredningen har övervägt att i syfte att förtydliga i 8 § personuppgiftslagen ta in en hänvisning till sekretesslagen, men funnit att förhållandet är så självklart att en sådan hänvisning inte är nödvändig.

Att det är bara utlämnanden som står i strid med 33 § personuppgiftslagen som avses i sekretessbestämmelsen innebär att bestämmelsen bara omfattar personuppgifter som myndigheten behandlar på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen. Bestäm-

²¹⁸ Prop. 1997/98:44 s. 147, citerat ovan.

melsen omfattar således inte t.ex. en personuppgift som bara finns i ett enstaka pappersdokument eller i en tjänstemans huvud.

Enligt artikel 26.1 f i EG-direktivet finns det en skyldighet för medlemsstaterna att föreskriva att överföring av personuppgifter till ett tredje land utan adekvat skyddsnivå får ske om ”överföringen görs från ett offentligt register som enligt lagar eller andra författningar är avsett att ge allmänheten information och som är tillgängligt antingen för allmänheten eller för var och en som kan styrka ett berättigat intresse, i den utsträckning som de i lagstiftningen angivna villkoren för tillgänglighet uppfylls i det enskilda fallet”.²¹⁹

Någon motsvarande bestämmelse finns dock inte i personuppgiftslagen, och frågan om införandet av en sådan verkar inte ha uppmärksamats i förarbetena till personuppgiftslagen. Den uttalande avsikten verkar ha varit att de författningar som reglerar avsedda offentliga register skall innehålla nödvändiga föreskrifter om överföring till tredje land.²²⁰ Så är dock som regel inte fallet i de registerförfattningar som utfärdats eller ändrats efter personuppgiftslagen.²²¹

Mot den bakgrunden anser utredningen att det är befogat och, med hänsyn till EG-direktivet, nödvändigt att föreskriva undantag från sekretessbestämmelsen i fråga om uppgifter i sådana register som avses i artikel 26.1 f i EG-direktivet. Det undantaget medför i praktiken att personuppgifter i sådana register får lämnas till utlandet, om det finns en skyldighet för myndigheten att göra det enligt bestämmelserna om offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen (och, givetvis, om inte någon annan sekretessbestämmelse hindrar det).

Om myndigheten i andra fall vill föra över personuppgifter i sådana register till tredje land, t.ex. genom att göra registret öppet tillgängligt via Internet, måste myndigheten således tillämpa bestämmelserna i personuppgiftslagen. Det medför i sin tur att t.ex.

²¹⁹ I ingresspunkt 58 i EG-direktivet tillägs följande: Undantag från överföringsförbudet skall medges ”om överföringen utförs med utgångspunkt i ett register som upprättats genom lagstiftning och som är avsett att vara tillgängligt för allmänheten eller för personer som har ett berättigat intresse. En sådan överföring bör inte omfatta alla uppgifter eller hela kategorier av uppgifter som finns i registret. När registret är avsett att vara tillgängligt för personer med ett berättigat intresse skall överföringen göras endast på begäran av dessa personer eller om de själva är mottagarna.”

²²⁰ Se svar på skriftlig fråga i riksdagen 1998/99:5, där dåvarande justitieministern Laila Freivalds anger att frågan om utlandsöverföring skall tillåtas från olika offentliga register får avgöras i samband med att de särskilda registerförfattningar som finns för offentliga register successivt går igenom.

²²¹ Se t.ex. lagen (2000:224) om fastighetsregister och lagen (2001:558) om vägtrafikregister.

frågor om att göra myndighetsregister öppet tillgängliga via Internet i tillämpliga fall får regleras genom särskilda bestämmelser med eventuella avvikelser från personuppgiftslagen. Utredningen anser att det i princip är lämpligt och befogat att i varje särskilt fall överväga om och i vilken utsträckning ett myndighetsregister bör göras öppet tillgängligt via Internet. Det är anledning till att utredningen inte i stället föreslår att katalogen i 34 § personuppgiftslagen med undantag från överföringsförbudet skall kompletteras med ett undantag för personuppgifter i offentliga register.

När det gäller den närmare utformningen av undantagsbestämmelsen skulle man kunna tänka sig att, t.ex. i en bilaga till sekretesslagen eller i sekretessförordningen (1980:657), ha en lista över de register som omfattas av bestämmelsen i EG-direktivet. Utredningen har emellertid kommit fram till att det bör räcka med en generell utformad bestämmelse om att sekretessen inte gäller för uppgifter i allmänt register som enligt lag eller förordning är avsett att ge allmänheten information. I samband med införande eller översyn av författningsbestämmelser om särskilda register bör det tillses att det i tillämpliga fall finns tillräckligt tydliga bestämmelser om att registret är avsett att ge allmänheten information. I avvaktan på att en sådan precisering sker bör det utan större olägenhet vara tillräckligt att med nedanstående vägledning överlämna frågan åt rättstillämpningen.

Med undantagsbestämmelsen avses detsamma som enligt artikel 26.1 f i EG-direktivet. Uttrycket allmänt register, som återfinns i 2 kap. 3 § första stycket regeringsformen²²², har utan någon saklig skillnad använts i stället för uttrycket offentligt register som används i EG-direktivet. Med register avses enligt artikel 2 c i EG-direktivet "varje strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden", jämför 5 § andra stycket personuppgiftslagen. Eftersom det enligt undantagsbestämmelsen krävs att registret enligt lag eller förordning skall vara avsett att ge allmänheten information, torde registerbegreppet i sig sällan vålla några tolkningssvårigheter för tillämparen.

Av de ändamålsbestämmelser som normalt finns i särskilda registerförfattningar torde regelmässigt framgå om ett register är avsett att ge allmänheten information. I många av författningarna om s.k.

²²² Enligt Gustaf Petrén & Hans Ragnemalm, Sveriges Grundlagar, 1980, s. 51 är allmänna register sådana register som upprättas och förs av offentlig myndighet.

publicitetsregister som finns över olika slags egendom eller rättigheter (fastigheter, bilar, fartyg, bolag, varumärken etc.) eller behörigheter (t.ex. försäkringsmäklare) eller egenskaper (t.ex. personer med viss insyn i näringsverksamhet, s.k. insiders) finns det ändamålsbestämmelser om att det aktuella registret skall ge offentlighet åt uppgifter eller tillhandahålla uppgifter för allmänheten. Någon gång kan det också av en bestämmelse indirekt framgå att ett register är avsett att bl.a. ge allmänheten information. Så får t.ex. anses vara fallet med de s.k. diarieregister över allmänna handlingar som myndigheter skall föra i enlighet med 15 kap. 1 och 2 §§ sekretesslagen.²²³ Av 15 kap. 2 § andra stycket sekretesslagen framgår det nämligen att registreringen skall ordnas på visst sätt så att registret skall kunna företes för allmänheten. Det bör i sammanhanget ånyo påpekas att den föreslagna ändringen i sekretesslagen i praktiken inte berör möjligheterna för myndigheter att frivilligt göra t.ex. diariier öppet tillgängliga via Internet; tillåtligheten av sådant bedöms i stället i praktiken enligt personuppgiftslagen och särskilda författningar med avvikelser från den lagen.

Utlämnande av uppgifter för direkt marknadsföring som den enskilde motsatt sig

Enligt utredningens mening finns det bara ett ytterligare fall där det finns anledning att överväga sekretess därför att myndighetens utlämnande av personuppgifter i sig står i strid med bestämmelser i personuppgiftslagen. Det gäller utlämnande av en personuppgift när det kan antas att sökanden skall använda uppgiften för direkt marknadsföring.

Enligt 11 § personuppgiftslagen gäller att personuppgifter inte får behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, om den registrerade hos den personuppgiftsansvarige skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling. Anmälan måste ske hos den personuppgiftsansvarige eller på annat sätt som denne anvisat, t.ex. till ett s.k. reservationsregister.²²⁴

Bestämmelsen medför t.ex. att en privat personuppgiftsansvarig som vill lämna ut sitt kundregister till annan för att denne skall an-

²²³ Offentlighets- och sekretesskommittén ser över bestämmelserna i sekretesslagen, se dir. 1998:32, och har kommit med förslag till ändringar i 15 kap. sekretesslagen, se SOU 2002:97.

²²⁴ Se prop. 1997/98:44 s. 66 och jämför prop. 1999/2000:40 s. 14.

vända uppgifterna för direkt marknadsföring under alla förhållanden först måste rensa registret från uppgifter om sådana personer som hos honom eller henne (eller till något anvisat reservationsregister) motsatt sig direkt marknadsföring. Den som vet att uppgifter om honom eller henne finns registrerade hos en privat personuppgiftsansvarig kan alltså genom en anmälan till denne förhindra att de registrerade uppgifterna används för direkt marknadsföring (av den personuppgiftsansvarige eller någon annan till vilken denne skulle vilja lämna ut uppgifterna). Den registrerade behöver alltså inte vända sig med sin anmälan till alla potentiella marknadsförare som förr eller senare kan tänkas få uppgifterna från den personuppgiftsansvarige.

När det gäller personuppgiftsansvariga myndigheter är läget i dag emellertid ett annat. Den registrerade kan visserligen vända sig till myndigheten med en anmälan och därigenom förhindra att myndigheten själv använder hans eller hennes uppgifter för direkt marknadsföring (vilket i och för sig inte sker så ofta). En sådan anmälan förhindrar också att myndigheten utan att vara skyldig därtill enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen lämnar ut uppgifterna till någon annan som myndigheten vet kommer att använda uppgifterna för direkt marknadsföring. Det följer av att 11 § personuppgiftslagen är tillämplig på myndighetens utlämnande i detta fall när utlämnandet inte görs till följd av den grundlagsfästa offentlighetsprincipen. Men en anmälan till en myndighet hindrar i dag inte i sig automatiskt att myndigheten enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen lämnar ut uppgifterna, trots att myndigheten kan anta att uppgifterna kommer att användas av mottagaren för direkt marknadsföring. Det beror på att offentlighetsprincipen tar över personuppgiftslagen (se 8 § första stycket) och att det inte gäller sekretess enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen bara för att myndighetens utlämnande skulle stå i strid med 11 § personuppgiftslagen.

Att den enskilde hos myndigheten har motsatt sig att hans eller hennes uppgifter används för direkt marknadsföring hindrar alltså inte i sig automatiskt att myndigheten enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen lämnar ut uppgifterna för användning för just det ändamålet.

Därför har utredningen övervägt om det bör föreskrivas sekretess för personuppgifter om det kan antas att myndighetens utlämnande av uppgiften står i strid med 11 § personuppgiftslagen. Sekretessen skulle alltså gälla när den registrerade hos myndigheten har motsatt sig direkt marknadsföring och det kan antas att den som

vill ha ut uppgiften skall använda den för det ändamålet. Utredningen har den uppfattningen att en sådan sekretessregel i och för sig är befogad och knappast kontroversiell.

Utredningen anser emellertid att man generellt sett bör vara restriktiv med nya sekretessbestämmelser, och något uppdrag att utvidga sekretessen har inte utredningen. Utredningen lämnar därför inte något förslag till utvidgad sekretess i den delen. Den slutsatsen har starkt påverkats av att utredningen funnit att de materiella reglerna om när man får vidta direkt marknadsföring och de generella s.k. reservationsregister som nu finns får anse ge ett tillräckligt skydd för den som vill motsätta sig sådan marknadsföring. Den bedömningen grundar sig på följande resonemang.

Numera finns det generella reservationsregister (spärregister) – NIX adressat för marknadsföring per post och NIX-Telefon för telefonmarknadsföring – dit enskilda som inte önskar direkt marknadsföring enkelt och kostnadsfritt kan anmäla sig. Alla näringsidkare som avser att genomföra marknadsföring kan mot avgift få tillgång till registren för att undvika att rikta marknadsföring mot personer som registrerat sig.

Som redan nämnts bör sekretess gälla om det kan antas att en personuppgift efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med personuppgiftslagen. Behandling för direkt marknadsföring är som regel, förutom vid samtycke, bara tillåten efter en intresseavvägning enligt 10 § f personuppgiftslagen. Frågan är i vilken utsträckning myndigheten vid intresseavvägningen bör beakta om den som vill ha ut uppgifterna för direkt marknadsföring kommer att konsultera de generella reservationsregister som finns och inte rikta marknadsföring mot personer som registrerat sig där. Följande är därvid att beakta.

I de två fall från Regeringsrätten som rört direkt marknadsföring har den enskildes rätt att motsätta sig att personuppgifterna används för direkt marknadsföring särskilt betonats vid intresseavvägningen.²²⁵

I den branschöverenskommelse om direkt marknadsföring som Datainspektionen granskat anges bl.a. följande:

”För att tillmötesgå privatpersoners önskan att slippa direktmarknadsföring från företag, organisationer och liknande som de inte har någon anknytning till finns för vissa typer av adressuppgifter centrala allmänt

²²⁵ RÅ 2001 ref. 60 och RÅ 2002 ref. 54, se avsnitt 5.2.2. Se också SOU 1997:39 s. 362 f.

tillgängliga spärregister dit de kan anmäla sig. Då adressuppgifter samlas in från annan källa än den registrerade och då anknytning saknas mellan denne och den marknadsförare som planerar en direktmarknadsföringskontakt (prospect), skall den personuppgiftsansvarige som lämnar ut uppgifterna eller mottagaren av dessa tillse att uppgifterna i enlighet med god branschsed kontrolleras mot aktuellt sådant spärregister.”

Enligt branschöverenskommelsen krävs det alltså att den som från en myndighet får ut uppgifter för direkt marknadsföring konsulterar de generella spärregistren och, som det får förstås, respekterar spärarna.

I 13 b § tredje stycket marknadsföringslagen (1995:450) har det vidare införts en bestämmelse om att en näringsidkare som använder e-post vid icke begärd marknadsföring till fysiska personer skall respektera och regelbundet kontrollera register där personer som inte önskar få sådan marknadsföring med e-post kan registrera sig.²²⁶ Något sådant register avseende e-post finns dock såvitt känt inte i Sverige.²²⁷ Bakgrunden är bl.a. att branschen avvaktat antagandet och genomförandet av ett nytt EG-direktiv om dataskydd vid telekommunikation. Det s.k. kommunikationsdataskyddsdirektivet har numera antagits.²²⁸ Det nya direktivet, som skulle ha varit genomfört senast den 31 oktober 2003, föreskriver i princip samtycke för direkt marknadsföring med e-post, fax eller automatiska uppringningsutrustningar (artikel 13), vilket verkar göra det mindre aktuellt och nödvändigt med ett reservationsregister över personer som motsätter sig direkt marknadsföring med e-post. Genomförandet av det nya direktivet i Sverige pågår för närvarande.²²⁹

Mot den bakgrunden är det utredningens uppfattning att det åtminstone numera, för att intresseavvägningen skall utfalla till förmån för direkt marknadsföring och uppgifterna således lämnas ut,

²²⁶ Bestämmelsen genomför artikel 7.2 i E-handelsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG av den 8 juni 2000 om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel") (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1), se prop. 2001/02:150, LU 2001/02:29 och Ds 2001:13.

²²⁷ Jämför Konsumentverkets rapport 2000:21 Spärregister för e-postreklam, där den bedömningen gjordes att det vid tidpunkten för rapporten inte var möjligt att inrätta ett effektivt spärregister.

²²⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) (EGT L 201, 31.7.2002, s. 37).

²²⁹ Se prop. 2003/04:43 och SOU 2002:109.

krävs att den som vill ha ut uppgifterna kommer att konsultera de generella reservationsregister som finns och inte rikta marknadsföring mot personer som registrerat sig där. Därmed skulle det alltså finnas fullgoda möjligheter för personer som vill undvika marknadsföring att uppnå det syftet även i fråga om uppgifter som finns hos myndigheter.

Den inkonsekvens som ligger i att den som motsatt sig direkt marknadsföring hos en myndighet men inte till de generella reservationsregistren skulle kunna bli utsatt för marknadsföring på grund av uppgifter som av myndigheten lämnats ut enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen bör kunna accepteras. I många fall kan det vara naturligt att den myndighet som får en anmälan om att en enskild motsätter sig direkt marknadsföring, såsom en serviceåtgärd, upplyser den enskilde om möjligheten att anmäla sig också till de generella reservationsregistren.

Det är inte heller uteslutet att man vid intresseavvägningen enligt 10 § f personuppgiftslagen i samband med en prövning enligt 7 kap. 16 § sekretesslagen kan ta hänsyn till att vissa registrerade hos myndigheten motsatt sig direkt marknadsföring och anse att sekretess därför gäller för just deras uppgifter eftersom deras intressen överväger marknadsförarens.²³⁰ Det som talar emot en sådan tillämpning är främst att intresseavvägningen då skulle göras på ett alldeles speciellt sätt vid utlämnanden som sker enligt offentlighetsprincipen. Vid utlämnanden som inte sker med stöd av offentlighetsprincipen uppkommer nämligen inte frågan. Ett motsättande av direkt marknadsföring utgör då ett absolut hinder mot behandling (t.ex. utlämnande) för sådant ändamål enligt 11 § personuppgiftslagen, varför det beträffande den som motsatt sig direkt marknadsföring aldrig kan bli aktuellt med någon intresseavvägning enligt 10 § f personuppgiftslagen. Frågan får överlämnas till rättstillämpningen.

²³⁰ Jämför Ds 2002:60 s. 228 f.

16 Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och följdändringar

Utredningen har inte funnit anledning att ange något exakt datum när de föreslagna lagändringarna bör träda i kraft. Det tidigaste datumet för *ikraftträdande* torde i praktiken vara den 1 juli 2005.

I fråga om *övergångsbestämmelser* har utredningen gjort följande överväganden.

Enligt förslagen i fråga om behandling av personuppgifter som inte ingår i register (avsnitt 7) undantas viss behandling från vissa bestämmelser i personuppgiftslagen. För behandlingsåtgärder som vidtagits med sådana personuppgifter före ikraftträdandet har således äldre föreskrifter gällt. Om en fråga om skadeståndsansvar med anledning av sådana behandlingsåtgärder kommer upp först efter ikraftträdandet, skall naturligtvis åtgärderna bedömas efter de föreskrifter som gällde när de vidtogs. Det har inte ansetts nödvändigt med en särskild övergångsbestämmelse om detta. I fråga om straffansvar ställer sig saken annorlunda, se nedan om 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken.

För förslagen om registerutdrag (avsnitt 11) har det inte ansetts nödvändigt med någon övergångsbestämmelse. Den personuppgiftsansvarige som efter ikraftträdandet lämnar ett registerutdrag skall tillämpa de nya föreskrifterna, oavsett när ansökan om registerutdraget gjordes.

För den avkriminalisering som föreslås (avsnitt 12) behövs inte någon särskild övergångsbestämmelse. I 5 § lagen (1964:163) om införande av brottsbalken finns det allmänna bestämmelser om vilken lag som skall tillämpas i fråga om straffansvar när det skett lagändringar efter det att en gärning begicks.

I fråga om förslagen om överklagande av myndighetsbeslut (avsnitt 13) bör det i enlighet med allmänna principer uttryckligen

föreskrivas att de nya bestämmelserna inte skall tillämpas i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Förslagen som rör offentlighetsprincipen och sekretesslagen (avsnitt 15) behöver inte förses med några övergångsbestämmelser. Utlämnande av uppgifter och allmänna handlingar som sker efter ikraftträdandet måste följa de nya föreskrifterna, oavsett när begäran om att få ta del av uppgifterna eller handlingarna gjordes.

I fråga om *följdändringar* med anledning av de föreslagna lagändringarna vill utredningen anföra följande.

Utredningens förslag i fråga om personuppgifter i löpande text (avsnitt 7) och om överklagande av myndighetsbeslut (avsnitt 13) torde innebära att det är lämpligt att se över och eventuellt anpassa de särskilda registerförfattningar som innehåller bestämmelser om löpande text och om överklagande. Jämför också vad som sägs i avsnitt 14.2.4 om viss översyn med anledning av EG-domstolens dom i det s.k. konfirmandlärmålet.

Också personuppgiftsförordningen innehåller bestämmelser om löpande text (4 och 8 §§) som kan behöva ses över.

Utredningens förslag i fråga om registerutdrag (avsnitt 11) torde innebära att bestämmelsen i 7 a § arkivförordningen (1991:446) om registerutdrag bör ses över.

17 Konsekvenserna av förslagen

Om förslagen i ett betänkande påverkar kostnaderna eller intäkterna för det allmänna eller för enskilda, skall dessa beräknas och redovisas. Även de samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt som förslagen kan innebära, skall redovisas. Om förslagen har betydelse för den kommunala självstyrelsen, för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen, skall konsekvenserna i dessa avseenden anges.²³¹

Enligt utredningsdirektiven skall utredningen analysera eventuella ekonomiska konsekvenser med anledning av förslagen.

När det gäller ekonomiska konsekvenser kan följande sägas. Utredningens förslag i fråga om behandling av personuppgifter i ostrukturerat material t.ex. i form av löpande text och ljud- och bildupptagningar (avsnitt 7) och registerutdrag (avsnitt 11) innebär att behandlingen av personuppgifter underlättas i förhållande till vad som gäller i dag utan att integritetsskyddet försvagas i praktiken. Utredningens förslag i dessa delar innebär således inte några ökade kostnader. Hur stora kostnadsminskningarna blir, efter sådana initiala utbildnings- och uppdateringskostnader som alltid uppkommer vid lagändringar, har inte varit möjligt att beräkna. Det beror bl.a. på att man inte kan veta om eller i vilken utsträckning dagens regler faktiskt följs.

För Datainspektionens verksamhet medför utredningens förslag behov av informationsinsatser riktade till personuppgiftsansvariga, personuppgiftsombud och allmänheten. Härtill kommer att inspektionen enligt utredningens förslag skall kunna ges ytterligare bemyndiganden att meddela föreskrifter och beslut i enskilda fall (av-

²³¹ 14 och 15 §§ kommittéförordningen (1998:1474).

snitt 9). Detta innebär en åtminstone initial ansträngning för Datainspektionen och medför att inspektionens resurser bör få bestå på åtminstone nuvarande nivå.

Förslagen om avkriminalisering (avsnitt 12) innebär enligt utredningens bedömning inte några ökade kostnader och inte heller några nämnvärda intäktsminskningar (i form av uteblivna böter) eller kostnadsminskningar.

Som redovisats i avsnitt 13 finns det redan i dag möjlighet att överklaga myndighetsbeslut enligt personuppgiftslagen. Utredningens bedömning är att den enhetliga bestämmelse om överklagande som föreslås inte innebär några ökade kostnader.

Förslagen som rör offentlighetsprincipen och sekretesslagen (avsnitt 15) innebär i princip bara förtydliganden som inte för med sig några nämnvärda ekonomiska konsekvenser.

Utredningen kan vidare inte finna att lämnade förslag i övriga avseenden har några konsekvenser, som skall redovisas enligt 15 § kommittéförordningen. I vart fall kan några negativa sådana konsekvenser inte förväntas.

18 Författningskommentar

18.1 Förslaget till lag om ändring i personuppgiftslagen (1998:204)

Personuppgifter som inte ingår i personregister

Under denna underrubrik under huvudrubriken Tillämpningsområde finns det en ny paragraf – 5 a § – om behandling av personuppgifter som inte ingår i personregister. Ordet personregister har ansetts kunna användas såsom en sammanfattande beskrivning i rubriken trots att ordet inte återkommer i lagtexten. Paragrafen har placerats under huvudrubriken Tillämpningsområde, eftersom dess huvudsakliga verkan är att – liksom 6–8 §§ under samma rubrik – föreskriva undantag från tillämpningen av vissa av paragraferna i lagen. Att paragrafen dessutom innehåller en materiell bestämmelse om att sådan behandling som undantas från andra paragrafer i lagen är tillåten bara under förutsättning att den inte innebär ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten har inte ansetts hindra en sådan placering.

5 a § Bestämmelserna i 9, 10, 13, 21, 23, 24, 28, 33 och 42 §§ skall inte tillämpas på behandling av personuppgifter som inte ingår i och inte heller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av just personuppgifter. Sådan behandling får utföras bara om den inte innebär ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

Bestämmelsen, som är ny, har berörts i avsnitt 7.7 i den allmänna motiveringen.

Bestämmelsen i första meningen innebär att vissa behandlingar av personuppgifter är undantagna från de angivna bestämmelserna i

personuppgiftslagen. Vad som avses med en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av just personuppgifter har utförligt beskrivits i avsnitt 7.7.2.

Personuppgifter som finns i en sådan samling som avses i 5 § andra stycket (om sådan annan än automatiserad behandling som omfattas av personuppgiftslagen) får alltid anses ingå i en sådan samling som avses i denna paragraf. Det innebär att undantaget i denna paragraf bara har betydelse för automatiserad behandling av personuppgifter (eftersom manuell behandling av personuppgifter över huvud taget omfattas av lagen bara om uppgifterna ingår i ett register i enlighet med 5 § andra stycket).

Eftersom hanteringsreglerna i personuppgiftslagen omfattar hela kedjan av behandlingar av en viss personuppgift från det att uppgiften samlas in till dess den utplånas, räcker det att insamlade eller producerade personuppgifter inte är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av just personuppgifter. Om det finns flera avsikter med en enda insamling eller annan behandling av personuppgifter, skall lagens hanteringsregler tillämpas på den behandling av personuppgifter som inte är undantagen.

Bestämmelsen i *andra meningen* slår fast när sådan behandling som avses i första meningen – dvs. behandling av personuppgifter som inte ingår i och inte heller är avsedda att ingå i en samling av personuppgifter som har strukturerats för att påtagligt underlätta sökning efter eller sammanställning av just personuppgifter – är tillåten respektive förbjuden. Det anges således uttryckligen i bestämmelsen att behandlingen får utföras, men bara under förutsättning att behandlingen inte innebär ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Vad som avses med ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten har berörts i avsnitt 7.7.4.

Av 12 § andra stycket följer att den registrerade inte har rätt att motsätta sig sådan behandling som är tillåten enligt paragrafen.

Om sådan behandling som avses i första meningen utförts trots att den innebär ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten, har personuppgifterna behandlats i strid med personuppgiftslagen på ett sådant sätt att skadeståndsskyldighet inträder enligt 48 §.

8 § Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att *söka efter, sammanställa och lämna ut personuppgifter. Bestämmelserna innebär inte heller en sådan begränsning*

av en myndighets befogenhet att göra en sammanställning tillgänglig som avses i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen.

Bestämmelserna hindrar inte heller att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial tas om hand av en arkivmyndighet. Bestämmelsen i 9 § fjärde stycket gäller inte för en myndighets användning av personuppgifter i allmänna handlingar.

Vid tillämpningen av denna paragraf jämförs med myndighet ett annat organ i den utsträckning som anges i 1 kap. 8 och 9 §§ sekretesslagen (1980:100).

Ändringarna i första stycket och det nya tredje stycket har berörts i avsnitt 15.2 i den allmänna motiveringen.

Genom ändringarna i första stycket klargörs att bestämmelserna om offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen alltid går före bestämmelserna i personuppgiftslagen. Ändringen i första meningen klargör att även sådan skyldighet att söka efter och sammanställa personuppgifter som finns enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen avses. Den nya andra meningen klargör uttryckligen att personuppgiftslagen inte är en lag som innehåller sådana befogenhetsinskränkningar avseende sammanställningar som avses i 2 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen.

Genom det nya tredje stycket jämförs vid tillämpningen av paragrafen med myndigheter de organ som har skyldigheter enligt offentlighetsprincipen i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

26 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår gratis lämna besked om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller ej. Behandlas sådana uppgifter skall skriftlig information lämnas också om

- a) vilka uppgifter om den sökande som behandlas,
- b) varifrån dessa uppgifter har hämtats,
- c) ändamålen med behandlingen, och
- d) till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut.

En ansökan enligt första stycket skall göras skriftligen hos den personuppgiftsansvarige och vara undertecknad av den sökande själv. Information enligt första stycket skall lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får information dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes.

Sista stycket i paragrafen har överförts i sak oförändrat till 26 a § andra stycket.

26 a § Information enligt 26 § behöver inte lämnas i den utsträckning detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Information enligt 26 § behöver inte heller lämnas om personuppgifter i löpande text som inte fått sin slutliga utformning när ansökan gjordes eller som utgör minnesanteckning eller liknande. Vad som nu sagts gäller dock inte om uppgifterna har lämnats ut till tredje man eller om uppgifterna behandlas enbart för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål eller, när det gäller löpande text som inte fått sin slutliga utformning, om uppgifterna har behandlats under längre tid än ett år.

Paragrafen är ny. Andra stycket har överförts i sak oförändrat från nuvarande 26 § tredje stycket.

Bestämmelsen i första stycket, som är ny, har berörts i avsnitt 11.6. Bestämmelse innebär att information enligt 26 § inte behöver lämnas i den utsträckning detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats. Bestämmelsen har utformats efter förebild från 24 § tredje stycket första meningen. Det har dock klargjorts att det är bara i den utsträckning det visar sig vara omöjligt etc. som information inte behöver lämnas.

Att information inte behöver lämnas om det visar sig vara omöjligt torde inte i sak innebära någon förändring av vad som gäller i dag. I den utsträckning behandling av personuppgifter i ostrukturerat material t.ex. i form av löpande text och ljud- och bildupptagningar är undantagen från skyldigheten enligt 9 § att bestämma ändamålen med behandlingen (se 5 a §) kan det dock vara omöjligt att ange ändamålen med den behandlingen, eftersom sådana ändamål faktiskt inte bestämts.

Vad som skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats får bedömas i det enskilda fallet med beaktande av samtliga omständigheter. Om en personuppgiftsansvarig i motsvarande fall tidigare faktiskt lämnat registerutdrag enligt datalagen eller den hittillsvarande bestämmelsen i personuppgiftslagen, kan det i normalfallet inte anses vara fråga om en oproportionerligt stor arbetsinsats enligt den nya bestämmelsen. Syftet med ändringen är nämligen inte att inskränka det som faktiskt tillämpas i dag. Utredningen har således inte fått kännedom om något fall där ett registerutdrag faktiskt lämnats efter en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Arbetsinsatserna kan gälla insatser för att finna alla uppgifter om den sökande som behandlas. Det kan ha särskild betydelse för en personuppgiftsansvarig som har en större mängd ostrukturerat material, t.ex. i form av löpande text eller ljud- och bildupptagningar, i synnerhet om materialet finns på olika ställen, t.ex. i hundratals personatorer. Men det kan också gälla en personuppgiftsansvarig som har väldigt många regelrätta register att söka igenom. Det får

göras en bedömning från fall till fall vilken arbetsinsats som är proportionerlig. Att personuppgifterna är kodade eller krypterade innebär inte i sig att det skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats att lämna information.

I de allra flesta fall måste det krävas att den personuppgiftsansvarige frågar den sökande efter sådana upplysningar som kan underlätta sökandet efter personuppgifterna. Lämnar den sökande användbara sådana upplysningar, måste det som regel krävas att den personuppgiftsansvarige åtminstone använder sig av upplysningarna för att söka efter uppgifterna. Om den personuppgiftsansvarige å andra sidan inte får efterfrågade upplysningar från den sökande, ligger det närmare till hands att anse att ett förutsättningslöst sökande innebär en oproportionerligt stor arbetsinsats i förhållande till det intresse sökanden visat. I de fall där den sökande kan göra troligt att en annan person använt sökandens identitet vid kontakter med den personuppgiftsansvarige, kan den sökande ibland inte lämna konkreta upplysningar om var de felaktiga personuppgifterna kan finnas. Men det är i detta fall ändå oftast befogat att den personuppgiftsansvarige lägger ned en ganska stor arbetsinsats för att finna alla aktuella personuppgifter av betydelse.

Arbetsinsatsen kan också gälla insatser för att lämna information skriftligt till den registrerade. Det kan ha särskild betydelse i fråga om ljud- och bildupptagningar. Om det skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats att lämna informationen skriftligt, bör den registrerade åtminstone beredas tillfälle att få ta del av informationen på annat sätt, t.ex. vid besök på plats. Skyldigheten att lämna information bortfaller nämligen bara i den utsträckning den skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Bemyndigande att meddela undantag

Under denna huvudrubrik finns det en ny paragraf med bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter och beslut i enskilda fall i de situationer detta är tillåtet enligt artikel 13.1 i EG-direktivet.

42 a § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från 9, 23–26 och 28 §§ samt 29 § andra stycket och 42 § om det är nödvändigt med hänsyn till

- a) statens säkerhet,*
- b) försvaret,*
- c) allmän säkerhet,*

- d) åtal eller förebyggande, undersökning eller avslöjande av brott eller av överträdelse av etiska regler,
- e) ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse hos Europeiska unionen eller en stat som ingår i den unionen eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,
- f) myndighetsutövning som avser tillsyn, inspektion eller reglering i fråga om sådant som nämns i c–e, eller
- g) skyddet av fri- och rättigheter.

Regeringen får under de förutsättningar som nämns i första stycket i enskilda fall besluta om undantag från 9, 23–26 och 28 §§ samt 29 § andra stycket och 42 §. Regeringen får överlåta åt myndighet att fatta sådana beslut.

Paragrafen är ny och har berörts i avsnitt 9.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter och beslut i enskilda fall om undantag från vissa bestämmelser i personuppgiftslagen. I fråga om både vilka bestämmelser som undantag kan medges från och under vilka förutsättningar undantag får medges skall paragrafen ha samma innebörd som artikel 13.1 i EG-direktivet.

49 § Till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år döms den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet

- a) lämnar osann uppgift i sådan information till registrerade som föreskrivs i denna lag, i anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 36 § eller till tillsynsmyndigheten när myndigheten begär information enligt 43 §,
- b) behandlar personuppgifter i strid med 13–21 §§,
- c) för över personuppgifter till tredje land i strid med 33–35 §§, eller
- d) låter bli att göra anmälan enligt 36 § första stycket eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 41 §.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Den som överträtt ett vitesföreläggande enligt 44 § eller 45 § första stycket döms inte till ansvar för en gärning som omfattas av vitesföreläggandet.

Genom ändringen i första stycket har förfaranden som begåtts av oaktsamhet som inte är grov avkriminaliserats. Ändringen har berörts i avsnitt 12.

Frågan om en visad oaktsamhet är grov eller inte får avgöras med tillämpning av allmänna straffrättsliga principer.

52 § *En myndighets beslut om information enligt 26 §, om rättelse och underrättelse till tredje man enligt 28 §, om information enligt 29 § andra stycket och om upplysningar enligt 42 § får överklagas hos all-*

män förvaltningsdomstol. Andra beslut av myndighet enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Första och andra styckena gäller inte beslut av riksdagen och regeringen. I fråga om överklagande av beslut av allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol finns särskilda föreskrifter.

Paragrafen, som innehåller bestämmelser om överklagande av myndighetsbeslut, är ny och har berörts i avsnitt 13.

I 51 § finns det en bestämmelse om överklagande av tillsynsmyndighetens beslut enligt personuppgiftslagen. Den paragrafen gäller bara beslut enligt personuppgiftslagen som tillsynsmyndigheten fattar i egenskap av just tillsynsmyndighet. Förevarande paragraf gäller i stället överklagande av vissa beslut enligt personuppgiftslagen som varje myndighet kan fatta i egenskap av personuppgiftsansvarig. Tillsynsmyndighetens beslut i egenskap av personuppgiftsansvarig för sin egen behandling av personuppgifter kan således i förekommande fall överklagas enligt förevarande paragraf, men inte enligt 51 §.

I första stycket anges vilka beslut enligt personuppgiftslagen av en personuppgiftsansvarig myndighet som får överklagas. Med uttrycket ”beslut om information enligt 26 §” avses också besked enligt 26 § första stycket första meningen om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller ej.

Med myndighet avses i denna paragraf detsamma som enligt regeringsformen, dvs. samtliga statliga och kommunala organ med undantag av riksdagen och de kommunala beslutande församlingarna.²³²

De beslut av myndighet som räknas upp får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, dvs. länsrätt. Andra beslut av myndighet enligt personuppgiftslagen än de uppräknade får enligt en särskild bestämmelse inte överklagas.

Av andra stycket framgår att det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätt.

Av tredje stycket framgår att bestämmelserna om överklagande i första och andra styckena i paragrafen inte gäller beslut av riksdagen och regeringen.

I tredje stycket har det också tagits in en erinran om att det finns särskilda föreskrifter i fråga om överklagande av beslut av allmän domstol och allmän förvaltningsdomstol. Heltäckande sådana före-

²³² Se prop. 1973:90 s. 232 f. I 21 § första stycket finns ett annat myndighetsbegrepp som har samma innebörd som EG-direktivet, se prop. 1997/98:44 s. 129.

skrifter finns i och för sig inte i dagsläget, men som framgår av avsnitt 13.7.2 föreslår utredningen att sådana föreskrifter skall tas in i den särskilda lagstiftningen om behandling av personuppgifter vid domstolarna som för närvarande förbereds.

18.2 Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

7 kap. 16 §

Sekretess gäller för personuppgift, om

1. det finns skäl att anta att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med personuppgiftslagen (1998:204), eller
2. myndighetens utlämnande av uppgiften står i strid med 33 § personuppgiftslagen.

Att myndighetens utlämnande står i strid med 33 § personuppgiftslagen skall dock inte medföra sekretess för uppgifter i allmänt register som enligt lag eller förordning är avsett att ge allmänheten information.

Ändringen har berörts i avsnitt 15.3.

I paragrafen förskrivs sekretess för personuppgifter. Med personuppgift avses detsamma som enligt personuppgiftslagen. Paragrafen är tillämplig oavsett var personuppgiften finns hos myndigheten, i ett pappersdokument, i ett register, i ett ordbehandlingsdokument, i en tjänstemans huvud osv. Paragrafen är vidare tillämplig oavsett hur utlämnandet av uppgiften skall ske, på papper, i elektroniskt format, muntligt osv.

Första punkten i första stycket föreskriver sekretess för personuppgift, om det finns skäl att anta att uppgiften efter ett utlämnande från myndigheten kommer att behandlas i strid med personuppgiftslagen.

Sekretess enligt bestämmelsen kan således komma i fråga bara om det finns skäl att anta både att personuppgiften efter utlämnandet kommer att behandlas på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen och att den behandlingen står i strid med den lagen.

Det krävs för det första att det finns någon konkret omständighet som gör att det finns skäl att anta att personuppgiften efter utlämnandet kommer att behandlas på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen (se 5 § personuppgiftslagen för vilka behandlingar som omfattas av lagen). Sådana omständigheter kan – förutom de upplysningar som sökanden på eget initiativ kan ha lämnat om sin tilltänkta användning av uppgifterna – vara att sökanden begär att

få ut uppgifter om väldigt många personer från ett register (ett s.k. massuttag) eller uppgifter om ett urval av personer med vissa karakteristika, t.ex. inkomst, språktillhörighet, politisk tillhörighet osv. (s.k. selekterade uppgifter). Den omständigheten att någon begär att få ut uppgifter på papper om bara en handfull personer, oavsett hur dessa har valts ut, är dock normalt inte tillräckligt för att det skall finnas skäl att anta en efterföljande behandling enligt personuppgiftslagen. Den omständigheten att ett företag begär att få ut uppgifter i elektronisk form visar å andra sidan att företaget är berett att behandla personuppgifterna på ett sätt som avses i 5 § personuppgiftslagen, dvs. automatiserat i dator.

Först om det på grund av någon konkret omständighet finns skäl att anta att sökanden kommer att behandla uppgifterna på ett sätt som omfattas av personuppgiftslagen, t.ex. därför att begäran omfattar uppgifter om många personer, finns det anledning att genom frågor till sökanden försöka ta reda på hur och till vad sökanden skall använda uppgifterna för att kunna bedöma om den tilltänkta behandlingen strider mot personuppgiftslagen. I den allmänna motiveringen har framhållits att myndigheten inte får ställa mer inträngande eller fler frågor än som behövs för att göra en sekretessbedömning och att myndigheten därför inledningsvis bara bör fråga om sökanden över huvud taget avser att behandla den begärda personuppgiften på ett sätt som omfattas av 5 § personuppgiftslagen. Först om så är fallet, är det befogat att myndigheten ställer flera frågor om den tilltänkta behandlingen, bl.a. för att ta reda på om behandlingen är helt eller delvis undantagen från personuppgiftslagen.

Om sökanden inte besvarar myndighetens frågor på ett konkret sätt, finns det vanligtvis skäl att anta att sökanden kommer att behandla uppgifterna i strid med personuppgiftslagen och vägra utlämnande på grund av sekretess.

Om sökanden lämnar en upplysning om sin tilltänkta behandling får den godtas, om det inte av omständigheterna framgår att upplysningen är så osannolik att den kan lämnas utan avseende.²³³

Om myndigheten fått en redogörelse av den tilltänkta behandlingen från sökanden, som inte kan lämnas utan avseende, får myndigheten göra en bedömning av om den uppgivna behandlingen omfattas av personuppgiftslagen och, om så är fallet, om den behandlingen strider mot personuppgiftslagen.

²³³ Jämför prop. 1997/98:44 s. 119.

Enligt *andra punkten i första stycket* föreskrivs sekretess för personuppgift, om myndighetens utlämnande av uppgiften står i strid med bestämmelsen i 33 § personuppgiftslagen om förbud mot överföring av personuppgifter till tredje land. I detta fall är det således myndighetens utlämnande, och inte sökandens tilltänkta behandling efter utlämnandet, som skall bedömas i förhållande till personuppgiftslagen.

Vid bedömningen av om myndighetens utlämnande står i strid med förbudet i 33 § personuppgiftslagen skall beaktas också de bestämmelser som finns i personuppgiftslagen och andra lagar och förordningar med avvikelser från förbudet. Är utlämnandet tillåtet enligt en bestämmelse med undantag eller andra avvikelser från förbudet, står utlämnandet inte i strid med 33 § personuppgiftslagen. Utlämnandet kan t.ex. vara tillåtet enligt 34 § personuppgiftslagen eller enligt ett beslut som meddelats med stöd av 35 § personuppgiftslagen. Såsom anförs i avsnitt 15.3.2 skall man vid bedömningen av om myndighetens utlämnande står i strid med 33 § personuppgiftslagen givetvis bortse från bestämmelserna i lagen inte tillämpas i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut personuppgifter (eftersom sistnämnda skyldighet har inskränkts genom bestämmelsen i sekretesslagen).

I *andra stycket* föreskrivs ett undantag från sekretessen enligt andra punkten i första stycket för uppgifter i allmänt register som enligt lag eller förordning är avsett att ge allmänheten information. Uppgifter i sådana register får således lämnas ut för att fullgöra skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen, även om myndighetens utlämnande skulle stå i strid med 33 § personuppgiftslagen. Utlämnanden som sker utan att sådan skyldighet finns, t.ex. öppen publicering på Internet, får dock inte stå i strid med 33 § personuppgiftslagen (vilket inte beror på sekretess, utan på den nämnda bestämmelsen, se avsnitt 15.3.2).

I andra stycket avses samma utlämnanden som enligt artikel 26.1 f i EG-direktivet. Tillämpningsområdet för bestämmelsen har berörts i avsnitt 15.3.2.

Särskilt yttrande av experterna Claes Månsson och Nicklas Skår

Om förpliktelsen att tillhandahålla registerutdrag även för vardaglig och harmlös hantering av personuppgifter

Utredningen föreslår att behandling av personuppgifter i ostrukturerat material ska undantas från flertalet bestämmelser i personuppgiftslagen. I stället ska en regel om missbruk av personuppgifter införas. Avsikten är att lagen inte ska tillämpas på vardaglig hantering av personuppgifter så länge det inte innebär ett otillbörligt intrång i den personliga integriteten. Hanteringen av personuppgifter ska underlättas och förenklas. Vi ställer oss bakom dessa förändringar men anser att utredningen inte går tillräckligt långt.

När utredningen föreslår att vardaglig hantering av personuppgifter ska undantas från nästan samtliga hanteringsregler motiveras detta av att hanteringsreglerna framstår som alltför omfattande och byråkratiska och att integritetsriskerna normalt sett är små vid sådan hantering. Skyddet av den personliga integriteten i sådana fall kan garanteras genom en missbruksregel. Trots detta vill utredningen inte undanta en av de mer besvärande hanteringsreglerna nämligen bestämmelsen om den registrerades rätt att på begäran utfå ett registerutdrag av den personuppgiftsansvarige.

Utredningen anför flera skäl till stöd för tillämpning av regeln om registerutdrag även för sådan behandling av personuppgifter som i övrigt är undantagen från hanteringsreglerna. Först och främst motiveras bestämmelsen med att den inte skall tillämpas självant av den personuppgiftsansvarige utan endast på begäran av den registrerade. Vidare sägs att rätten till registerutdrag är en självständig rättighet, och att den därtill har en kontrollfunktion.

Vi anser att vägande skäl talar mot utredningens förslag. För det första finner vi det omotiverat att behålla en enda hanteringsregel

för den vardagliga och harmlösa behandlingen. Det måste framstå som märkligt för allmänheten att lagstiftaren i ena sekunden framhåller att hanteringen är harmlös och därför får utföras utan annan tanke än att missbruk är förbjudet, för att i nästa sekund framhålla att riktigt så harmlös är ändå inte behandlingen att den helt kan frigöras från de i personuppgiftslagen fastlagda hanteringsprinciperna.

För det andra innebär bibehållandet av registerutdragsregeln att de personuppgiftsansvariga alltid måste ha beredskap att till personer, som begär registerutdrag, kunna redovisa vilka behandlingar som utförs. Regeln medför en så betungande plikt att värdet av en befrielse av de övriga hanteringsreglerna kan ifrågasättas. Det blir sannolikt enklare att använda hanteringsreglerna på all behandling än att försöka avgöra vad som ska falla under hanteringsdelen och vad som ska falla under missbruksdelen av lagstiftningen. Det finns enligt vår uppfattning en inneboende motsättning i en lag som klargör att vid vardaglig behandling av personuppgifter behöver hanteringsreglerna inte tillämpas, men ändå kräver att en redogörelse skall lämnas vid förfrågan.

För det tredje anser vi att utredningens ståndpunkt att rätten till registerutdrag utgör en självständig rättighet, dvs. en bärande princip inom rättsområdet för personuppgiftsskydd, saknar bärkraft i denna del. Det är i och för sig riktigt som utredningen anför att regeln inte i sig är en hanteringsregel vilken införts genom personuppgiftslagen, men eftersom regeln onekligen utformats som en hanteringsregel i personuppgiftslagen och syftar till att förstärka övriga hanteringsregler bör den värderas som en sådan när frågan om lindring av lagens bestämmelser skall avgöras.

För det fjärde ifrågasätter vi utredningens bedömning att registerutdragsförpliktelsen fullgör en viktig kontrollfunktion. Personuppgiftslagen tar sikte på att reglera behandlingen av personuppgifter, dvs. åtgärder som vidtas med dessa uppgifter såsom att registrera och organisera uppgifterna. Det som genom utredningens förslag undantas från behandlingsreglerna är sådana åtgärder som inte i sig anses utgöra någon egentlig integritetsrisk, t.ex. att i en löpande text använda personuppgifter. Eftersom behandlingen inte anses utgöra ett integritetsintrång i normalfallet är kontrollbehovet knappast av sådan vikt att det ska motivera en utdragsförpliktelse. Det behov av kontroll som den registrerade kan ha är inte förknippat med behandlingen som sådan – t.ex. att skriva ett namn i ett ordbehandlingsdokument – utan snarare beroende av det sammanhang personnamnet förekommer. En text i vilken ett personnamn

nämns kan t.ex. utgöra förtal eller ett annat brott, men för detta föreslås missbruksregler och därtill finns redan annan skyddslagstiftning på straffrättens område som ska gripa in. För missbruk av personuppgifter ska kontrollbehovet tillgodoses med hjälp av andra regler än registerutdragsförpliktelsen i personuppgiftslagen, t.ex. editionsbestämmelser i rättegångsbalken. Även det förhållandet att den registrerade enligt det framlagda lagförslaget är betagen rätten att begära rättelse av felaktiga uppgifter pekar på att registerutdragsrätten inte har någon direkt betydelse för den registrerade – det är svårt att se någon verklig nytta med att behålla regeln. I den mån det verkligen är fråga om missbruk av personuppgifter kommer detta i normalfallet att uppmärksammas på annat sätt, t.ex. vid Internetpublicering av en text.

Över huvud taget förefaller det svårt att konstruera en praktisk situation när rätten till registerutdrag kan leda till en förbättring av den registrerades integritetsskydd. Här skall först noteras att det undantag från personuppgiftslagen som utredningen lägger fram endast avser vardaglig hantering av personuppgifter och att det undantagna området vid närmare betraktande är ganska smalt. Att inte låta undantaget under dessa förhållande få genomslag även på en så pass betungande regel som registerutdragsförpliktelsen, kan därför te sig magert. Med den utformning regeln om registerutdrag erhållit i utredningen kan det därtill förväntas att förpliktelsen kanske inte kommer att tillämpas i särdeles många fall i det praktiska livet. Att hålla beredskap för registerutdrag kommer därmed att innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats för de personuppgiftsansvariga.

Slutligen bör också påpekas att lättnadsreglerna föreslås i syfte att undanröja hinder för vardaglig hantering av personuppgifter och inte minst för att underlätta debatt och diskussion, t.ex. via e-post och vid Internetpublicering. Även yttrandefrihetsskäl talar därför med viss styrka för att det undantagna området skall belastas i så liten utsträckning som möjligt för att dessa syften skall nås.

Bilaga 1 – Utredningsdirektiven

Kommittédirektiv

Översyn av personuppgiftslagen

Dir.
2002:31

Beslut vid regeringssammanträde den 21 februari 2002.

Sammanfattning av uppdraget

Redan vid utarbetandet av personuppgiftslagen beaktades möjligheten att ha en lagstiftning som inriktar sig på att förhindra missbruk av personuppgifter. Regeringen har också efter antagandet av personuppgiftslagen vidtagit åtgärder i denna riktning. Det är viktigt att detta arbete fortsätter.

En särskild utredare tillkallas därför med uppgift att se över personuppgiftslagen i syfte att, inom ramen för EG-direktivet om personuppgifter, åstadkomma ett regelverk som mera tar sikte på missbruk av personuppgifter. I den utsträckning det med hänsyn till EG-direktivet är möjligt med lättnader i hanteringsreglerna skall utredaren föreslå de bestämmelser som är nödvändiga för att förhindra missbruk av personuppgifter och andra obefogade intrång i den personliga integriteten. Utredaren skall också överväga behovet av en ändring i 7 kap. 16 § sekretesslagen, som hänvisar till personuppgiftslagen, samt ett förtydligande av hur myndigheters beslut enligt personuppgiftslagen kan överklagas.

Bakgrund

Den 24 oktober 1995 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (EG-direktivet om personuppgifter). EG-direktivets syfte är att skapa en gemensam, hög nivå på integritetsskyddet för att därigenom möjliggöra ett fritt flöde av personuppgifter mellan medlemsstaterna. Medlemsstaterna får inom den ram som ges i EG-direktivet närmare precisera villkoren för när personuppgifter får behandlas. Dessa preciseringar får dock inte hindra det fria flödet av personuppgifter inom Europeiska unionen. EG-direktivet innehåller generellt verkande bestämmelser som reglerar all hantering av personuppgifter och är därmed utformat efter en s.k. hanteringsmodell. Förutom automatiserad behandling omfattas också sådan manuell behandling som sker i register som är sökbara utifrån särskilda kriterier. EG-direktivet skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna senast den 24 oktober 1998. I dag är det endast Frankrike och Luxemburg som ännu inte har genomfört EG-direktivet i någon del.

Genomförandet i Sverige

Efter beslut av regeringen den 15 juni 1995 tillkallades en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppgift att bl.a. göra en total revision av datalagen (1973:289) och att analysera på vilket sätt EG-direktivet om personuppgifter skulle genomföras i svensk lagstiftning (Datalagskommittén). Den 2 april 1997 avgav kommittén betänkandet *Integritet • Offentlighet • Informationsteknik* (SOU 1997:39). I likhet med bl.a. Datalagskommittén ansåg regeringen att det inte var möjligt att uppfylla skyldigheten att genomföra EG-direktivet på annat sätt än genom att införa en lagstiftning enligt EG-direktivets hanteringsmodell. Riksdagen delade den bedömningen. EG-direktivet om personuppgifter genomfördes i Sverige genom bl.a. personuppgiftslagen (SFS 1998:204, prop. 1997/98:44, bet. 1997/98:KU18, rskr. 1997/98:180).

Behovet av en förnyad analys

Personuppgiftslagen trädde i kraft den 24 oktober 1998. Enligt lagens övergångsbestämmelser tillämpas dock datalagen beträffande viss behandling av personuppgifter under en övergångsperiod. För

helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter började personuppgiftslagen således att gälla fullt ut först den 1 oktober 2001. Mot bakgrund av Sveriges skyldigheter som medlem i Europeiska unionen valde regeringen, som nämnts ovan, att i huvudsak låta lagen följa EG-direktivets text och struktur med följd att lagstiftningen i princip reglerar all hantering av personuppgifter. Regeringen konstaterade emellertid att en sådan hanteringsmodell framstod som omodern. Mycket av den användning av personuppgifter som den ökade datoriseringen har medfört måste betraktas som harmlös. Allt fler medborgare har också tillgång till dator, e-post och annan kommunikation i världsomspännande nätverk, såsom Internet. Regeringen ansåg därför att det finns starka skäl att verka för att det blir möjligt att gå ifrån en lagstiftning efter en hanteringsmodell till en mer missbruksinriktad lagstiftning, dvs. en reglering som mer koncentrerar sig på att motverka missbruk av personuppgifter. Regeringen avsåg härvid att på lämpligt sätt utnyttja Sveriges inflytande i Europeiska unionen för att påverka i denna riktning. (Prop. 1997/98:44 s. 36 f.).

I samband med att konstitutionsutskottet behandlade motioner från den allmänna motionstiden 1998 som rörde frågor om bl.a. personuppgiftslagen underströk även utskottet behovet av en revidering av EG-direktivet samt anförde att en översyn av personuppgiftslagen borde komma till stånd med syfte att, så långt det är möjligt inom EG-direktivets ram, åstadkomma en förändring av lagstiftningen i riktning mot ett regelverk som tar sikte på missbruk av personuppgifter. Konstitutionsutskottet hemställde att riksdagen som sin mening skulle ge regeringen till känna vad utskottet anförde i denna del (1998/99:KU15, jämför även 1999/2000:KU7 och 2000/01:KU19). Riksdagen beslutade i mars 1999 i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 1998/99:147).

Under övergångsperioden fram till den 1 oktober 2001 – då personuppgiftslagen alltså trädde i full kraft för helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter – har regeringen vidtagit flera åtgärder i syfte att åstadkomma en mer missbruksinriktad regleringsmodell. Regeringen gav således redan i samband med att personuppgiftslagen trädde i kraft 1998 Datainspektionen i uppdrag att bl.a. utreda det närmare behovet av att göra undantag från förbudet i 33 § personuppgiftslagen när det gäller vissa överföringar av personuppgifter till tredje land, t.ex. vid behandling av personuppgifter i sådana internationella kommunikationsnätverk som Internet. Datainspektionen redovisade den 1 mars 1999 sitt uppdrag till regeringen i rapporten Personuppgifter på Internet. I oktober

1999 lade regeringen fram förslag till ändringar i personuppgiftslagens överföringsregler och straffbestämmelser (prop. 1999/2000:11). Dessa antogs av riksdagen (1999/2000:KU7 och rskr. 1999/2000:51) och trädde i kraft den 1 januari 2000 (SFS 1999:1210). Vidare har regeringen per den 1 januari 2001 ändrat personuppgiftsförordningen (1998:1191) för att underlätta för kommuner och landsting att publicera personuppgifter på Internet. Per den 1 oktober 2001 har regeringen också gjort ändringar i förordningar för att underlätta dels myndigheters behandling av känsliga personuppgifter i löpande text, dels arkivmyndigheternas hantering av bestämmelserna i personuppgiftslagen om registerutdrag. Ett antal s.k. registerförfattningar med modifieringar av bestämmelserna i personuppgiftslagen har också utarbetats. Lagstiftningsarbetet har sammantaget medfört att skyddet för personuppgifter i högre grad än tidigare inriktas på de förfaranden som medför allvarliga integritetsrisker och att lagstiftningen närmar sig en sådan missbruksinriktad regleringsmodell som riksdagen och regeringen uttalat sig för.

Under hösten 2000 presenterade Justitiedepartementet ett utkast med förslag till ändring i EG-direktivet. Den föreslagna ändringen syftar till en förenklad reglering av skyddet för personuppgifter och är inriktad på att förhindra missbruk av sådana uppgifter. Samtidigt bjöd departementet in representanter för riksdagspartierna att ingå i en samrådsgrupp om EG-direktivet. För att få in synpunkter på eventuella tillämpningsproblem som EG-direktivet orsakat utarbetade Justitiedepartementet vidare en enkät för en offentlig utvärdering av EG-direktivet och utkastet till missbruksmodell. Enkäten remitterades i februari 2001 till myndigheter, organisationer och företag och kunde också besvaras av var och en via Internet. Enkätsvaren har sammanställts i promemorian EG-direktivet om personuppgifter – En offentlig utvärdering, Ds 2001:27. Av sammanställningen framgår bl.a. att Justitiedepartementets utkast till missbruksmodell fick ett överväldigande positivt gensvar. Den offentliga utvärderingen visade också att det finns en betydande osäkerhet om hur bestämmelserna skall tillämpas. Regeringen har därför gett Datainspektionen i uppdrag att under år 2002 publicera konkret vägledning på väsentliga punkter.

Åtgärder har också vidtagits på internationell nivå. Således tog bl.a. Sverige initiativ till en seminarieserie med företrädare för EG-kommissionen och medlemsstaterna för att bl.a. diskutera tillämpningsproblem. EG-kommissionen skall enligt EG-direktivet senast i oktober 2001 komma med en rapport om genomförandet av EG-

direktivet, eventuellt försedd med lämpliga ändringsförslag. Efter som någon sådan rapport inte avgetts inom angiven tid tog Sverige vid ett ministerrådsmöte i november 2001 med EG-kommissionen upp frågan om rapporten och eventuella ändringar i EG-direktivet. Sverige framförde därvid sin syn på behovet att ändra EG-direktivet till en mera missbruksinriktad regleringsmodell. EG-kommissionen angav att rapporten skulle försenas med ett år med hänsyn till att alla medlemsstater ännu inte genomfört EG-direktivet. Sverige har också tagit upp behovet av ändringar mot en mer missbruksinriktad modell inom ramen för Europarådets arbete.

Regeringen har vidare följt den utveckling som skett genom rättspraxis. Bland annat har Högsta domstolen i det s.k. Ramsbromålet (NJA 2001 s. 409) tagit ställning till frågor om publicering av personuppgifter på Internet. Eksjö tingsrätt har i en dom i det s.k. Bodil-målet tagit ställning till liknande frågor. Den domen har överklagats till Göta hovrätt, som har meddelat prövningstillstånd och beslutat att inhämta ett s.k. förhandsavgörande från EG-domstolen. Två österrikiska domstolar har också begärt förhandsavgörande hos EG-domstolen om tolkningen av EG-direktivet. Regeringen har yttrat sig till EG-domstolen i dessa mål.

Regeringen har således utnyttjat tiden fram till personuppgiftslagens fulla ikraftträdande såvitt avser helt eller delvis automatiserad behandling för att införa och anpassa registerlagstiftning till EG-direktivet om personuppgifter samt för att vidta vissa missbruksinriktade åtgärder. Genom att genomföra den offentliga utvärderingen och följa rättstillämpningen har regeringen också tillägnat sig ytterligare erfarenheter av de särskilda problem som den nuvarande lagstiftningsmodellen medför. Tiden är därför mogen att nu göra en analys av möjligheterna att ändra personuppgiftslagen i syfte att – så långt som möjligt inom EG-direktivets ram – åstadkomma en mer missbruksinriktad lagstiftning.

Vid personuppgiftslagens tillkomst ändrades 7 kap. 16 § sekretesslagen (1980:100). I samband härmed uttalades att ändringarna endast utgjorde följdändringar i syfte att samordna bestämmelsen med bestämmelserna i personuppgiftslagen. Bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen har emellertid i själva verket fått ett vidare tillämpningsområde. Tidigare kunde sekretess komma i fråga enbart vid utlämnande av personuppgifter från en myndighets datoriserade personregister för behandling i sådant register. Efter ändringen kan sekretess gälla för alla personuppgifter, om det kan antas att ett utlämnande skulle medföra att uppgiften behandlas i strid med per-

sonuppgiftslagen. (Jfr SOU 2001:3 s. 213 ff.). Bestämmelsen har medfört viss osäkerhet vid rättstillämpningen. Ännu finns bara två vägledande avgöranden från Regeringsrätten (RÅ 2001 ref. 35 och RÅ 2001 ref. 68). I ytterligare ett fall har Regeringsrätten meddelat prövningstillstånd. Med anledning härav finns det skäl att i detta sammanhang överväga behovet av en ändring i 7 kap. 16 § sekretesslagen i syfte att förtydliga bestämmelsens innebörd. En sådan översyn är nödvändig bl.a. för att regeringen skall kunna överväga hur en skyldighet för myndigheter att lämna ut allmänna handlingar i elektronisk form bör utformas (prop. 2001/02:70 s. 34).

Uppdraget

Redan vid genomförandet av EG-direktivet om personuppgifter och utarbetandet av personuppgiftslagen beaktades möjligheten att ha en lagstiftning inriktad på att förhindra missbruk av personuppgifter i stället för att reglera all hantering av sådana uppgifter. Regeringen har också efter antagandet av personuppgiftslagen vidtagit åtgärder i denna riktning. Eftersom EG-kommissionen inte kommer att lämna något förslag till ändring av EG-direktivet inom kort är det viktigt att redan nu göra en förnyad analys av möjligheterna att åstadkomma en än mer missbruksinriktad lagstiftning.

Utredaren skall närmare analysera förutsättningarna – inom ramen för EG-direktivet om personuppgifter – för en reglering som tar sikte på missbruk av personuppgifter snarare än varje slags hantering av sådana uppgifter. Syftet är i första hand att underlätta vardaglig hantering av personuppgifter och opinionsbildning samt kommunikation samtidigt som enskilda ges ett effektivt skydd mot missbruk av uppgifterna och andra obefogade intrång i den personliga integriteten. Regleringen skall liksom hittills vara teknikoberoende. I den utsträckning det med hänsyn till EG-direktivet är möjligt med lättnader i hanteringsreglerna skall utredaren föreslå de bestämmelser som är nödvändiga för att förhindra missbruk av personuppgifter och andra obefogade intrång i den personliga integriteten.

Ett viktigt underlag för att identifiera områden där det kan behövas lättnader i hanteringsreglerna är resultatet av den offentliga utvärdering av EG-direktivet som Justitiedepartementet låtit genomföra. Utredaren skall därför i sitt arbete beakta resultatet av den utvärderingen. Härutöver skall utredaren beakta erfarenheterna

från genomförandet av EG-direktivet i andra länder och utvecklingen i rättstillämpningen.

Utvidgade undantagsmöjligheter

Utredaren skall analysera om det finns förutsättningar för att införa ytterligare undantag från hanteringsreglerna i personuppgiftslagen.

Utredaren skall härvid särskilt se över möjligheten till undantag för sådan behandling av personuppgifter inom den privata sfären som – till sin natur – faller utanför gemenskapsrätten och därmed inte omfattas av EG-direktivet.

Utredaren skall också överväga om de undantagsmöjligheter för bl.a. säkerhet och brottsundersökning m.m. som finns enligt artikel 13 i EG-direktivet bör tas in direkt i personuppgiftslagen.

Enligt 10 § f personuppgiftslagen, som motsvarar artikel 7 f i EG-direktivet, kan en behandling av personuppgifter vara tillåten efter en intresseavvägning. Det är enligt EG-direktivet tillåtet för medlemsstaterna att närmare precisera hur den intresseavvägningen utfaller i olika fall. I uppdraget ligger att utredaren skall överväga möjligheterna att direkt i personuppgiftslagen ange konkreta fall där behandling är tillåten med stöd av bestämmelsen i EG-direktivet om en intresseavvägning. Utredaren skall därvid särskilt analysera om det är möjligt och lämpligt med en generell bestämmelse av innebörd att personuppgifter får behandlas om det är nödvändigt för information och debatt eller opinionsbildning, om det inte finns risk för otillbörligt intrång i den personliga integriteten eller om det finns ett allmänintresse som överväger integritetsintrånget.

Enligt artikel 8.4 i EG-direktivet får s.k. känsliga personuppgifter behandlas med hänsyn till ett ”viktigt allmänt intresse”, och under motsvarande förutsättningar får enligt artikel 26.1 d i EG-direktivet personuppgifter föras över till tredje land, t.ex. genom att läggas ut på Internet. Utredaren skall analysera om dessa möjligheter bör utnyttjas i större utsträckning genom uttryckliga bestämmelser i personuppgiftslagen. Utredaren skall därvid på motsvarande sätt som sagts i fråga om intresseavvägningen särskilt analysera möjligheterna till undantag med hänsyn till intresset för information, debatt och opinionsbildning.

Uppgifter om lagöverträdelser

Enligt artikel 8.5 i EG-direktivet är det möjligt för medlemsstaterna att tillåta att andra än myndigheter behandlar personuppgifter om lagöverträdelser m.m. Utredaren skall analysera om den möjligheten bör utnyttjas genom uttryckliga bestämmelser direkt i personuppgiftslagen. Utredaren skall särskilt överväga om den registrerades samtycke bör göra behandling av personuppgifter om lagöverträdelser m.m. tillåten. Därvid skall utredaren beakta behovet av skydd för den registrerade i de fall där den enskilde kan finna sig i ett underläge såsom bl.a. vid upptagande av kredit och sökande av anställning.

Straffbestämmelser

I uppdraget ligger att utredaren skall analysera vilka regler som bör gälla vid brott mot personuppgiftslagen för straffansvar i subjektivt hänseende – dvs. om oaktsamhet av normalgraden som i dag räcker för straffansvar bör ersättas med ett krav på grov oaktsamhet eller uppsåt – samt om någon förseelse mot personuppgiftslagen helt bör avkriminaliseras, såsom t.ex. vissa överföringar av personuppgifter till tredje land.

Överklagande

Utredaren skall överväga hur det i personuppgiftslagen bör införas ett förtydligande av hur beslut av myndighet enligt lagen kan överklagas, såsom bl.a. beslut om rättelse och avslag på ansökan om information.

Sekretess

Utredaren skall vidare överväga behovet av en ändring i bestämmelsen i 7 kap. 16 § sekretesslagen i syfte att förtydliga bestämmelsens innebörd.

Övriga frågor

Härutöver skall utredaren ha stor frihet att ta upp de ytterligare frågor som kan behöva övervägas inom ramen för utredningsuppdraget. Utredaren skall vidare analysera eventuella ekonomiska konsekvenser med anledning av förslagen.

Samråd

Utredaren skall på lämpligt sätt informera riksdagspartierna om sitt arbete och även inhämta partiernas synpunkter. I frågor som har anknytning till sekretess skall utredaren samråda med Offentlighets- och sekretesskommittén (dir. 1998:32). Utredaren skall vidare samråda med den kommitté som får i uppdrag att göra en bred kartläggning avseende skyddet för den personliga integriteten i det moderna samhället. Utredaren skall också hålla sig underrättad om Datainspektionens arbete med att utforma konkret vägledning för tillämpningen av vissa bestämmelser i personuppgiftslagen.

Redovisning av uppdraget

Utredningsuppdraget skall redovisas senast den 31 mars 2003.

(Justitiedepartementet)

Bilaga 2 – Personuppgiftslagen (1998:204)

Allmänna bestämmelser

Syftet med lagen

1 § Syftet med denna lag är att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter.

Avvikande bestämmelser i annan författning

2 § Om det i en annan lag eller i en förordning finns bestämmelser som avviker från denna lag, skall de bestämmelserna gälla.

Definitioner

3 § I denna lag används följande beteckningar med nedan angiven betydelse.

Beteckning

Betydelse

Behandling (av personuppgifter)

Varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, t.ex. insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring.

Blockering (av personuppgifter)

En åtgärd som vidtas för att personuppgifterna skall vara förknippade med information om att de är spärrade och om anledningen till spärren och för att personuppgifterna inte skall lämnas ut till tredje man annat än med stöd av 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

<i>Beteckning</i>	<i>Betydelse</i>
<i>Mottagare</i>	Den till vilken personuppgifter lämnas ut. När personuppgifter lämnas ut för att en myndighet skall kunna utföra sådan tillsyn, kontroll eller revision som den är skyldig att sköta, anses dock inte myndigheten som mottagare.
<i>Personuppgifter</i>	All slags information som direkt eller indirekt kan hänföras till en fysisk person som är i livet.
<i>Personuppgiftsansvarig</i>	Den som ensam eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter.
<i>Personuppgiftsbiträde</i>	Den som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning.
<i>Personuppgiftsombud</i>	Den fysiska person som, efter förordnande av den personuppgiftsansvarige, självständigt skall se till att personuppgifter behandlas på ett korrekt och lagligt sätt.
<i>Den registrerade</i>	Den som en personuppgift avser.
<i>Samtycke</i>	Varje slag av frivillig, särskild och otvetydig viljeyttring genom vilken den registrerade, efter att ha fått information, godtar behandling av personuppgifter som rör honom eller henne.
<i>Tillsynsmyndigheten</i>	Den myndighet som regeringen utser för att utöva tillsyn.
<i>Tredje land</i>	En stat som inte ingår i Europeiska unionen eller är ansluten till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.
<i>Tredje man</i>	Någon annan än den registrerade, den personuppgiftsansvarige, personuppgiftsombudet, personuppgiftsbiträdet och sådana personer som under den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets direkta ansvar har befogenhet att behandla personuppgifter.

Tillämpningsområde

Det territoriella tillämpningsområdet

4 § Denna lag gäller för sådana personuppgiftsansvariga som är etablerade i Sverige.

Lagen tillämpas också när den personuppgiftsansvarige är etablerad i tredje land men för behandlingen av personuppgifter använder sig av utrustning som finns i Sverige. Vad som nu sagts gäller dock inte om utrustningen bara används för att överföra uppgifter mellan ett tredje land och ett annat sådant land.

I det fall som avses i andra stycket första meningen skall den personuppgiftsansvarige utse en företrädare för sig som är etablerad i Sverige. Vad som anges i denna lag om den personuppgiftsansvarige skall också gälla för företrädaren.

Behandling av personuppgifter som omfattas av lagen

5 § Denna lag gäller för sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis är automatiserad.

Lagen gäller även för annan behandling av personuppgifter, om uppgifterna ingår i eller är avsedda att ingå i en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgängliga för sökning eller sammanställning enligt särskilda kriterier.

Undantag för privat behandling av personuppgifter

6 § Denna lag gäller inte för sådan behandling av personuppgifter som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur.

Förhållandet till tryck- och yttrandefriheten

7 § Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i den utsträckning det skulle strida mot bestämmelserna om tryck- och yttrandefrihet i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

Bestämmelserna i 9–29 och 33–44 §§ samt 45 § första stycket och 47–49 §§ skall inte tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som sker utslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande.

Förhållandet till offentlighetsprincipen

8 § Bestämmelserna i denna lag tillämpas inte i den utsträckning det skulle inskränka en myndighets skyldighet enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen att lämna ut personuppgifter.

Bestämmelserna hindrar inte heller att en myndighet arkiverar och bevarar allmänna handlingar eller att arkivmaterial tas om hand av en arkivmyndighet. Bestämmelsen i 9 § fjärde stycket gäller inte för en myndighets användning av personuppgifter i allmänna handlingar.

Grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter

9 § Den personuppgiftsansvarige skall se till att

- a) personuppgifter behandlas bara om det är lagligt,

- b) personuppgifter alltid behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed,
- c) personuppgifter samlas in bara för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål,
- d) personuppgifter inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in,
- e) de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen,
- f) inte fler personuppgifter behandlas än som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen,
- g) de personuppgifter som behandlas är riktiga och, om det är nödvändigt, aktuella,
- h) alla rimliga åtgärder vidtas för att rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålen med behandlingen, och
- i) personuppgifter inte bevaras under en längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen.

I fråga om första stycket d gäller dock att en behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål inte skall anses som oförenlig med de ändamål för vilka uppgifterna samlades in.

Personuppgifter får bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål under längre tid än som sagts i första stycket i. Personuppgifterna får dock i sådana fall inte bevaras under en längre tid än vad som behövs för dessa ändamål.

Personuppgifter som behandlas för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål får användas för att vidta åtgärder i fråga om den registrerade bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke eller det finns synnerliga skäl med hänsyn till den registrerades vitala intressen.

När behandling av personuppgifter är tillåten

10 § Personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen eller om behandlingen är nödvändig för att

- a) ett avtal med den registrerade skall kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,
- b) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra en rättslig skyldighet,
- c) vitala intressen för den registrerade skall kunna skyddas,
- d) en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras,
- e) den personuppgiftsansvarige eller en tredje man till vilken personuppgifter lämnas ut skall kunna utföra en arbetsuppgift i samband med myndighetsutövning, eller
- f) ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos den personuppgiftsansvarige eller hos en sådan tredje man till vilken personuppgifterna lämnas ut skall kunna tillgodoses, om detta intresse väger tyngre än den

registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten.

Direkt marknadsföring

11 § Personuppgifter får inte behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, om den registrerade hos den personuppgiftsansvarige skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling.

Samtycke återkallas

12 § I de fall då behandling av personuppgifter bara är tillåten när den registrerade har lämnat sitt samtycke enligt 10, 15 eller 34 § har den registrerade rätt att när som helst återkalla ett lämnat samtycke. Ytterligare personuppgifter om den registrerade får därefter inte behandlas.

En registrerad har utöver vad som följer av första stycket och 11 § inte rätt att motsätta sig sådan behandling av personuppgifter som är tillåten enligt denna lag.

Förbud mot behandling av känsliga personuppgifter

13 § Det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar

- a) ras eller etniskt ursprung,
- b) politiska åsikter,
- c) religiös eller filosofisk övertygelse, eller
- d) medlemskap i fackförening.

Det är också förbjudet att behandla sådana personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv.

Uppgifter av den art som anges i första och andra styckena betecknas i denna lag som *känsliga personuppgifter*.

Undantag från förbudet mot behandling av känsliga personuppgifter

14 § Det är trots förbudet i 13 § tillåtet att behandla känsliga personuppgifter i de fall som anges i 15–19 §§.

I 10 § finns det bestämmelser om i vilka fall behandling av personuppgifter över huvud taget är tillåten.

Samtycke eller offentliggörande

15 § Känsliga personuppgifter får behandlas, om den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen eller på ett tydligt sätt offentliggjort uppgifterna.

Nödvändig behandling

16 § Känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att

- a) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten,
- b) den registrerades eller någon annans vitala intressen skall kunna skyddas och den registrerade inte kan lämna sitt samtycke, eller
- c) rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.

Uppgifter som behandlas med stöd av första stycket a får lämnas ut till tredje man bara om det inom arbetsrätten finns en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att göra det eller den registrerade uttryckligen har samtyckt till utlämnandet.

Ideella organisationer

17 § Ideella organisationer med politiskt, filosofiskt, religiöst eller fackligt syfte får inom ramen för sin verksamhet behandla känsliga personuppgifter om organisationens medlemmar och sådana andra personer som på grund av organisationens syfte har regelbunden kontakt med den. Känsliga personuppgifter får dock lämnas ut till tredje man bara om den registrerade uttryckligen har samtyckt till det.

Hälso- och sjukvård

18 § Känsliga personuppgifter får behandlas för hälso- och sjukvårdsändamål, om behandlingen är nödvändig för

- a) förebyggande hälso- och sjukvård,
- b) medicinska diagnoser,
- c) vård eller behandling, eller
- d) administration av hälso- och sjukvård.

Den som är yrkesmässigt verksam inom hälso- och sjukvårdsområdet och har tystnadsplikt får även behandla känsliga personuppgifter som omfattas av tystnadsplikten. Detsamma gäller den som är underkastad en liknande tystnadsplikt och som har fått känsliga personuppgifter från verksamhet inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Forskning och statistik

19 § Känsliga personuppgifter får behandlas för forskningsändamål om behandlingen godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor. [SFS 2003:466]

Känsliga personuppgifter får behandlas för statistikändamål, om behandlingen är nödvändig på sätt som sägs i 10 § och om samhällsintresset av det statistikprojekt där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära. [SFS 2003:466]

Har behandlingen godkänts av en forskningsetisk kommitté, skall förutsättningarna enligt andra stycket anses uppfyllda. Med forskningsetisk kommitté avses ett sådant särskilt organ för prövning av forskningsetiska frågor som har företrädare för såväl det allmänna som forskningen och som är knutet till ett universitet eller en högskola eller till någon annan instans som i mera betydande omfattning finansierar forskning. [SFS 2003:466]

Personuppgifter får lämnas ut för att användas i sådana projekt som avses i andra stycket, om inte något annat följer av regler om sekretess och tystnadsplikt. [SFS 2003:466]

Bemyndigande att föreskriva ytterligare undantag

20 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från förbudet i 13 §, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse. [SFS 1998:1436]

Uppgifter om lagöverträdelse m.m.

21 § Det är förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i första stycket. [SFS 1998:1436]

Regeringen får i enskilda fall besluta om undantag från förbudet i första stycket. Regeringen får överlåta åt tillsynsmyndigheten att fatta sådana beslut.

Behandling av personnummer

22 § Uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får utan samtycke behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till

- a) ändamålet med behandlingen,
- b) vikten av en säker identifiering, eller
- c) något annat beaktansvärt skäl. [SFS 1999:1059]

Information till den registrerade

Information skall lämnas självmant

23 § Om uppgifter om en person samlas in från personen själv, skall den personuppgiftsansvarige i samband därmed självmant lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna.

24 § Om personuppgifterna har samlats in från någon annan källa än den registrerade, skall den personuppgiftsansvarige självmant lämna den regi-

strerade information om behandlingen av uppgifterna när de registreras. Är uppgifterna avsedda att lämnas ut till tredje man, behöver informationen dock inte ges förrän uppgifterna lämnas ut för första gången.

Information enligt första stycket behöver inte lämnas, om det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnandet av personuppgifterna i en lag eller någon annan författning.

Information behöver inte heller lämnas enligt första stycket, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats. Om uppgifterna används för att vidta åtgärder som rör den registrerade, skall dock information lämnas senast i samband med att så sker.

Den information som skall lämnas självmant

25 § Information enligt 23 eller 24 § skall omfatta

- a) uppgift om den personuppgiftsansvariges identitet,
- b) uppgift om ändamålen med behandlingen, och
- c) all övrig information som behövs för att den registrerade skall kunna ta till vara sina rättigheter i samband med behandlingen, såsom information om mottagarna av uppgifterna, skyldighet att lämna uppgifter och rätten att ansöka om information och få rättelse.

Information behöver dock inte lämnas om sådant som den registrerade redan känner till.

Information skall lämnas efter ansökan

26 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att till var och en som ansöker om det en gång per kalenderår gratis lämna besked om personuppgifter som rör den sökande behandlas eller ej. Behandlas sådana uppgifter skall skriftlig information lämnas också om

- a) vilka uppgifter om den sökande som behandlas,
- b) varifrån dessa uppgifter har hämtats,
- c) ändamålen med behandlingen, och
- d) till vilka mottagare eller kategorier av mottagare som uppgifterna lämnas ut.

En ansökan enligt första stycket skall göras skriftligen hos den personuppgiftsansvarige och vara undertecknad av den sökande själv. Information enligt första stycket skall lämnas inom en månad från det att ansökan gjordes. Om det finns särskilda skäl för det, får information dock lämnas senast fyra månader efter det att ansökan gjordes.

Information enligt första stycket behöver inte lämnas om personuppgifter i löpande text som inte fått sin slutliga utformning när ansökan gjordes eller som utgör minnesanteckning eller liknande. Vad som nu sagts gäller dock inte om uppgifterna har lämnats ut till tredje man eller om uppgifterna behandlas enbart för historiska, statistiska eller veten-

skapliga ändamål eller, när det gäller löpande text som inte fått sin slutliga utformning, om uppgifterna har behandlats under längre tid än ett år.

Undantag från informationsskyldigheten vid sekretess och tystnadsplikt

27 § I den utsträckning det är särskilt föreskrivet i lag eller annan författning eller i beslut som har meddelats med stöd av författning att uppgifter inte får lämnas ut till den registrerade gäller inte bestämmelserna i 23–26 §§. En personuppgiftsansvarig som inte är en myndighet får därvid i motsvarande fall som avses i sekretesslagen (1980:100) vägra att lämna ut uppgifter till den registrerade.

Rättelse

28 § Den personuppgiftsansvarige är skyldig att på begäran av den registrerade snarast rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med denna lag eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen. Den personuppgiftsansvarige skall också underrätta tredje man till vilken uppgifterna har lämnats ut om åtgärden, om den registrerade begär det eller om mera betydande skada eller olägenhet för den registrerade skulle kunna undvikas genom en underrättelse. Någon sådan underrättelse behöver dock inte lämnas, om detta visar sig vara omöjligt eller skulle innebära en oproportionerligt stor arbetsinsats.

Automatiserade beslut

29 § Om ett beslut som har rättsliga följder för en fysisk person eller annars har märkbara verkningar för den fysiska personen, grundas enbart på automatiserad behandling av sådana personuppgifter som är avsedda att bedöma egenskaper hos personen, skall den som berörs av beslutet ha möjlighet att på begäran få beslutet omprövat av någon person.

Var och en som varit föremål för ett sådant beslut som avses i första stycket har rätt att på ansökan få information från den personuppgiftsansvarige om vad som har styrkt den automatiserade behandling som lett fram till beslutet. I fråga om ansökan och lämnandet av information gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 26 §.

Säkerheten vid behandling

Personer som behandlar personuppgifter

30 § Ett personuppgiftsbiträde och den eller de personer som arbetar under bitrådets eller den personuppgiftsansvariges ledning får behandla personuppgifter bara i enlighet med instruktioner från den personuppgiftsansvarige.

Det skall finnas ett skriftligt avtal om personuppgiftsbitrådets behandling av personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. I det avtalet skall det särskilt föreskrivas att personuppgiftsbitrådet får behandla personuppgifterna bara i enlighet med instruktioner från den personuppgiftsansvarige och att personuppgiftsbitrådet är skyldigt att vidta de åtgärder som avses i 31 § första stycket.

Om det i lag eller annan författning finns särskilda bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i det allmännas verksamhet i frågor som avses i första stycket, skall dessa gälla i stället för vad som sägs i första stycket.

Säkerhetsåtgärder

31 § Den personuppgiftsansvarige skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Åtgärderna skall åstadkomma en säkerhetsnivå som är lämplig med beaktande av

- a) de tekniska möjligheter som finns,
- b) vad det skulle kosta att genomföra åtgärderna,
- c) de särskilda risker som finns med behandlingen av personuppgifterna, och
- d) hur pass känsliga de behandlade personuppgifterna är.

När den personuppgiftsansvarige anlitar ett personuppgiftsbiträde, skall den personuppgiftsansvarige förvissa sig om att personuppgiftsbitrådet kan genomföra de säkerhetsåtgärder som måste vidtas och se till att personuppgiftsbitrådet verkligen vidtar åtgärderna.

Tillsynsmyndigheten får besluta om säkerhetsåtgärder

32 § Tillsynsmyndigheten får i enskilda fall besluta om vilka säkerhetsåtgärder som den personuppgiftsansvarige skall vidta enligt 31 §.

I 45 § finns det bestämmelser om tillsynsmyndighetens möjligheter att förena beslutet med vite.

Överföring av personuppgifter till tredje land

Förbud mot överföring av personuppgifter till tredje land

33 § Det är förbjudet att till tredje land föra över personuppgifter som är under behandling om landet inte har en adekvat nivå för skyddet av personuppgifterna. Förbudet gäller också överföring av personuppgifter för behandling i tredje land. [SFS 1999:1210]

Frågan om en skyddsnivå är adekvat skall bedömas med hänsyn till samtliga omständigheter som har samband med överföringen. Särskild vikt skall läggas vid uppgifternas art, ändamålet med behandlingen, hur länge behandlingen skall pågå, ursprungslandet, det slutliga bestämmelse-

landet och de regler som finns för behandlingen i det tredje landet. [SFS 1999:1210]

Undantag från förbudet mot överföring av personuppgifter till tredje land

34 § Det är trots förbudet i 33 § tillåtet att föra över personuppgifter till tredje land, om den registrerade har lämnat sitt samtycke till överföringen eller om överföringen är nödvändig för att

- a) ett avtal mellan den registrerade och den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöras eller åtgärder som den registrerade begärt skall kunna vidtas innan ett avtal träffas,
- b) ett sådant avtal mellan den personuppgiftsansvarige och tredje man som är i den registrerades intresse skall kunna ingås eller fullgöras,
- c) rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras, eller
- d) vitala intressen för den registrerade skall kunna skyddas.

Det är också tillåtet att föra över personuppgifter för användning enbart i en stat som har anslutit sig till Europarådets konvention om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.

35 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 33 § för överföring av personuppgifter till vissa stater. Regeringen får också meddela föreskrifter om att överföring av personuppgifter till tredje land är tillåten, om överföringen regleras av ett avtal som ger tillräckliga garantier till skydd för de registrerades rättigheter. [SFS 1998:1436]

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får vidare meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 33 §, om det behövs med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse eller om det finns tillräckliga garantier till skydd för de registrerades rättigheter. [SFS 1998:1436]

Regeringen får under de förutsättningar som nämns i andra stycket i enskilda fall besluta om undantag från förbudet i 33 §. Regeringen får överlåta åt tillsynsmyndigheten att fatta sådana beslut.

Anmälan till tillsynsmyndigheten

Anmälningsskyldighet

36 § Behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad omfattas av anmälningsskyldighet. Den personuppgiftsansvarige skall göra en skriftlig anmälan till tillsynsmyndigheten innan en sådan behandling eller en serie av sådana behandlingar med samma eller liknande ändamål genomförs.

Om den personuppgiftsansvarige utser ett personuppgiftsombud skall detta anmälas till tillsynsmyndigheten. Även ett entledigande av ett personuppgiftsombud skall anmälas till tillsynsmyndigheten.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från anmälningsskyldigheten enligt första stycket för sådana typer av behandlingar som sannolikt inte kommer att leda till otillbörligt intrång i den personliga integriteten.

Anmälan behöver inte göras om det finns ett personuppgiftsombud

37 § Om den personuppgiftsansvarige har anmält till tillsynsmyndigheten att ett personuppgiftsombud utsetts och vem det är, behöver anmälan enligt 36 § första stycket inte göras.

Personuppgiftsombudets uppgifter

38 § Personuppgiftsombudet skall ha till uppgift att självständigt se till att den personuppgiftsansvarige behandlar personuppgifter på ett lagligt och korrekt sätt och i enlighet med god sed samt påpeka eventuella brister för honom eller henne.

Har personuppgiftsombudet anledning att misstänka att den personuppgiftsansvarige bryter mot de bestämmelser som gäller för behandlingen av personuppgifter och vidtas inte rättelse så snart det kan ske efter påpekande, skall personuppgiftsombudet anmäla förhållandet till tillsynsmyndigheten.

Personuppgiftsombudet skall även i övrigt samråda med tillsynsmyndigheten vid tveksamhet om hur de bestämmelser som gäller för behandlingen av personuppgifter skall tillämpas.

39 § Personuppgiftsombudet skall föra en förteckning över de behandlingar som den personuppgiftsansvarige genomför och som skulle ha omfattats av anmälningsskyldighet om ombudet inte hade funnits. Förteckningen skall omfatta åtminstone de uppgifter som en anmälan enligt 36 § skulle ha innehållit.

40 § Personuppgiftsombudet skall hjälpa registrerade att få rättelse när det finns anledning att misstänka att behandlade personuppgifter är felaktiga eller ofullständiga.

Obligatorisk anmälan av särskilt integritetskänsliga behandlingar

41 § Regeringen får meddela föreskrifter om att sådana behandlingar av personuppgifter som innebär särskilda risker för otillbörligt intrång i den personliga integriteten skall för förhandskontroll anmälas till tillsynsmyndigheten enligt 36 § tre veckor i förväg. Om regeringen har meddelat sådana föreskrifter, gäller inte undantaget från anmälningsskyldigheten enligt 37 §. [SFS 1998:1436]

Upplysningar till allmänheten om behandlingar som inte anmälts

42 § Den personuppgiftsansvarige skall till var och en som begär det skyndsamt och på lämpligt sätt lämna upplysningar om sådana automatiserade eller andra behandlingar av personuppgifter som inte har anmälts till tillsynsmyndigheten. Upplysningarna skall omfatta det som en anmälan enligt 36 § första stycket skulle ha omfattat. Den personuppgiftsansvarige är dock inte skyldig att lämna ut sekretessbelagda uppgifter eller uppgifter om vilka säkerhetsåtgärder som har vidtagits. En personuppgiftsansvarig som inte är myndighet får därvid i motsvarande fall som avses i sekretesslagen (1980:100) vägra att lämna ut uppgifter.

Tillsynsmyndighetens befogenheter

43 § Tillsynsmyndigheten har rätt att för sin tillsyn på begäran få

- a) tillgång till de personuppgifter som behandlas,
- b) upplysningar om och dokumentation av behandlingen av personuppgifter och säkerheten vid denna, och
- c) tillträde till sådana lokaler som har anknytning till behandlingen av personuppgifter.

44 § Om tillsynsmyndigheten inte efter begäran enligt 43 § kan få tillräckligt underlag för att konstatera att behandlingen av personuppgifter är laglig, får myndigheten vid vite förbjuda den personuppgiftsansvarige att behandla personuppgifter på något annat sätt än genom att lagra dem.

45 § Om tillsynsmyndigheten konstaterar att personuppgifter behandlas eller kan komma att behandlas på ett olagligt sätt, skall myndigheten genom påpekanden eller liknande förfaranden försöka åstadkomma rättelse. Går det inte att få rättelse på något annat sätt eller är saken brådskande, får myndigheten vid vite förbjuda den personuppgiftsansvarige att fortsätta att behandla personuppgifterna på något annat sätt än genom att lagra dem.

Om den personuppgiftsansvarige inte frivilligt följer ett beslut om säkerhetsåtgärder enligt 32 § som vunnit laga kraft, får tillsynsmyndigheten föreskriva vite.

46 § Innan tillsynsmyndigheten beslutar om vite enligt 44 eller 45 §, skall den personuppgiftsansvarige ha fått tillfälle att yttra sig. Om saken är brådskande, får myndigheten dock i avvaktan på yttrandet meddela ett tillfälligt beslut om vite. Det tillfälliga beslutet skall omprövas, när yttrandetiden har gått ut.

Ett vitesföreläggande skall delges den personuppgiftsansvarige. Delgivning enligt 12 § delgivningslagen (1970:428) får användas bara om det finns skäl att anta att den personuppgiftsansvarige har avvikit eller på annat sätt håller sig undan.

47 § Tillsynsmyndigheten får hos länsrätten i det län där myndigheten är belägen ansöka om att sådana personuppgifter som har behandlats på ett olagligt sätt skall utplånas.

Beslut om utplånande får inte meddelas om det är oskäligt.

Skadestånd

48 § Den personuppgiftsansvarige skall ersätta den registrerade för skada och kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med denna lag har orsakat.

Ersättningskyldigheten kan i den utsträckning det är skäligt jämkas, om den personuppgiftsansvarige visar att felet inte berodde på honom eller henne.

Straff

49 § Till böter eller fängelse i högst sex månader eller, om brottet är grovt, till fängelse i högst två år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

- a) lämnar osann uppgift i sådan information till registrerade som föreskrivs i denna lag, i anmälan till tillsynsmyndigheten enligt 36 § eller till tillsynsmyndigheten när myndigheten begär information enligt 43 §,
- b) behandlar personuppgifter i strid med 13–21 §§,
- c) för över personuppgifter till tredje land i strid med 33–35 §§, eller
- d) låter bli att göra anmälan enligt 36 § första stycket eller enligt föreskrifter meddelade med stöd av 41 §.

I ringa fall döms inte till ansvar. [*SFS 1999:1210*]

Den som överträtt ett vitesföreläggande enligt 44 § eller 45 § första stycket döms inte till ansvar för en gärning som omfattas av vitesföreläggandet.

Närmare föreskrifter

50 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om

- a) i vilka fall behandling av personuppgifter är tillåten,
- b) vilka krav som ställs på den personuppgiftsansvarige vid behandling av personuppgifter,
- c) i vilka fall användning av personnummer är tillåten,
- d) vad en anmälan eller ansökan till en personuppgiftsansvarig skall innehålla,
- e) vilken information som skall lämnas till registrerade och hur informationen skall lämnas, och
- f) anmälan till tillsynsmyndigheten och förfarandet när anmälda uppgifter har ändrats. [*SFS 1998:1436*]

Överklagande

51 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag om annat än föreskrifter får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Tillsynsmyndigheten får bestämma att dess beslut skall gälla även om det överklagas.

Bilaga 3 – EG-direktivet 95/46 om personuppgifter

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 95/46/EG av den 24 oktober 1995

om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 100a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag⁽¹⁾,

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande⁽²⁾,

i enlighet med det förfarande som anges i fördragets artikel 189b⁽³⁾, och med beaktande av följande:

- 1) Gemenskapens målsättningar som uttryckts i fördraget, såsom detta ändrats genom Fördraget om Europeiska unionen, består i att förverkliga en allt fastare sammanslutning av de europeiska folken, i att upprätta allt närmare relationer mellan de stater som förenas i gemenskapen, i att säkerställa ekonomiska och sociala framsteg i sina länder genom gemensamma åtgärder för att undanröja de barriärer som delar Europa, i att fortgående förbättra levnadsvillkoren för dess folk, i att bevara och stärka fred och frihet och i att främja demokratin på grundval av de grundläggande rättigheter som erkänns i medlemsstaternas grundlagar och lagar liksom i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

⁽¹⁾ EGT nr C 277, 5.11.1990, s. 3, och EGT nr C 311, 27.11.1992, s. 30.

⁽²⁾ EGT nr C 159, 17.6.1991, s. 38.

⁽³⁾ Europaparlamentets yttrande av den 11 mars 1992 (EGT nr C 94, 13.4.1992, s. 198), bekräftat den 2 december 1993 (EGT nr C 342, 20.12.1993, s. 30) rådets gemensamma ståndpunkt av den 20 februari 1995 (EGT nr C 93, 13.4.1995, s. 1) och Europaparlamentets beslut av den 15 juni 1995 (EGT nr C 166, 3.7.1995).

- 2) Systemen för databehandling av uppgifter är till för människornas skull. Oavsett fysiska personers medborgarskap eller hemvist måste systemen respektera dessa personers grundläggande fri- och rättigheter – särskilt rätten till privatlivet – och bidra till ekonomiska och sociala framsteg, handelns utveckling och enskilda personers välfärd.
- 3) Upprättandet av den inre marknaden och dennas funktion, som i enlighet med artikel 7a i fördraget innebär fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital, förutsätter inte bara att personuppgifter fritt kan överföras från en medlemsstat till en annan utan också att enskilda personers grundläggande rättigheter skyddas.
- 4) Inom gemenskapen behandlas och används personuppgifter allt oftare inom olika ekonomiska och samhällsliga områden. Framstegen på informationsteknikens område har gjort det avsevärt lättare att behandla och utbyta sådana uppgifter.
- 5) Den ekonomiska och sociala integration som är en följd av upprättandet av den inre marknaden och dennas funktion i enlighet med artikel 7a i fördraget kommer med nödvändighet att leda till en betydande ökning av flödet av personuppgifter över gränserna mellan samtliga aktörer på de ekonomiska och samhällsliga områdena, oavsett om dessa aktörer tillhör den privata eller den offentliga sektorn. Utbytet av personuppgifter mellan företag i olika medlemsstater kommer att öka. De nationella myndigheterna i de olika medlemsstaterna måste som ett led i tillämpningen av gemenskapsrätten samarbeta och utbyta personuppgifter för att kunna fullgöra sina åligganden eller utföra arbetsuppgifter för en myndighet i en annan medlemsstat inom det område utan inre gränser som den inre marknaden innebär.
- 6) Det ökade vetenskapliga och tekniska samarbetet liksom det samordnade införandet av nya telekommunikationsnät inom gemenskapen nödvändiggör och underlättar dessutom det gränsöverskridande flödet av personuppgifter.
- 7) Skillnaden i skyddsnivå mellan medlemsstater vad gäller enskilda personers fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv med avseende på behandling av personuppgifter, kan hindra översändande av sådana uppgifter från en medlemsstats territorium till en annans. Denna skillnad kan därför utgöra ett hinder för att utöva en rad ekonomiska aktiviteter på gemenskapsnivå, snedvrیدا konkurrensen och hindra myndigheterna att fullgöra de skyldigheter som åligger dem enligt gemenskapsrätten. Denna skillnad i skyddsnivå beror på olikheter i nationella lagar och andra författningar.
- 8) För att hindren mot flöden av personuppgifter skall kunna avskaffas måste skyddsnivån när det gäller enskilda personers fri- och rättigheter med avseende på behandlingen av sådana uppgifter vara likvärdig i alla medlemsstater. Denna målsättning är av grundläggande betydelse för den inre marknaden men kan inte uppnås genom åtgärder endast

av medlemsstaterna, i synnerhet med tanke på omfattningen av de skillnader som för närvarande finns mellan nationell lagstiftning på området och med tanke på behovet av att samordna lagstiftningen i medlemsstaterna för att säkerställa en sådan enhetlig reglering av det gränsöverskridande flödet av personuppgifter som överensstämmer med målsättningen för den inre marknaden enligt artikel 7a i fördraget. Det är därför nödvändigt att gemenskapen vidtar åtgärder för att åstadkomma en tillnärmning av lagstiftningen.

- 9) Eftersom tillnärmningen av de nationella lagstiftningarna kommer att leda till ett likvärdigt skydd kommer medlemsstaterna inte längre att kunna hindra det fria flödet av personuppgifter mellan dem under hänvisning till enskilda personers fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv. Medlemsstaterna kommer att få ett handlingsutrymme, som i samband med genomförandet av detta direktiv också kommer att kunna utnyttjas av näringslivet och arbetsmarknadens parter. Medlemsstaterna kommer därför att i sin nationella lagstiftning särskilt kunna ange de allmänna villkor som skall gälla för behandlingen av uppgifter. Medlemsstaterna skall härvid sträva efter att förbättra det skydd som deras nuvarande lagstiftning ger. Inom ramen för detta handlingsutrymme och i enlighet med gemenskapsrätten kan skillnader uppkomma vid genomförandet av direktivet, vilket kan påverka flödet av uppgifter såväl inom en medlemsstat som på gemenskapsnivå.
- 10) Ändamålet med den nationella lagstiftningen om behandling av personuppgifter är att skydda grundläggande fri- och rättigheter, särskilt den rätt till privatlivet som erkänns både i artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och i gemenskapsrättens allmänna rättsprinciper. Av denna anledning får tillnärmningen av denna lagstiftning inte medföra någon inskränkning i det skydd de ger, utan skall i stället syfta till att garantera en hög skyddsnivå inom gemenskapen.
- 11) De principer om skydd för enskilda personers fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatlivet, som detta direktiv innehåller, utgör en precisering och en förstärkning av principerna i Europarådets konvention av den 28 januari 1981 om skydd för enskilda vid automatisk databehandling av personuppgifter.
- 12) Principerna för skyddet måste gälla för all behandling av personuppgifter som utförs av en person vars verksamhet regleras av gemenskapsrätten. En fysisk persons behandling av uppgifter uteslutande för personliga ändamål eller för hemmabruk, såsom korrespondens eller förändring av adressregister, skall dock inte omfattas.
- 13) Sådan verksamhet som avses i avdelningarna V och VI i Fördraget om Europeiska unionen och som rör allmän säkerhet, försvar, statens säkerhet och statens verksamhet på straffrättens område faller inte inom

- tillämpningsområdet för gemenskapsrätten, dock med förbehåll för medlemsstaternas skyldigheter enligt artiklarna 56.2, 57 eller 100a i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen. Sådan behandling av personuppgifter som är nödvändig för att skydda statens ekonomiska välbefinnande omfattas inte av detta direktiv, när behandlingen har samband med frågor om statens säkerhet.
- 14) För närvarande görs inom ramen för informationssamhället betydande framsteg såvitt avser tekniken för att uppta, överföra, bearbeta, registrera, lagra eller lämna ut ljud- eller bilduppgifter om fysiska personer; detta direktiv bör därför tillämpas på behandling av sådana uppgifter.
 - 15) Behandlingen av sådana uppgifter omfattas av detta direktiv endast om den sker med hjälp av automatisk databehandling eller om de uppgifter som behandlas ingår eller avses ingå i ett register som är uppbyggt efter vissa med utgångspunkt i för enskilda personer utformade kriterier för att underlätta tillgång till de berörda uppgifterna.
 - 16) Behandlingen av ljud- och bilduppgifter – exempelvis i samband med videoövervakning – omfattas inte av detta direktiv om den utförs för att tillgodose den allmänna säkerheten, försvaret, statens säkerhet eller statens verksamhet på straffrättens område eller till annan verksamhet som inte faller inom gemenskapsrättens tillämpningsområde.
 - 17) När det gäller behandling av ljud- och bilduppgifter för journalistiska ändamål eller i litterärt eller konstnärligt skapande, särskilt på det audiovisuella området, skall direktivets principer i enlighet med bestämmelserna i artikel 9 tillämpas restriktivt.
 - 18) För att undvika att en enskild person förvägras det skydd som tillkommer honom enligt detta direktiv skall varje behandling av personuppgifter inom gemenskapen ske i enlighet med lagstiftningen i en av medlemsstaterna. Med hänsyn till detta bör behandlingen av uppgifter som utförs av någon som på uppdrag av en registeransvarig som är etablerad i en medlemsstat regleras av den statens lagstiftning.
 - 19) Etablering på en medlemsstats territorium förutsätter effektiv och faktisk verksamhet med hjälp av en stabil struktur. Härvid har den berörda verksamhetens rättsliga form inte avgörande betydelse, oavsett om det är fråga om en filial eller om ett dotterbolag som är en juridisk person. Om den ansvarige är etablerad på flera medlemsstaters territorier, särskilt genom dotterbolag, måste han för att undvika varje kringgående garantera att varje verksamhet uppfyller bestämmelserna i den nationella lagstiftning som gäller för aktiviteterna.
 - 20) Den omständigheten att den registeransvarige är etablerad i ett tredje land får inte utgöra ett hinder för det skydd som enskilda personer ges i detta direktiv. I sådana fall skall på behandlingen av uppgifter tillämpas den medlemsstats lagstiftning som innehåller de hjälpme-

del som används för behandlingen. Det bör finnas garantier för att de rättigheter som följer av detta direktiv respekteras i praktiken.

- 21) Detta direktiv påverkar inte de territorialitetsregler som gäller på straffrättens område.
- 22) Medlemsstaterna bör i sin lagstiftning eller genom andra bestämmelser som antas för att genomföra detta direktiv närmare ange de allmänna villkoren för att en behandling skall vara tillåten. Särskilt artikel 5 jämförd med artiklarna 7 och 8 tillåter medlemsstaterna att, oavsett de allmänna regler som gäller, ange särskilda villkor för behandlingen av uppgifter på särskilda områden och för de olika kategorier av uppgifter som behandlas i artikel 8.
- 23) Medlemsstaterna har befogenhet att genomföra skyddet för enskilda personer både genom en generell lagstiftning om skydd för enskilda personer såvitt avser behandling av personuppgifter och genom särskild lagstiftning som till exempel om statistiska institut.
- 24) Sådan lagstiftning som rör skydd för juridiska personer med avseende på behandling av uppgifter som angår dem berörs inte av detta direktiv.
- 25) Principerna för skyddet måste avspeglas dels i de förpliktelser som åvilar personer, myndigheter, företag, institutioner, organ eller andra registeransvariga särskilt med avseende på uppgifternas kvalitet, den tekniska säkerheten, anmälningar till tillsynsmyndigheten och de omständigheter under vilka behandling får utföras, dels i de rättigheter som tillkommer enskilda personer, vilkas personuppgifter blir föremål för behandling, att bli informerade om att behandling sker, att få tillgång till uppgifterna, att begära rättelse och att under vissa omständigheter invända mot behandlingen.
- 26) Principerna för skyddet måste gälla all information som rör en identifierad eller identifierbar person. För att avgöra om en person är identifierbar skall härvid beaktas alla hjälpmedel som i syfte att identifiera vederbörande rimligen kan komma att användas antingen av den registeransvarige eller av någon annan person. Skyddsprinciperna gäller inte för uppgifter som gjorts anonyma på ett sådant sätt att den registrerade inte längre är identifierbar. En sådan uppförandekodex som avses i artikel 27 kan vara ett användbart redskap för att ge vägledning om hur uppgifter kan göras anonyma och behållas i en form som gör det omöjligt att identifiera den registrerade.
- 27) Enskilda personer skall skyddas både i samband med automatisk databehandling av uppgifterna och i samband med manuell behandling. Omfattningen av detta skydd får inte faktiskt bero på den teknik som används eftersom detta skulle kunna skapa en allvarlig risk för kringgående. När det gäller manuell behandling omfattar detta direktiv endast register och inte ostrukturerade akter. Särskilt innehållet i ett register måste vara strukturerat efter bestämda kriterier som avser en-

skilda personer, för att lätt ge tillgång till personuppgifter. I enlighet med definitionen i artikel 2 c) kan de olika kriterier som gör det möjligt att fastställa de enskilda delarna av en strukturerad samling personuppgifter och de olika kriterier som reglerar möjligheten att få tillgång till en sådan samling utformas av varje medlemsstat. Akter eller grupper av akter liksom dessas omslag, vilka inte är strukturerade enligt särskilda kriterier, faller inte under några omständigheter inom detta direktivs tillämpningsområde.

- 28) Varje behandling av personuppgifter måste vara laglig och korrekt gentemot berörda personer. Uppgifterna måste särskilt vara adekvata, relevanta och nödvändiga med hänsyn till de ändamål för vilka de behandlas. Dessa ändamål skall vara uttryckligt angivna, berättigade och bestämda vid tiden för insamling av uppgifterna. Sådana ändamål med behandlingen som läggs fast sedan uppgifterna samlats in får inte vara oförenliga med de ändamål som ursprungligen angavs.
- 29) Senare behandling av personuppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål kan – förutsatt att medlemsstaterna ger lämpliga garantier – inte allmänt sett anses oförenliga med de ändamål för vilka uppgifterna tidigare samlades in. Dessa garantier skall särskilt hindra att uppgifterna används för att vidta åtgärder mot eller fatta beslut som rör en viss person.
- 30) För att vara tillåten skall en behandling av personuppgifter dessutom utföras med den registrerades samtycke eller vara nödvändig för ingåendet eller utförandet av förpliktelser i enlighet med ett avtal som är bindande för den registrerade, eller fordras enligt lagstiftning vid utförandet av något som är i det allmännas intresse eller är ett led i myndighetsutövning eller vara i en fysisk eller juridisk persons intresse förutsatt att skyddet av den registrerades fri- och rättigheter inte går före. För att särskilt garantera jämvikt mellan de berörda intressena och för att samtidigt säkerställa en effektiv konkurrens får medlemsstaterna närmare ange på vilka villkor användning och utlämnande till tredje man av personuppgifter får äga rum inom ramen för tillåtna aktiviteter som av företag och andra organ utövas i deras löpande verksamhet. Medlemsstaterna får även närmare ange på vilka villkor personuppgifter i marknadsföringssyfte får vidarebefordras till tredje man, oavsett om detta sker kommersiellt eller av välgörenhetsorganisationer, föreningar eller stiftelser, exempelvis av politisk karaktär, men förutsatt att regler iakttas som har till syfte att ge den registrerade möjlighet att invända mot att de uppgifter som rör honom behandlas utan att behöva ange sina skäl och utan att åsamkas kostnader för detta.
- 31) Behandling av personuppgifter måste även anses tillåten när den utförs för att skydda ett intresse som är av avgörande betydelse för den registrerades liv.

- 32) Det ankommer på den nationella lagstiftningen att avgöra om den som ansvarar för en behandling som utförs i det allmännas intresse eller vid myndighetsutövning skall vara en myndighet eller något annat offentlighetsligt eller civilrättsligt subjekt, såsom exempelvis en yrkesorganisation.
- 33) Uppgifter som på grund av sin natur kan kränka grundläggande fri- och rättigheter eller privatlivets helgd får inte behandlas utan samtycke av den registrerade. Dock måste det finnas en uttrycklig möjlighet att för att tillgodose särskilda behov, i synnerhet när behandlingen av uppgifterna utförs för ändamål som har samband med hälso- och sjukvården av personer som är underkastade tystnadsplikt eller för att genomföra berättigade åtgärder av vissa föreningar eller stiftelser vilkas syften är att skydda utövningen av vissa grundläggande fri- och rättigheter.
- 34) När det av hänsyn till viktiga allmänna intressen är nödvändigt, måste medlemsstaterna kunna avvika från förbudet mot att behandla känsliga kategorier av uppgifter på sådana områden som exempelvis folkhälsa och socialskydd, särskilt för att säkerställa kvalitet och lönsamhet när det gäller förfaranden som används i samband med ansökningar om förmåner och tjänster inom sjukförsäkringssystemet, i samband med vetenskaplig forskning och i samband med offentlig statistik. Dock åligger det medlemsstaterna att sörja för att det finns lämpliga och konkreta garantier för att skydda enskilda personers grundläggande rättigheter och privatliv.
- 35) Myndigheters behandling av personuppgifter för officiellt erkända religiösa sammanslutningars räkning för att uppfylla målsättningar som uttrycks i grundlagen eller folkrätten utförs för att tillgodose viktiga samhälleliga intressen.
- 36) Om det i samband med att allmänna val hålls för att det demokratiska systemet skall fungera är nödvändigt att de politiska partierna i vissa medlemsstater samlar in uppgifter om enskilda personers politiska uppfattning får behandling av sådana uppgifter tillåtas av hänsyn till viktiga allmänna intressen, på villkor att bestämmelser om lämpliga garantier föreskrivs.
- 37) För sådan behandling av personuppgifter som sker för journalistiska ändamål eller för konstnärligt eller litterärt skapande – särskilt på det audiovisuella området – bör det fastställas undantag från eller begränsningar i förhållande till vissa bestämmelser i detta direktiv så långt detta är nödvändigt för att förena enskilda personers grundläggande rättigheter med yttrandefriheten, särskilt den rätt att ta emot och lämna upplysningar som särskilt fastslås i artikel 10 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. För att åstadkomma en avvägning mellan de grundläggande fri- och rättigheterna åligger det medlemsstaterna att

besluta om nödvändiga undantag och begränsningar såvitt avser de generella åtgärder som har avseende på uppgiftsbehandlings berättigande, åtgärder för att vidareföra uppgifter till tredje land och tillsynsmyndighetens befogenheter. Detta får dock inte leda till att medlemsstaterna beslutar om undantag från åtgärder som vidtas för att säkerställa behandlingens säkerhet. Den tillsynsmyndighet som är behörig på området bör utrustas med i vart fall vissa befogenheter att utövas efter behandlingen i fråga, exempelvis befogenhet att med jämna mellanrum offentliggöra en rapport eller att överlämna ärenden till rättsliga myndigheter.

- 38) En korrekt behandling av uppgifter förutsätter att de registrerade kan få kännedom om behandlingen och att de – när uppgifter samlas in hos dem – kan få korrekt och fullständig information med hänsyn till de närmare omständigheterna vid insamlingen.
- 39) I vissa fall rör behandlingen uppgifter som den registeransvarige inte har samlat in direkt från den registrerade. Vidare kan utlämnande av uppgifter till tredje man vara tillåten även om utlämnandet inte kunde förutses när uppgifterna samlades in från den registrerade. I samtliga dessa fall skall den registrerade informeras när uppgifterna registreras eller senast när uppgifterna för första gången lämnas ut till tredje man.
- 40) Det är dock inte nödvändigt att ställa detta krav om den registrerade redan känner till informationen. Detta krav behöver inte heller ställas om registreringen eller utlämnandet uttryckligen regleras i lagstiftningen eller om lämnande av information till den berörda personen visar sig vara omöjligt eller innebära oproportionerligt stora ansträngningar, vilket skulle kunna vara fallet i samband med behandling för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål. I detta sammanhang kan antalet registrerade, uppgifternas ålder och de kompensatoriska åtgärder som kan vidtas tas i beaktande.
- 41) Alla måste kunna utöva sin rätt att få tillgång till uppgifter som rör dem och som är föremål för behandling, för att i detalj kunna försäkra sig om att uppgifterna är korrekta och om att behandlingen är tillåten. Av samma anledning måste var och en ha rätt att få reda på den logik som gäller för den automatiska databehandlingen av uppgifter som rör honom, åtminstone såvitt avser sådana automatiska beslut som avses i artikel 15.1. Denna rättighet får inte kränka affärshemligheten eller upphovsrätten, särskilt inte den upphovsrätt som skyddar programvaran. Detta bör dock inte få resultera i att den registrerade nekas all information.
- 42) Medlemsstaterna kan av hänsyn till intresset hos den registrerade eller till andras fri- och rättigheter begränsa rätten till tillgång till uppgifter och information. De kan till exempel besluta att tillgång till uppgifter av medicinsk art endast får erhållas genom förmedling av någon som är yrkesmässigt verksam inom hälso- och sjukvården.

- 43) Rätten till tillgång till uppgifter och information samt vissa skyldigheter hos den registeransvarige kan inskränkas av medlemsstaterna i den utsträckning som det är nödvändigt för att skydda till exempel statens säkerhet, försvaret, allmän säkerhet eller viktiga ekonomiska eller finansiella intressen som är av betydelse för en medlemsstat eller för unionen, liksom för brottsutredningar och åtal och åtgärder som rör överträdelse av etiska regler som gäller för sådana yrken som särskilt regleras i lagstiftning. På förteckningen över undantag och begränsningar bör upptas de uppgifter för övervakning, tillsyn eller reglering som är nödvändiga på de tre sistnämnda områdena, nämligen allmän säkerhet, ekonomiska och finansiella intressen samt beivrande av brott. Uppräkningen av uppgifter på dessa tre områden påverkar inte undantag eller begränsningar av hänsyn till statens säkerhet och försvaret.
- 44) För att uppfylla vissa av de nämnda målsättningarna kan medlemsstaterna på grund av bestämmelser i gemenskapsrätten tvingas att avvika från bestämmelserna i detta direktiv om rätten till tillgång till uppgifter, skyldigheten att informera enskilda personer och kvaliteten på uppgifterna.
- 45) I sådana fall då uppgifter av hänsyn till allmänna intressen, på grund av myndighetsutövning eller av hänsyn till en persons berättigade intressen kan bli föremål för tillåten behandling, skall varje berörd person ändå, på berättigade och avgörande skäl som avser hans särskilda situation, ha rätt att invända mot att uppgifter som rör honom själv behandlas. Medlemsstaterna har dock möjlighet att anta bestämmelser av motsatt innehåll.
- 46) Skyddet för de registrerades fri- och rättigheter förutsätter såvitt avser behandling av personuppgifter att lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder vidtas både när systemet för behandlingen utformas och när själva behandlingen sker, särskilt för att garantera säkerheten och för att på så sätt hindra all otillåten behandling. Det åligger medlemsstaterna att säkerställa att de registeransvariga respekterar dessa åtgärder. Åtgärderna skall garantera en lämplig säkerhetsnivå med hänsyn till den nuvarande utvecklingsnivån och till kostnaderna för genomförandet under hänsynstagande till de risker som behandlingen innebär och arten av de uppgifter som skall skyddas.
- 47) När ett meddelande som innehåller personuppgifter översänds genom förmedling av en organisation för telekommunikation eller elektronisk post, vars enda ändamål är att översända sådana meddelanden, blir det normalt den från vilken meddelandet härrör och inte den person som erbjuder nämnda tjänst som anses ansvarig för behandlingen av personuppgifterna. De som erbjuder sådana tjänster kommer dock normalt att anses som ansvariga för behandlingen av de ytterligare personuppgifter som fordras för att tjänsten skall kunna användas.

- 48) Anmälningförfarandet är avsett för att göra en behandlings syfte och viktigaste egenskaper allmänt kända för att säkerställa att behandlingen sker i enlighet med de nationella åtgärder som vidtas för att genomföra detta direktiv.
- 49) För att undvika olämpliga administrativa formaliteter kan medlemsstaterna besluta om undantag från och förenklingar av anmälningssplikten såvitt avser sådana fall då behandlingen sannolikt inte kommer att kränka de berörda personernas fri- och rättigheter, förutsatt att detta är i överensstämmelse med en åtgärd som vidtagits av en medlemsstat och som särskilt anger begränsningarna. Medlemsstaterna kan även besluta om undantag och förenklingar i fall då någon som utsetts av den registeransvarige försäkrar sig om att de utförda behandlingarna inte kommer att kränka de registrerades fri- och rättigheter. Den person som sålunda utsetts att skydda uppgifterna måste – vare sig han är anställd av den registeransvarige eller inte – ha möjlighet att utöva sin verksamhet på ett fullständigt oberoende sätt.
- 50) Undantag från anmälningssplikten och förenklad anmälan bör kunna tillåtas särskilt då det är fråga om behandling av uppgifter som endast syftar till att ett register skall föras, som är avsett för att i enlighet med nationell lagstiftning ge allmänheten information och som är tillgängligt för allmänheten eller var och en som kan styrka att han har ett berättigat intresse.
- 51) Det förhållandet att den registeransvarige omfattas av förenklat anmälningförfarande eller är undantagen från anmälningssplikt befriar honom inte från de övriga förpliktelser som följer av detta direktiv.
- 52) I detta sammanhang måste en efterföljande kontroll från den behöriga myndighetens sida i allmänhet anses som en tillräcklig åtgärd.
- 53) Vissa typer av behandling – till exempel behandling som har till ändamål att utesluta den berörde från möjligheten att utöva en rättighet, motta en förmån eller ingå ett avtal eller sådan behandling som innebär användning av ny teknik – kan på grund av sin natur, sin omfattning eller sitt ändamål innebära särskilda risker för att de registrerades fri- och rättigheter skall kränkas. Medlemsstaterna kan om de önskar det precisera dessa risker i sin lagstiftning.
- 54) Med tanke på omfattningen av den behandling av uppgifter som utförs i samhället torde det antal behandlingar som innebär särskilda risker vara mycket begränsat. Medlemsstaterna måste föreskriva att tillsynsmyndigheten eller den som utövar tillsyn i samråd med tillsynsmyndigheten företar en förhandskontroll av dessa behandlingar innan de utförs. Sedan en sådan förhandskontroll genomförts får tillsynsmyndigheten i enlighet med den nationella lagstiftningen som gäller för myndigheten yttra sig över eller tillåta behandlingen. En sådan kontroll kan även företas som ett led i det nationella parlamentets förberedande arbete med en åtgärd eller som ett led i arbetet med en

åtgärd som grundas på en sådan lagstiftande åtgärd som definierar behandlingsart och anger lämpliga skyddsåtgärder.

- 55) För de fall då den registeransvarige inte respekterar de registrerades rättigheter måste det i medlemsstatens lagstiftning finnas möjlighet till rättslig prövning. Personer som lider skada till följd av otillåten behandling skall ha rätt till ersättning av den registeransvarige, vilken kan befrias från skadeståndsansvar om han kan visa att han inte är ansvarig för skadan, särskilt i fall då han kan påvisa att ett fel begåtts av den registrerade eller i fall av force majeure. Sanktioner skall vidtas mot såväl privaträttsliga som offentligrättsliga subjekt som överträder de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra detta direktiv.
- 56) Gränsöverskridande flöden av personuppgifter är nödvändiga för den internationella handelns utveckling. Det skydd som genom detta direktiv tillförsäkras enskilda personer inom gemenskapen hindrar inte att personuppgifter överförs till sådana tredje länder som garanterar en adekvat skyddsnivå. Frågan om skyddsnivåns adekvans skall bedömas med hänsyn till alla de omständigheter som har samband med en överföring eller en grupp av överföringar.
- 57) Om ett tredje land inte garanterar en adekvat skyddsnivå skall överföring av personuppgifter till det landet förbjudas.
- 58) Undantag från detta förbud skall under vissa omständigheter kunna medges om den registrerade lämnar sitt samtycke, om överföring är nödvändig för ett avtal eller ett rättsligt anspråk, när skyddet av väsentliga samhällsintressen kräver det, till exempel vid internationellt utbyte av uppgifter mellan skattemyndigheter eller tullmyndigheter eller mellan socialförsäkringsmyndigheter eller om överföringen utförs med utgångspunkt i ett register som upprättats genom lagstiftning och som är avsett att vara tillgängligt för allmänheten eller för personer som har ett berättigat intresse. En sådan överföring bör inte omfatta alla uppgifter eller hela kategorier av uppgifter som finns i registret. När registret är avsett att vara tillgängligt för personer med ett berättigat intresse skall överföringen göras endast på begäran av dessa personer eller om de själva är mottagarna.
- 59) Särskilda åtgärder kan vidtas för att uppväga en otillräcklig skyddsnivå i ett tredje land om den registeransvarige ställer lämpliga garantier. Bestämmelser om förfaranden för förhandling mellan gemenskapen och tredje land måste antas.
- 60) Överföring till tredje land får i vilket fall som helst endast utföras i enlighet med bestämmelser som medlemsstaterna antagit för genomförande av detta direktiv, särskilt artikel 8 i detta.
- 61) Medlemsstaterna och kommissionen måste på sina respektive kompetensområden uppmuntra berörda delar av näringslivet att anta uppförandekodexar för att underlätta genomförandet av detta direktiv med

- beaktande av de särskilda former av behandling som utförs på vissa områden och med respekt för de nationella bestämmelser som antagits för dess genomförande.
- 62) För skyddet av enskilda personer med avseende på behandlingen av personuppgifter är det av avgörande betydelse att medlemsstaterna inrättar oberoende tillsynsmyndigheter.
 - 63) Dessa myndigheter måste ges nödvändiga resurser för att utföra sina uppgifter, såsom befogenhet att – särskilt när det gäller klagomål från enskilda personer – undersöka och intervensera samt befogenheter att inleda rättsliga förfaranden. De måste även bidra till att garantera insyn i behandlingen av uppgifter i de medlemsstater under vilkas jurisdiktion de hör.
 - 64) Tillsynsmyndigheterna i de olika medlemsstaterna kommer att behöva bistå varandra i samband med utförandet av de uppgifter som åligger dem för att säkerställa att skyddsreglerna respekteras på ett tillfredsställande sätt i hela Europeiska unionen.
 - 65) En arbetsgrupp för skydd av enskilda personer i samband med behandling av personuppgifter skall inrättas på gemenskapsnivå. Gruppen skall vid utförandet av sina uppgifter vara fullständigt oberoende. Gruppen skall med hänsyn till sin särskilda karaktär ge kommissionen råd och bidra till den enhetliga tillämpningen av de nationella regler som antagits för att genomföra detta direktiv.
 - 66) Med avseende på överföring av uppgifter till tredje land fordrar genomförandet av detta direktiv att kommissionen ges befogenhet att besluta om genomförandet och att ett förfarande i enlighet med riktlinjerna i rådets beslut 87/373/EEG⁽¹⁾ införs.
 - 67) Den 20 december 1994 träffade Europaparlamentet, rådet och kommissionen en överenskommelse om ett ”modus vivendi” beträffande genomförandeåtgärder för rättsakter som antagits i enlighet med förfarandet i artikel 189b i Romfördraget.
 - 68) De principer för skyddet av enskilda personers fri- och rättigheter, och då särskilt rätten till privatliv, som i detta direktiv uppställs med avseende på behandling av personuppgifter skall för vissa områdens vidkommande kunna kompletteras eller preciseras med hjälp av särskilda bestämmelser som skall överensstämma med dessa principer.
 - 69) Medlemsstaterna bör ges en frist på högst tre år räknat från ikraftträdandet av de nationella bestämmelser som antas för att genomföra detta direktiv, så att de stegvis kan tillämpa de nya nationella bestämmelserna på alla sådana behandlingar som redan påbörjats. För att möjliggöra ett kostnadseffektivt genomförande av dessa bestämmelser skall medlemsstaterna tillåtas att under ytterligare en tidsperiod, som

⁽¹⁾ EGT nr L 197, 18.7.1987, s. 33.

löper ut tolv år efter dagen för antagandet av detta direktiv, vidta åtgärder för att säkerställa att då befintliga manuella register bringas i överensstämmelse med vissa av direktivets bestämmelser. Uppgifter som ingår i dessa register och som behandlas manuellt under denna förlängda övergångsperiod skall dock när det är föremål för en ytterligare sådan behandling bringas i överensstämmelse med dessa bestämmelser.

- 70) Det är inte nödvändigt att den registrerade på nytt lämnar sitt samtycke till att den registeransvarige fortsätter att behandla känsliga uppgifter, när en sådan behandling är nödvändig för genomförandet av ett avtal som har slutits på grundval av frivilligt och informerat samtycke före dessa bestämmelsers ikraftträdande.
- 71) Detta direktiv hindrar inte en medlemsstat från att anta bestämmelser för att reglera sådan marknadsföring som riktar sig till konsumenter som har hemvist inom dess territorium, förutsatt att dessa regler inte rör skyddet av enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter.
- 72) Detta direktiv gör det möjligt att vid genomförandet av dessa bestämmelser ta hänsyn till principen om allmänhetens rätt till tillgång till allmänna handlingar.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL 1

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1

Direktivets syfte

1. Medlemsstaterna skall i enlighet med detta direktiv skydda fysiska personers grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till privatliv, i samband med behandling av personuppgifter.
2. Medlemsstaterna får varken begränsa eller förbjuda det fria flödet av personuppgifter mellan medlemsstaterna av skäl som har samband med det under punkt 1 föreskrivna skyddet.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

- a) personuppgifter: varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person (den registrerade). En identifierbar person är en person som kan identifieras, direkt eller indirekt, framför allt genom hänvisning till ett identifikationsnummer eller till en eller flera faktorer som är specifika för hans fysiska, fysiologiska, psykiska, ekonomiska, kulturella eller sociala identitet,

- b) behandling av personuppgifter (behandling): varje åtgärd eller serie av åtgärder som vidtas beträffande personuppgifter, vare sig det sker på automatisk väg eller inte, till exempel insamling, registrering, organisering, lagring, bearbetning eller ändring, återvinning, inhämtande, användning, utlämnande genom översändande, spridning eller annat tillhandahållande av uppgifter, sammanställning eller samkörning, blockering, utplåning eller förstöring,
- c) register med personuppgifter (register): varje strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden,
- d) registeransvarig: den fysiska eller juridiska person, den myndighet, den institution eller det andra organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. När ändamålen och medlen för behandlingen bestäms av nationella lagar och andra författningar eller av gemenskapsrätten kan den registeransvarige eller de särskilda kriterierna för att utse honom anges i nationell rätt eller i gemenskapsrätten,
- e) registerförare: den fysiska eller juridiska person, den myndighet, den institution eller det andra organ som behandlar personuppgifter för den registeransvariges räkning,
- f) tredje man: den fysiska eller juridiska person, den myndighet, den institution eller det andra organ än den registrerade, den registeransvarige, registerföraren och de personer som under den registeransvariges eller registerförarens direkta ansvar har befogenhet att behandla uppgifterna,
- g) mottagare: den fysiska eller juridiska person, den myndighet, den institution eller det andra organ till vilket uppgifterna utlämnas, vare sig det är en tredje man eller inte. Myndigheter som kan komma att motta uppgifter inom ramen för ett särskilt uppdrag skall dock inte betraktas som mottagare,
- h) den registrerades samtycke: varje slag av frivillig, särskild och informerad viljeyttring genom vilken den registrerade godtar behandling av personuppgifter som rör honom.

Artikel 3

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv gäller för sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis företas på automatisk väg liksom för annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register.
2. Detta direktiv gäller inte för sådan behandling av personuppgifter — som utgör ett led i en verksamhet som inte omfattas av gemenskapsrätten, exempelvis sådan verksamhet som avses i avdelningarna V och

VI i Fördraget om Europeiska unionen, och inte under några omständigheter behandlingar som rör allmän säkerhet, försvar, statens säkerhet (inbegripet statens ekonomiska välstånd när behandlingen har samband med frågor om statens säkerhet) och statens verksamhet på straffrättens område,

- av en fysisk person som ett led i verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hans hushåll.

Artikel 4

Tillämplig nationell rätt

1. Varje medlemsstat skall tillämpa de nationella bestämmelser som den för genomförandet av detta direktiv antar för behandlingen av personuppgifter när

- a) behandlingen utförs som ett led i verksamhet inom den medlemsstats territorium, där den registeransvarige är etablerad. Om en registeransvarig är etablerad inom flera medlemsstaters territorier skall han vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att alla verksamheter uppfyller kraven enligt den tillämpliga nationella lagstiftningen,
- b) den registeransvarige inte är etablerad inom en medlemsstats territorium utan på en plats där medlemsstatens lagstiftning gäller på grund av folkrätten,
- c) den registeransvarige inte är etablerad på gemenskapens territorium och för behandling av personuppgifter använder databehandlad eller icke databehandlad utrustning som befinner sig på den nämnda medlemsstatens territorium, om inte sådan utrustning endast används för att låta uppgifter passera genom gemenskapen.

2. Under de omständigheter som avses i punkt 1 c) måste den registeransvarige utse en företrädare som är etablerad inom den berörda medlemsstatens territorium, utan att detta i övrigt påverkar de eventuella rättsliga åtgärder som kan komma att inledas mot den ansvarige själv.

KAPITEL II

**ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM NÄR PERSONUPPGIFTER
FÅR BEHANDLAS**

Artikel 5

Medlemsstaterna skall inom de begränsningar som bestämmelserna i detta kapitel innebär, precisera på vilka villkor behandling av personuppgifter är tillåten.

AVDELNING I
PRINCIPER OM UPPGIFTERNAS KVALITET

Artikel 6

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att personuppgifter
 - a) skall behandlas på ett korrekt och lagligt sätt,
 - b) skall samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål; senare behandling får inte ske på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Senare behandling av uppgifter för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål skall inte anses oförenlig med dessa ändamål förutsatt att medlemsstaterna beslutar om lämpliga skyddsåtgärder,
 - c) skall vara adekvata och relevanta och inte får omfatta mer än vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål för vilka de har samlats in och för vilka de senare behandlas,
 - d) skall vara riktiga och, om nödvändigt, aktuella. Alla rimliga åtgärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga i förhållande till de ändamål för vilka de samlades in eller för vilka de senare behandlas, utplånas eller rättas,
 - e) förvaras på ett sätt som förhindrar identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka uppgifterna samlades in eller för vilka de senare behandlades. Medlemsstaterna skall vidta lämpliga skyddsåtgärder för de personuppgifter som lagras under längre perioder för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål.
2. Det åligger den registeransvarige att säkerställa att punkt 1 efterlevs.

AVDELNING II
PRINCIPER SOM GÖR ATT UPPGIFTSBEHANDLING KAN
TILLÅTAS

Artikel 7

Medlemsstaterna skall föreskriva att personuppgifter får behandlas endast om

- a) den registrerade otvetydigt har lämnat sitt samtycke, eller
- b) behandlingen är nödvändig för att fullgöra ett avtal i vilket den registrerade är part eller för att vidta åtgärder på begäran av den registrerade innan ett sådant avtal ingås, eller
- c) behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den registeransvarige, eller
- d) behandlingen är nödvändig för att skydda intressen som är av grundläggande betydelse för den registrerade, eller
- e) behandlingen är nödvändig för att utföra en arbetsuppgift av allmänt intresse eller som är ett led i myndighetsutövning som utförs av den

registeransvarige eller tredje man till vilken uppgifterna har lämnats ut, eller

- f) behandlingen är nödvändig för ändamål som rör berättigade intressen hos den registeransvarige eller hos den eller de tredje män till vilka uppgifterna har lämnats ut, utom när sådana intressen uppvägs av den registrerades intressen eller dennes grundläggande fri- och rättigheter som kräver skydd under artikel 1.1.

AVDELNING III

SÄRSKILDA BEHANDLINGSKATEGORIER

Artikel 8

Behandlingen av särskilda kategorier av uppgifter

1. Medlemsstaterna skall förbjuda behandling av personuppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening samt uppgifter som rör hälsa och sexualliv.

2. Punkt 1 gäller inte om

- a) den registrerade har lämnat sitt uttryckliga samtycke till en sådan behandling, utom när det enligt medlemsstatens lagstiftning anges att förbudet i punkt 1 inte kan upphävas genom den registrerades samtycke, eller
- b) behandlingen är nödvändig för att fullgöra de skyldigheter och särskilda rättigheter som åligger den registeransvarige inom arbetsrätten, i den omfattning detta är tillåtet enligt en nationell lagstiftning som föreskriver lämpliga skyddsåtgärder, eller
- c) behandlingen är nödvändig för att skydda den registrerades eller någon annan persons grundläggande intressen när den registrerade är fysiskt eller rättsligt förhindrad att ge sitt samtycke, eller
- d) behandlingen utförs inom ramen för berättigad verksamhet hos en stiftelse, en förening eller ett annat icke vinstdrivande organ, som har ett politiskt, filosofiskt, religiöst eller fackligt syfte, förutsatt att behandlingen endast rör sådana organs medlemmar eller personer som på grund av organets ändamål har regelbunden kontakt med detta och uppgifterna inte lämnas ut till tredje man utan den registrerades samtycke, eller
- e) behandlingen rör uppgifter som på ett tydligt sätt offentliggörs av den registrerade eller är nödvändiga för att kunna fastslå, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk.

3. Punkt 1 gäller inte när behandlingen av uppgifterna är nödvändig med hänsyn till förebyggande hälso- och sjukvård, medicinska diagnoser, vård eller behandling eller administration av hälso- eller sjukvård eller när dessa uppgifter behandlas av någon som är yrkesmässigt verksam på hälso- och sjukvårdsområdet och som enligt nationell lagstiftning eller bestämmelser

som antagits av behöriga nationella organ är underkastad tystnadsplikt eller av en annan person som är ålagd en liknande tystnadsplikt.

4. Under förutsättning av lämpliga skyddsåtgärder och av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse får medlemsstaterna antingen i sin nationella lagstiftning eller genom ett beslut av tillsynsmyndigheten besluta om andra undantag än de som nämns i punkt 2.

5. Behandling av uppgifter om lagöverträdelse, brottmålsdomar eller säkerhetsåtgärder får utföras endast under kontroll av en myndighet eller – om lämpliga skyddsåtgärder finns i nationell lag – med förbehåll för de ändringar som medlemsstaterna kan tillåta med stöd av nationella bestämmelser som innehåller lämpliga och specifika skyddsåtgärder. Ett fullständigt register över brottmålsdomar får dock föras endast under kontroll av en myndighet.

Medlemsstaterna får föreskriva att uppgifter som rör administrativa sanktioner eller avgöranden i tvistemål också skall behandlas under kontroll av en myndighet.

6. De undantag från punkt 1 som anges i punkterna 4 och 5 skall anmälas till kommissionen.

7. Medlemsstaterna skall bestämma på vilka villkor ett nationellt identifikationsnummer eller något annat vedertaget sätt för identifiering får behandlas.

Artikel 9

Behandling av personuppgifter och yttrandefriheten

Medlemsstaterna skall med avseende på behandling av personuppgifter som sker uteslutande för journalistiska ändamål eller konstnärligt eller litterärt skapande besluta om undantag och avvikelser från bestämmelserna i detta kapitel, kapitel IV och kapitel VI endast om de är nödvändiga för att förena rätten till privatlivet med reglerna om yttrandefriheten.

AVDELNING IV

INFORMATIONSPLIKT TILL DEN REGISTRERADE

Artikel 10

Information vid insamling av uppgifter från den registrerade

Medlemsstaterna skall föreskriva att den registeransvarige eller hans företrädare i vart fall skall ge den person från vilken uppgifter om honom själv samlas in följande information, utom i fall då han redan känner till informationen:

- a) Den registeransvariges och dennes eventuella företrädares identitet.
- b) Ändamålen med den behandling för vilken uppgifterna är avsedda.
- c) All ytterligare information, exempelvis

- mottagarna eller de kategorier som mottar uppgifterna,
 - huruvida det är obligatoriskt eller frivilligt att besvara frågorna samt eventuella följder av att inte svara,
 - förekomsten av rättigheter att få tillgång till och att erhålla rättelse av uppgifter som rör honom,
- i den utsträckning som den ytterligare informationen – med hänsyn till de särskilda omständigheter under vilka uppgifterna samlas in – är nödvändig för att tillförsäkra den registrerade en korrekt behandling.

Artikel 11

Information när uppgifterna inte har samlats in från den registrerade

1. Om uppgifterna inte har samlats in från den registrerade, skall medlemsstaterna föreskriva att den registeransvarige eller hans företrädare vid tiden för registreringen av personuppgifter eller, om utlämnande till en tredje man kan förutses, inte senare än vid den tidpunkt då uppgifterna först lämnas ut, skall ge den registrerade åtminstone följande information, utom när den registrerade redan känner till informationen:

- a) Den registeransvariges och dennes eventuella företrädares identitet.
- b) Ändamålen med behandlingen.
- c) All ytterligare information, exempelvis
 - de kategorier av uppgifter som behandlingen gäller,
 - mottagarna eller de kategorier som mottar uppgifterna,
 - förekomsten av rättigheter att få tillgång till och att erhålla rättelse av de uppgifter som rör honom,
 i den utsträckning som den ytterligare informationen – med hänsyn till de särskilda omständigheter under vilka uppgifterna samlas in – är nödvändig för att tillförsäkra den registrerade en korrekt behandling.

2. Bestämmelserna i punkt 1 skall inte gälla när det – särskilt i samband med behandling för statistiska ändamål eller historiska eller vetenskapliga forskningsändamål – visar sig omöjligt eller innebära en oproportionerligt stor ansträngning att ge information eller om registrering eller utlämnande uttryckligen föreskrivs i författning. I sådana fall skall medlemsstaterna föreskriva lämpliga skyddsåtgärder.

AVDELNING V

DEN REGISTRERADES RÄTT ATT FÅ TILLGÅNG TILL UPPGIFTER

Artikel 12

Rätt till tillgång

Medlemsstaterna skall säkerställa att varje registrerad har rätt att från den registeransvarige

- a) utan hinder och med rimliga intervall samt utan större tidsutdräkt eller kostnader

- få bekräftelse på om uppgifter som rör honom behandlas eller inte och information om åtminstone ändamålen med behandlingen, de berörda uppgiftskategorierna och mottagarna eller mottagarkategorierna till vilka uppgifterna utlämnas,
 - få begriplig information om vilka uppgifter som behandlas och all tillgänglig information om varifrån dessa uppgifter kommer,
 - få kännedom om den logik som används när uppgifter som rör honom behandlas på automatisk väg åtminstone såvitt avser sådana automatiska beslut som avses i artikel 15.1,
- b) i förekommande fall få sådana uppgifter som inte behandlats i enlighet med bestämmelserna i detta direktiv rättade, utplånade eller blockerade, särskilt om dessa är ofullständiga eller felaktiga,
- c) få genomfört att en tredje man till vilken sådana uppgifter utlämnats underrättas om varje rättelse, utplåning eller blockering som utförts i enlighet med punkt b), om detta inte visar sig vara omöjligt eller innebär en oproportionerligt stor ansträngning.

AVDELNING VI

UNDANTAG OCH BEGRÄNSNINGAR

Artikel 13

Undantag och begränsningar

1. Medlemsstaterna får genom lagstiftning vidta åtgärder för att begränsa omfattningen av de skyldigheter och rättigheter som anges i artiklarna 6.1, 10, 11.1, 12 och 21 i fall då en sådan begränsning är en nödvändig åtgärd med hänsyn till
- a) statens säkerhet,
 - b) försvaret,
 - c) allmän säkerhet,
 - d) förebyggande, undersökning, avslöjande av brott eller åtal för brott eller av överträdelser av etiska regler som gäller för lagreglerade yrken,
 - e) ett viktigt ekonomiskt eller finansiellt intresse hos en medlemsstat eller hos Europeiska unionen, inklusive monetära frågor, budgetfrågor och skattefrågor,
 - f) en tillsyns-, inspektions- eller regleringsfunktion som, även om den är av övergående karaktär, är förbunden med myndighetsutövning i de under punkterna c), d) och e) nämnda fallen,
 - g) skydd av den registrerades eller andras fri- och rättigheter.
2. Under förutsättning av lämpliga rättsliga garantier får medlemsstaterna, i synnerhet om uppgifterna inte används för åtgärder eller beslut som avser särskilda registrerade personer, i fall då det uppenbarligen inte föreligger någon risk att den berörda personens privatliv kränks, genom lagstiftning begränsa de rättigheter som anges i artikel 12 när uppgifterna endast behandlas för ändamål som har med vetenskaplig forskning att göra eller

när uppgifterna endast lagras i form av personuppgifter under en begränsad tid som inte överstiger den tid som är nödvändig för att framställa statistik.

AVDELNING VII

DEN REGISTRERADES RÄTT ATT GÖRA INVÄNDNINGAR

Artikel 14

Den registrerades rätt att göra invändningar

Medlemsstaterna skall tillförsäkra den registrerade rätten att

- a) åtminstone i de fall som avses i artikel 7 e) och f) när som helst av avgörande och berättigade skäl som rör hans personliga situation motsätta sig behandling av uppgifter som rör honom, utom när den nationella lagstiftningen föreskriver något annat. När invändningen är berättigad får den behandling som påbörjats av den registeransvarige inte längre avse dessa uppgifter,
- b) efter anmodan och utan kostnader motsätta sig behandling av personuppgifter som rör honom och som den registeransvarige bedömer kan komma att behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, eller att bli informerad innan personuppgifter för första gången lämnas ut till tredje man eller används för tredje mans räkning för ändamål som rör direkt marknadsföring, och att uttryckligen få erbjudande om att utan kostnader motsätta sig ett sådant utlämnande eller sådan användning.

Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de registrerade känner till den rättighet som anges i första stycket i b).

Artikel 15

Databehandlade beslut

1. Medlemsstaterna skall ge varje person rätten att inte bli föremål för ett beslut som har rättsliga följder för honom eller som märkbart påverkar honom och som enbart grundas på automatisk behandling av uppgifter som är avsedda att bedöma vissa personliga egenskaper hos honom, exempelvis hans arbetsprestationer, kreditvärdighet, pålitlighet och uppträdande.

2. Om inte annat följer av övriga bestämmelser i detta direktiv skall medlemsstaterna föreskriva att en person får bli föremål för ett beslut av det slag som avses i punkt 1 om beslutet

- a) fattas som ett led i ingåendet eller fullgörandet av ett avtal, förutsatt att den registrerades begäran om ingående eller fullgörande av avtalet har bifallits eller att det vidtas lämpliga åtgärder för att skydda hans berättigade intressen, exempelvis möjligheten för honom att göra sin uppfattning gällande, eller

- b) tillåts i lagstiftning som innehåller bestämmelser till skydd för den registrerades berättigade intressen.

AVDELNING VIII

SEKRETESS OCH SÄKERHET VID BEHANDLING

Artikel 16

Sekretess vid behandling

Den som utför arbete under den registeransvarige eller registerföraren, liksom registerföraren själv, och som får tillgång till personuppgifter, får behandla dem endast enligt instruktion från den registeransvarige, om han inte är skyldig att göra det enligt lag.

Artikel 17

Säkerhet vid behandling

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att den registeransvarige skall genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda personuppgifter från förstöring genom olyckshändelse eller otillåtna handlingar eller förlust genom olyckshändelse samt mot ändringar, otillåten spridning av eller otillåten tillgång till uppgifterna, särskilt om behandlingen innefattar överföring av uppgifter i ett nätverk, och mot varje annat slag av otillåten behandling.

Dessa åtgärder skall med beaktande av den nuvarande tekniska nivån och de kostnader som är förenade med åtgärdernas genomförande åstadkomma en lämplig säkerhetsnivå i förhållande till de risker som är förknippade med behandlingen och arten av de uppgifter som skall skyddas.

2. Medlemsstaterna skall föreskriva att den registeransvarige, när behandlingen utförs för dennes räkning, skall välja en registerförare som kan ge tillräckliga garantier vad gäller de tekniska säkerhetsåtgärder och de organisatoriska åtgärder som måste vidtas och tillse att dessa åtgärder genomförs.

3. När uppgifter behandlas av en registerförare skall hanteringen regleras genom ett avtal eller genom en annan rättsligt bindande handling mellan registerföraren och den registeransvarige och i handlingen skall särskilt föreskrivas att

- registerföraren endast får handla på instruktioner från den registeransvarige,
- de skyldigheter som anges i punkt 1, såsom de definieras i lagstiftningen i den medlemsstat i vilken registerföraren är etablerad, även skall åvila registerföraren.

4. För att säkra bevisning skall de delar av avtalet eller den rättsligt bindande handlingen som rör skyddet av uppgifter och de krav som rör åtgärder som anges i punkt 1 föreligga i skriftlig eller därmed jämförlig form.

AVDELNING IX

ANMÄLAN

*Artikel 18***Anmälningsplikt gentemot tillsynsmyndigheten**

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att den registeransvarige eller hans eventuella företrädare före genomförandet av en behandling eller en serie behandlingar som helt eller delvis genomförs på automatisk väg och som har samma eller flera närbesläktade ändamål skall underrätta den tillsynsmyndighet som avses i artikel 28.
2. Medlemsstaterna får endast i följande fall och på följande villkor föreskriva om undantag från anmälningsplikten eller förenklad anmälningsplikt:
 - Om medlemsstaten för de typer av behandling, i samband med vilka det med hänsyn till de behandlade uppgifterna inte är sannolikt att de registrerades fri- och rättigheter kränks, anger behandlingens ändamål, vilka uppgifter eller kategorier av uppgifter som behandlas, vilka registrerade eller kategorier av registrerade som avses, till vilka mottagare eller kategorier av mottagare uppgifterna lämnas ut samt hur länge uppgifterna skall bevaras och/eller
 - om den registeransvarige i enlighet med den nationella lagstiftning som gäller för denne, utser ett uppgiftsskyddsombud, som särskilt skall ha till uppgift
 - att på ett oberoende sätt säkerställa den interna tillämpningen av de nationella bestämmelser som antagits till följd av detta direktiv,
 - att föra ett register över de behandlingar som utförs av den registeransvarige, vilket register skall innehålla den information som nämns i artikel 21.2,för att på detta sätt säkerställa att de registrerades fri- och rättigheter sannolikt inte kommer att kränkas som en följd av behandlingarna.
3. Medlemsstaterna får föreskriva att punkt 1 inte skall gälla för en sådan behandling vars enda syfte är förandet av ett register, som enligt lagar eller andra författningar är avsett att förse allmänheten med information och som är tillgängligt antingen för allmänheten eller för var och en som kan styrka ett berättigat intresse.
4. Medlemsstaterna får föreskriva undantag från anmälningsplikten eller ett förenklat anmälningsförfarande för sådan behandling som avses i artikel 8.2 d).
5. Medlemsstaterna får föreskriva att vissa eller alla icke-automatiska behandlingar av personuppgifter skall anmälas eller att ett förenklat anmälningsförfarande skall gälla för dem.

*Artikel 19***Anmälans innehåll**

1. Medlemsstaterna skall precisera vilka uppgifter som anmälan skall innehålla. Den skall åtminstone innehålla
 - a) den registeransvariges och dennes eventuella företrädares namn och adress,
 - b) ändamålen med behandlingen,
 - c) en beskrivning av den eller de kategorier av registrerade som berörs och av de uppgifter eller kategorier av uppgifter som hänför sig till dem,
 - d) mottagarna eller de kategorier av mottagare till vilka uppgifterna kan komma att lämnas ut,
 - e) föreslagna överföringar av uppgifter till tredje land,
 - f) en allmän beskrivning som gör det möjligt att preliminärt bedöma lämpligheten av de åtgärder som i enlighet med artikel 17 vidtagits för att trygga säkerheten i behandlingen.
2. Medlemsstaterna skall ange villkoren för anmälan till tillsynsmyndigheten av förändringar som rör den i punkt 1 angivna informationen.

*Artikel 20***Förhandskontroll**

1. Medlemsstaterna skall bestämma vilka behandlingar som kan innebära särskilda risker för den registrerades fri- och rättigheter och skall säkerställa att dessa behandlingar kontrolleras innan de påbörjas.
2. Sådana förhandskontroller skall utföras av tillsynsmyndigheten när den mottagit anmälan från den registeransvarige eller från uppgiftsskyddsombudet, som i tveksamma fall skall rådfråga tillsynsmyndigheten.
3. Medlemsstaterna kan också utföra sådana kontroller som ett led i det nationella parlamentets förberedande arbete med en åtgärd eller som ett led i arbetet med en åtgärd som grundas på en sådan lagstiftande åtgärd, som definierar behandlingens art och anger lämpliga skyddsåtgärder.

*Artikel 21***Behandlingarnas offentlighet**

1. Medlemsstaterna skall vidta åtgärder för att tillse att behandlingarna görs offentligt tillgängliga.
 2. Medlemsstaterna skall föreskriva att tillsynsmyndigheten skall föra ett register över sådana behandlingar som har anmälts i enlighet med artikel 18.
- Registret skall innehålla åtminstone den information som anges i artikel 19.1 a)–e).

Registret skall vara allmänt tillgängligt.

3. För sådan behandling som inte omfattas av anmälningsplikt skall medlemsstaterna föreskriva att de registeransvariga eller något annat organ, som medlemsstaterna utser, på lämpligt sätt skall tillhandahålla var och en som begär det åtminstone den information som anges i artikel 19.1 a)–e).

Medlemsstaterna får föreskriva att denna bestämmelse inte skall tillämpas på sådan behandling vars enda ändamål är att föra ett register, som i enlighet med lagar eller andra författningar är avsett att ge allmänheten information och som är tillgängligt för allmänheten eller för var och en som kan styrka ett berättigat intresse.

KAPITEL III

RÄTTSLIG PRÖVNING, ANSVAR OCH SANKTIONER

Artikel 22

Rättslig prövning

Medlemsstaterna skall – utan att det påverkar möjligheten att utnyttja något administrativt förfarande, till exempel vid den tillsynsmyndighet som avses i artikel 28, som kan användas innan ett ärende anhängiggörs hos en rättslig instans – föreskriva att var och en har rätt att föra talan inför domstol om sådana kränkningar av rättigheter som skyddas av den nationella lagstiftning som är tillämplig på ifrågavarande behandling.

Artikel 23

Ansvar

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att var och en som lidit skada till följd av en otillåten behandling eller av någon annan åtgärd som är oförenlig med de nationella bestämmelser som antagits till följd av detta direktiv, har rätt till ersättning av den registeransvarige för den skada som han har lidit.

2. Den registeransvarige kan helt eller delvis undgå detta ansvar om han bevisar att han inte är ansvarig för den händelse som orsakade skadan.

Artikel 24

Sanktioner

Medlemsstaterna skall anta lämpliga bestämmelser för att säkerställa att detta direktiv genomförs fullständigt och skall särskilt besluta om de sanktioner som skall användas vid överträdelse av de bestämmelser som antagits för att genomföra detta direktiv.

KAPITEL IV

ÖVERFÖRING AV PERSONUPPGIFTER TILL TREDJE LAND

Artikel 25

Principer

1. Medlemsstaterna skall föreskriva att överföringen av personuppgifter som är under behandling eller som är avsedda att behandlas efter överföring till tredje land endast får ske om ifrågavarande tredje land – utan att detta påverkar tillämpningen av de nationella bestämmelser som antagits till följd av de andra bestämmelserna i detta direktiv – säkerställer en adekvat skyddsnivå.
2. Bedömningen av om skyddsnivån i ett tredje land är adekvat skall ske på grundval av alla de förhållanden som har samband med en överföring eller en grupp av överföringar av uppgifter. Härvid skall särskilt beaktas uppgiftens art, den eller de avsedda behandlingarnas ändamål och varaktighet, ursprungslandet och det slutliga bestämmelselandet, de allmänna respektive särskilda rättsregler som gäller i ifrågavarande tredje land liksom de regler för yrkesverksamhet och säkerhet som gäller där.
3. Medlemsstaterna och kommissionen skall informera varandra när de anser att ett tredje land inte erbjuder en adekvat skyddsnivå enligt punkt 2.
4. Om kommissionen i enlighet med ett sådant förfarande som beskrivs i artikel 31.2 finner att ett tredje land inte erbjuder en sådan adekvat skyddsnivå som beskrivs i punkt 2 i denna artikel, skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att hindra överföring av uppgifter av samma slag till ifrågavarande tredje land.
5. Vid lämpligt tillfälle skall kommissionen inleda förhandlingar för att avhjälpa den situation som uppstått när kommissionen kommit till den slutsats som anges i punkt 4.
6. Kommissionen kan, i enlighet med det i artikel 31.2 angivna förfarandet, konstatera att ett tredje land genom sin interna lagstiftning eller på grund av de internationella förpliktelser som – särskilt till följd av sådana förhandlingar som anges i punkt 5 och som gäller skyddet för privatliv och enskilda personers grundläggande fri- och rättigheter – åligger landet har en skyddsnivå som är adekvat i den mening som avses i punkt 2 i denna artikel.

Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa kommissionens beslut.

Artikel 26

Undantag

1. Med undantag från artikel 25 skall medlemsstaterna – om det inte finns tvingande regler om detta i deras lagstiftning – föreskriva att överföring av

personuppgifter till ett tredje land som inte har en adekvat skyddsnivå i den mening som avses i artikel 25.2 får ske om

- a) den registrerade otvetydigt har samtyckt till den planerade överföringen, eller
- b) överföringen är nödvändig för att fullgöra ett avtal mellan den registrerade och den registeransvarige eller för att på den registrerades begäran genomföra åtgärder som vidtas innan avtalet ingås, eller
- c) överföringen är nödvändig för att ingå eller fullgöra ett avtal mellan den registeransvarige och tredje man i den registrerades intresse, eller
- d) överföringen är nödvändig eller bindande enligt författning av skäl som rör viktiga allmänna intressen eller för att fastslå, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk, eller
- e) överföringen är nödvändig för att skydda intressen som är av avgörande betydelse för den registrerade, eller
- f) överföringen görs från ett offentligt register som enligt lagar eller andra författningar är avsett att ge allmänheten information och som är tillgängligt antingen för allmänheten eller för var och en som kan styrka ett berättigat intresse, i den utsträckning som de i lagstiftningen angivna villkoren för tillgänglighet uppfylls i det enskilda fallet.

2. Utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 1 får en medlemsstat tillåta överföring av personuppgifter till ett tredje land som inte säkerställer en skyddsnivå som är adekvat enligt artikel 25.2, om den registeransvarige ställer tillräckliga garantier för att privatliv och enskilda personers grundläggande fri- och rättigheter skyddas samt för utövningen av motsvarande rättigheter. Sådana garantier kan framgå av lämpliga avtalsklausuler.

3. Medlemsstaten skall informera kommissionen och de övriga medlemsstaterna om de överföringar som tillåtits enligt punkt 2.

Om en medlemsstat eller kommissionen på grunder som är berättigade med hänsyn till skyddet för privatliv och enskilda personers grundläggande fri- och rättigheter gör en invändning skall kommissionen vidta lämpliga åtgärder i enlighet med det förfarande som avses i artikel 31.2.

Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa kommissionens beslut.

4. Om kommissionen i enlighet med det förfarande som anges i artikel 31.2 beslutar att vissa standardavtalsklausuler erbjuder tillräckliga garantier enligt punkt 2, skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att följa kommissionens beslut.

KAPITEL V UPPFÖRANDEKODEX

Artikel 27

1. Medlemsstaterna och kommissionen skall uppmuntra utarbetande av uppförandekodexar som – med beaktande av de särskilda förhållandena på olika områden – skall bidra till att på ett riktigt sätt genomföra de nationella bestämmelser som medlemsstaterna antar för att genomföra detta direktiv.

2. Medlemsstaterna skall föreskriva att branschorganisationer eller andra organ som företräder andra kategorier av registeransvariga, som har upprättat förslag till nationella kodexar eller som avser att ändra eller utöka existerande nationella kodexar, kan lägga fram dessa för bedömning av den nationella myndigheten.

Medlemsstaterna skall föreskriva att denna myndighet bland annat skall kontrollera att de förslag som har lagts fram för myndigheten är i överensstämmelse med de nationella bestämmelser som antagits till följd av detta direktiv. Om myndigheten anser det lämpligt skall den inhämta synpunkter från de registrerade eller deras företrädare.

3. Förslag till gemenskapskodexar och förslag till ändringar eller tillägg till existerande sådana kodexar kan läggas fram för den arbetsgrupp som avses i artikel 29. Denna arbetsgrupp skall bland annat avgöra om de förslag som lagts fram för gruppen är i överensstämmelse med de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra detta direktiv. Om gruppen anser det lämpligt skall den inhämta synpunkter från de registrerade eller deras företrädare. Kommissionen kan tillse att de kodexar som godkänts av arbetsgruppen offentliggörs på lämpligt sätt.

KAPITEL VI

TILLSYNSMYNDIGHET OCH ARBETSGRUPP FÖR SKYDD AV ENSKILDA MED AVSEENDE PÅ BEHANDLINGEN AV PER- SONUPPGIFTER

Artikel 28

Tillsynsmyndighet

1. Varje medlemsstat skall tillse att det utses en eller flera myndigheter som har till uppgift att inom dess territorium övervaka tillämpningen av de bestämmelser som medlemsstaterna antar till följd av detta direktiv.

Dessa myndigheter skall fullständigt oberoende utöva de uppgifter som åläggs dem.

2. Varje medlemsstat skall tillse att tillsynsmyndigheten hörs när sådana lagar eller andra författningar utarbetas som rör skyddet av enskilda per-

soners fri- och rättigheter med avseende på behandlingen av personuppgifter.

3. Varje tillsynsmyndighet skall särskilt ha

- undersökningsbefogenheter, såsom befogenhet att få tillgång till uppgifter som blir föremål för behandling och befogenhet att inhämta alla uppgifter som är nödvändiga för att sköta tillsynen,
- effektiva befogenheter att ingripa, som till exempel att kunna avge yttranden i enlighet med artikel 20 innan en behandling äger rum, och se till att sådana yttranden i lämplig omfattning offentliggörs, att kunna besluta om blockering, utplåning eller förstöring av uppgifter, att kunna besluta om tillfälligt eller slutligt förbud mot behandling, att kunna ge den registeransvarige varning eller tillrättavisning eller att kunna hänvisa saken till nationella parlament eller till andra politiska institutioner,
- befogenhet att inleda rättsliga förfaranden när de nationella bestämmelser som antagits till följd av detta direktiv har överträtts eller att uppmärksamma de rättsliga myndigheterna på dessa överträdelser.

Sådana beslut av tillsynsmyndigheten som går en part emot kan överklagas till domstol.

4. Var och en kan, på egen hand eller företrädd av en organisation, vända sig till tillsynsmyndigheten med begäran om skydd för sina fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter. Den berörda personen skall informeras om vilka följder hans begäran har fått.

Var och en kan i samband med tillämpningen av de nationella bestämmelser som har antagits med stöd av artikel 13 i detta direktiv till tillsynsmyndigheten ge in en begäran om att få kontrollera om en behandling är tillåten. Den berörda personen skall informeras om vilka följder hans begäran har fått.

5. Varje tillsynsmyndighet skall regelbundet upprätta en rapport om sin verksamhet. Denna rapport skall offentliggöras.

6. En tillsynsmyndighet har, oavsett vilken nationell lagstiftning som gäller för den aktuella behandlingen, behörighet att inom sin egen medlemsstats territorium utöva de befogenheter som i enlighet med punkt 3 åligger den. Varje myndighet kan av en myndighet i en annan medlemsstat anmodas att utöva sina befogenheter.

De övervakande myndigheterna skall i den utsträckning som det behövs samarbeta med varandra, särskilt genom att utbyta användbar information.

7. Medlemsstaterna skall föreskriva att tillsynsmyndighetens ledamöter och personal, även sedan deras anställning upphört, skall ha tystnadsplikt med avseende på förtrolig information som de har tillgång till.

*Artikel 29***Arbetsgrupp för skydd av enskilda med avseende på behandlingen av personuppgifter**

1. En arbetsgrupp för skydd av enskilda med avseende på behandling av personuppgifter, härnäst kallad "arbetsgruppen" inrättas härmed.

Arbetsgruppen skall vara rådgivande och oberoende.

2. Arbetsgruppen skall vara sammansatt av en företrädare för den eller de tillsynsmyndigheter som utsetts av varje medlemsstat, av en företrädare för den eller de myndigheter som har inrättats för gemenskapens institutioner och organ samt av en företrädare för kommissionen.

Varje medlem av arbetsgruppen skall utses av den institution eller av den eller de myndigheter som han företräder. När en medlemsstat har fler tillsynsmyndigheter än en, skall dessa utse en gemensam företrädare. Dessamma skall gälla för de myndigheter som inrättats för gemenskapens institutioner och organ.

3. Arbetsgruppen skall fatta beslut med enkel majoritet av tillsynsmyndigheternas företrädare.

4. Arbetsgruppen skall välja sin ordförande. Ordförandens mandattid skall vara två år. Mandatet kan förlängas.

5. Arbetsgruppens sekretariatsuppgifter skall ombesörjas av kommissionen.

6. Arbetsgruppen skall själv fastställa sin arbetsordning.

7. Arbetsgruppen skall behandla frågor som förts upp på dess dagordning av ordföranden, antingen på dennes eget initiativ eller på begäran av en företrädare för tillsynsmyndigheterna eller för kommissionen.

Artikel 30

1. Arbetsgruppen skall

- a) utreda varje fråga som rör tillämpningen av de nationella bestämmelser som antagits för genomförandet av detta direktiv, för att bidra till en enhetlig tillämpning av bestämmelserna,
- b) yttra sig till kommissionen om skyddsnivån inom gemenskapen och i tredje land,
- c) ge kommissionen råd om varje föreslagen ändring av detta direktiv, om vilka ytterligare eller särskilda åtgärder som bör vidtas för att skydda fysiska personers fri- och rättigheter med avseende på behandling av personuppgifter och om alla andra föreslagna gemenskapsåtgärder som rör sådana fri- och rättigheter,
- d) avge yttranden om de uppförandekodexar som utarbetas på gemenskapsnivå.

2. Om arbetsgruppen konstaterar förekomsten av sådana skillnader mellan medlemsstaternas lagstiftning eller praxis, som kan vara till nackdel för likvärdigheten i skyddet för personer med avseende på behandlingen av personuppgifter inom gemenskapen, skall gruppen informera kommissionen om detta.
3. Arbetsgruppen kan på eget initiativ utfärda rekommendationer i alla frågor som rör skyddet av personer med avseende på behandlingen av personuppgifter inom gemenskapen.
4. Arbetsgruppens yttranden och rekommendationer skall framläggas för kommissionen och den kommitté som avses i artikel 31.
5. Kommissionen skall informera arbetsgruppen om det sätt på vilket den har tagit hänsyn till yttrandena och rekommendationerna. För att göra detta skall kommissionen utarbeta en rapport som också skall framläggas för Europaparlamentet och rådet. Rapporten skall offentliggöras.
6. Arbetsgruppen skall utarbeta en årsrapport om situationen rörande skyddet för fysiska personer med avseende på behandlingen av personuppgifter inom gemenskapen och i tredje land, som den skall översända till kommissionen, Europaparlamentet och rådet. Rapporten skall offentliggöras.

KAPITEL VII

GEMENSKAPENS ÅTGÄRDER FÖR GENOMFÖRANDE

Artikel 31

Kommittén

1. Kommissionen skall biträdas av en kommitté som är sammansatt av företrädare för medlemsstaterna och som har kommissionens företrädare som ordförande.
 2. Kommissionens företrädare skall förelägga kommittén ett förslag till åtgärder. Kommittén skall yttra sig över förslaget inom en tid som ordföranden bestämmer med hänsyn till hur brådslande ärendet är.
- Yttrandet skall avges med den majoritet som anges i artikel 148.2 i fördraget. Vid omröstning i kommittén skall medlemsstaternas röster vägas på det sätt som anges i den artikeln. Ordföranden skall inte rösta.
- Kommissionen skall besluta om åtgärder som skall ha omedelbar verkan. Om emellertid åtgärderna avviker från kommitténs yttrande, skall kommissionen omedelbart underställa rådet ärendet. I detta fall gäller följande:
- Kommissionen skall uppskjuta genomförandet av åtgärderna under en tidsfrist om tre månader räknad från meddelandedatum,
 - Rådet kan med kvalificerad majoritet fatta ett avvikande beslut inom den tidsfrist som anges i den första strecksatsen.

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 32

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar, som är nödvändiga för att följa detta direktiv, senast tre år efter dess antagande.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna skall se till att sådan behandling som redan pågår när de nationella bestämmelser som antas till följd av detta direktiv träder i kraft bringas i överensstämmelse med dessa bestämmelser inom tre år från denna tidpunkt.

I fråga om sådana uppgifter som redan finns i manuella register vid ikraftträdandet av de nationella bestämmelser som antas för att genomföra detta direktiv får medlemsstaterna, med avvikelse från föregående stycke, föreskriva att behandlingen skall bringas i överensstämmelse med artiklarna 6–8 i detta direktiv inom tolv år räknat från dagen för direktivets antagande. Medlemsstaterna skall dock ge den registrerade rätt att på begäran och särskilt i samband med att han utövar sin rätt till tillgång till uppgifter, erhålla rättelse, utplåning eller blockering av uppgifter som är ofullständiga, felaktiga eller lagrade på ett sätt som inte är förenligt med de legitima ändamål som den registeransvarige vill uppnå.

3. Med undantag från punkt 2 kan medlemsstaterna under förutsättning av lämpliga skyddsåtgärder föreskriva att uppgifter som endast bevaras för historisk forskning inte behöver överensstämma med artiklarna 6–8 i detta direktiv.

4. Medlemsstaterna skall till kommissionen överlämna texten till de nationella bestämmelser som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 33

Kommissionen skall första gången senast tre år efter den tidpunkt som anges i artikel 32.1 och därefter regelbundet till rådet och Europaparlamentet avge en rapport om genomförandet av detta direktiv, eventuellt försedd med lämpliga ändringsförslag. Rapporten skall offentliggöras.

Kommissionen skall särskilt undersöka tillämpningen av detta direktiv på behandling av ljud- och bilduppgifter som rör fysiska personer och skall framlägga alla lämpliga förslag som med beaktande av informationsteknikens och informationssamhällets utveckling, visar sig nödvändiga.

Artikel 34

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Luxemburg den 23 oktober 1995

På Europaparlamentets vägnar

K. HÄNSCH
NA

Ordförande

På rådets vägnar

L. ATIENZA SER-

Ordförande

Bilaga 4 – Mötesprotokollet

Till beaktandesats 12

1. "Rådet och kommissionen anser att för att garantera en enhetlig och homogen tillämpning av skyddsreglerna i unionen måste de behandlingar som utförs av Europeiska unionens institutioner och organ omfattas av samma skyddsprinciper som de behandlingar som avses i detta direktiv."
2. "Frankrike anser att förklaringen till beaktandesats 12 om de behandlingar som utförs av Europeiska unionens institutioner och organ inte gäller de behandlingar som utförs för tillämpningen av avdelning VI i Fördraget om Europeiska unionen."

Till beaktandesats 34

3. "Rådet och kommissionen konstaterar att de element som upptagits i beaktandesats 34 i direktivet, och som särskilt syftar till att klargöra begreppet "allmänt intresse" i artiklarna 7 och 8 i samma direktiv, är förknippade med motiveringen för detta och utgör en integrerad del av denna juridiska handling; och av detta följer att dessa element skall tas i beaktande av medlemsstaterna när de antar de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet i fråga."

Till artikel 1.1

4. "Rådet och kommissionen konstaterar att skyddet av fri - och rättigheter, särskilt inom privatlivet, i samband med behandlingen av personuppgifter, inbegriper skyddet av den personliga identiteten."

Till artikel 2 a

5. "Rådet och kommissionen bekräftar att det tillfaller medlemsstaterna att bestämma om och i vilken utsträckning detta direktiv kan tillämpas på avlidna personer."
6. "Rådet och kommissionen bekräftar att den behandling av uppgifter i form av ljud och bild som genomförs för ändamål som rör den offentliga säkerheten förblir utanför tillämpningsområdet för detta direktiv hur än informationsteknologin utvecklas."

Till artikel 2 c

7. "Rådet och kommissionen erkänner att
- i enlighet med den gällande definitionen i artikel 2 c är direktivet endast tillämpligt på register, och inte på akter;
 - de kriterier som tillåter att fastställa de element som utgör en strukturerad samling av personuppgifter, samt de kriterier enligt vilka en sådan samling är tillgänglig, får preciseras av var och en av medlemsstaterna;
 - akter och samlingar av akter, inbegripet deras omslagssidor, inte omfattas av den definition som avses i första strecksatsen om deras innehåll inte är strukturerat som ett register."
8. "Rådet och kommissionen erkänner att de dokument på papper som tryckts på faxapparat eller persondator omfattas av de regler som är tillämpliga för manuella uppgifter och att de följaktligen endast ingår i tillämpningsområdet för detta direktiv om de är avsedda för ett register."

Till artikel 3.2

9. "Rådet och kommissionen anser att uttrycket "rent privat verksamhet eller verksamhet som rör hushållet" inte tillåter att man från direktivet utesluter behandlingar av personuppgifter som utförs av en enskild person när dessa uppgifter förmedlas, inte bara till en eller flera personer, utan till ett obestämt antal personer."

Till artikel 7 f

10. "Rådet och kommissionen erkänner att det berättigade intresset hos den ansvarige eller tredje part till vilken uppgifterna förs vidare kan utgöra ett allmänt intresse."

Till artikel 8.1

11. "Rådet och kommissionen anser att medlemsstaterna får, i enlighet med artikel 5, precisera de kategorier av känsliga uppgifter som anges i artikel 8.1, med hänsyn till landets juridiska och sociologiska särdrag, till exempel vad beträffar uppgifter som rör genetisk identitet, partipolitisk tillhörighet, fysiska hälsa, personliga övertygelser eller vanor, osv."

Till artikel 8.2 b

12. "Rådet och kommissionen anser att termerna "skyldigheter på arbetsrättens område" även inbegriper varje överenskommelse mellan arbetsmarknadens parter."

Till artikel 8.2 e och artikel 26.1 4

13. "Österrike utgår från principen att behandlingen av uppgifter för "att kunna fastslå, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk" omfattar motsvarande användning av uppgifter i förfaranden inför andra statliga organ i

den utsträckning som dessa förfaranden föregår förfarandena inför domstol.”

Till artikel 8.4

14. ”Den tyska delegationen förklarar att den behandling av uppgifter som är nödvändig för uttag av de skatter som enligt den tyska grundlagen är avsedda att bidra till finansierandet av kyrkorna utförs av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och därför omfattas av artikel 8.4.”

Till artikel 9

15. ”I sin återkommande rapport om tillämpningen av detta direktiv skall kommissionen med särskild uppmärksamhet undersöka genomförandet av artikel 9 i medlemsstaterna, för att kunna framlägga nödvändiga förslag.”

16. ”Rådet och kommissionen konstaterar att

- skyddet av upphovsrätten till konstnärliga eller litterära verk inte påverkar detta direktiv;
- det litterära och konstnärliga uttrycket är en form av uttryck vars frihet garanteras av artikel 10 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.”

17. ”Frankrike förklarar att det att de uppgifter som avses i artikel 9 ingår i detta direktivs tillämpningsområde för att skydda enskilda personer vad gäller behandling av personliga uppgifter inte påverkar inbegripandet av dessa uppgifter i tillämpningsområdet för andra direktiv om uppgifter.”

18. ”Frankrike förklarar att det kommer att använda sig av de undantag som föreskrivs i artikel 9 för all den verksamhet inom den audiovisuella sektorn som omfattas av direktivet.”

19. ”Sverige anser att begreppet konstnärliga och litterära uttryck mer syftar på uttrycksmedlen än kommunikationens innehåll eller dess kvalitet.”

Till artikel 11

20. ”Förenade Kungariket anser, vad gäller tillämpningen av artikel 11 i detta direktiv i situationer – särskilt vid röstvärning – vid vilka uppgifterna inte insamlas direkt hos den berörda personen, att plikten för den registeransvarige att tillhandahålla uppgifter inte gör en direktkontakt med den berörda personen nödvändig, men att dessa uppgifter kan tillhandahållas till exempel i form av en anmälan genom en medlem av den berörda personens hushåll, hos vilken uppgifterna har insamlats.”

21. ”Rådet och kommissionen anser att vid bedömningen av frågan om tillhandahållandet av information innebär en oproportionerligt stor ansträngning enligt vad som avses i artikel 11.2, måste man ta i beaktande vikten av det allmänna intresset för vilket uppgifterna behandlas.”

Till artikel 13

22. ”Förenade Kungariket förklarar, med stöd av Spanien, att bestämmelserna i artikel 13.1 d, 1 e och 1 f bland annat har som verkan att den rätt till tillgång som föreskrivs i artikel 12 kan omfattas av begränsningar eller särskilda villkor när detta är nödvändigt för utövandet av den finansiella översyn som föreskrivs i direktiven 77/780/CEE, 85/611/CEE, 92/49/CEE, 92/96/CEE och 93/22/CEE.

23. ”Kommissionen delar den tolkning som uttryckts i förklaringarna om röstvärning (förklaring 20) och övervakning av finansiella tjänster (förklaring 22).”

24. ”Rådet och kommissionen förklarar att de undantag som lagts till under punkt g) i artikel 13 inte avser sådana rättigheter som att utföra behandlingar av uppgifter.”

Till artikel 18.2

25. ”I den situationen då en medlemsstat samtidigt tillämpar båda bestämmelserna i artikel 18.2, första och andra strecksatsen, kan den föreskriva att den person som utsetts att skydda uppgifterna inte är förpliktigad att i sitt register ta upp information rörande de behandlingar som avses i artikel 18.2, första strecksatsen.”

Till artikel 18.4

26. ”Österrike anser att endast de behandlingar, som sannolikt inte kommer att kränka de berörda personernas fri- och rättigheter, kan undantas från anmälningsplikten”.

Till artikel 21

27. ”Rådet och kommissionen preciserar att de rättigheter som avses i artikel 21.3 inte får missbrukas och utpekar särskilt som exempel på missbruk en förfrågan som görs fastän det är allmänt känt att behandlingen av uppgifter inte rör den som ställt förfrågan.”

Till artikel 23

28. ”Österrike förklarar beträffande frågan om tillämplig nationell lagstiftning i ansvarsfrågor, att man utgår från principen att för arbetstagarnas ansvar gäller österrikisk rätt i varje fall där det handlar om ett anställningskontrakt som omfattas av österrikisk lagstiftning.”

Till artikel 28

29. ”Rådet och kommissionen anser att detta direktiv inte ändrar skyldigheten som innebär tystnadsplikt och som ålagts de behöriga myndigheterna genom de gemenskapsdirektiv som rör finansiella institutioner, eftersom artikel 28 bemyndigar tillsynsmyndigheterna på området för

skydd av uppgifter att ha tillgång till information som innehas av de berörda myndigheterna på ett sätt som inte innebar spridande av sådan information som omfattas av tystnadsplikt.”

Till artikel 32

30. ”Med avseende på de särskilda omständigheter som gäller för sådana personuppgifter som finns i register och som inte faktiskt behandlas efter att de nationella bestämmelser som antagits för att genomföra detta direktiv trätt i kraft, men som på ett lagligt sätt förvaras med tanke på en eventuell framtida användning, anser rådet och kommissionen att artikel 32 i detta direktiv innehåller en skyldighet för den registeransvarige att vid utgången av den tolvårsperiod som där avses vidta alla åtgärder som rimligen kan krävas enligt vad som anges i artikel 6,7 och 8 om detta inte visar sig vara omöjligt att genomföra eller innebära en oproportionellt stor ekonomisk insats. Härvid måste hänsyn tas både till nödvändigheten att garantera skyddet av enskilda personers fri- och rättigheter, och till tillsynsmyndighets befogenheter, som anges i artikel 28 i detta direktiv.”

31. ”Belgien och Luxemburg anser att rådets och kommissionens förklaring ovan (förklaring 30) inte i någon utsträckning påverkar direktivets tillämplighet, särskilt av artiklarna 6, 7, 8 och 32 i detta, vid manuella uppgifter, och inte ger den ansvarige tillstånd att handla självständigt vad gäller beslut att tillämpa bestämmelserna i direktivet på manuella uppgifter; staterna anser att behandlingen av manuella uppgifter i varje fall måste utföras under förhållanden som inte kränker enskilda personers fri- och rättigheter.”

Bilaga 5 – Europarådets dataskyddskonvention (nr 108)

CONVENTION FOR THE
PROTECTION OF INDI-
VIDUALS WITH REGARD
TO AUTOMATIC PROCESS-
ING OF PERSONAL DATA

Konvention om skydd för en-
skilda vid automatisk databe-
handling av personuppgifter

[Utdrag till och med kapitel III]

[Officiell engelsk version]

*[Inofficiell svensk översättning
från prop. 1981/82:189, bilaga 4]*

Preamble

The member States of the Council
of Europe, signatory hereto,

Considering that the aim of the
Council of Europe is to achieve
greater unity between its members,
based in particular on respect for
the rule of law, as well as human
rights and fundamental freedoms;

Considering that it is desirable
to extend the safeguards for every-
one's rights and fundamental free-
doms, and in particular the right to
the respect for privacy, taking ac-
count of the increasing flow across
frontiers of personal data undergo-
ing automatic processing;

Reaffirming at the same time
their commitment to freedom of
information regardless of frontiers;

Recognising that it is necessary

Inledning

Signatärmakterna, medlemmar av
Europarådet,

vilka beaktar att syftet med Eu-
roparådet är att åstadkomma en
fastare enhet mellan dess medlem-
mar, byggd särskilt på respekt för
lagen liksom för mänskliga rättig-
heter och grundläggande friheter;

vilka anser att det är önskvärt att
utsträcka skyddet för enskildas
grundläggande fri- och rättigheter,
särskilt vad gäller rätten till person-
lig integritet, och att därvid beakta
det ökande flödet över gränser av
personuppgifter som undergår au-
tomatisk databehandling;

vilka samtidigt åter bekräftar sin
förpliktelse att upprätthålla infor-
mationsfriheten utan hänsyn till
nationsgränser;

vilka erkänner att det är nödvän-

to reconcile the fundamental values of the respect for privacy and the free flow of information between peoples,

Have agreed as follows:

Chapter I – General provisions

Article 1 – Object and purpose

The purpose of this convention is to secure in the territory of each Party for every individual, whatever his nationality or residence, respect for his rights and fundamental freedoms, and in particular his right to privacy, with regard to automatic processing of personal data relating to him ("data protection").

Article 2 – Definitions

For the purposes of this convention:

- a "personal data" means any information relating to an identified or identifiable individual ("data subject");
- b "automated data file" means any set of data undergoing automatic processing;
- c "automatic processing" includes the following operations if carried out in whole or in part by automated means: storage of data, carrying out of logical and/or arithmetical operations on those data, their alteration, erasure, retrieval or dissemination;
- d "controller of the file" means the natural or legal person, public authority, agency or any other

dig att förena de grundläggande värden som ligger i skyddet för den personliga integriteten och i ett fritt utbyte av information mellan folken;

har överenskommit om följande:

Kapitel I – Allmänna bestämmelser

Artikel 1 – Syfte och ändamål

Denna konventions ändamål är att inom varje parts territorium för var och en, oavsett nationalitet eller hemvist, säkerställa respekten för grundläggande fri- och rättigheter, särskilt rätten till personlig integritet i samband med automatisk databehandling av personuppgifter som gäller honom ("dataskydd").

Artikel 2 – Definitioner

I denna konvention avses med:

- a) "personuppgifter" all slags information som kan hänföras till en bestämd eller bestämbar enskild person ("registrerad person");
- b) "automatiserat register" varje samling av uppgifter som undergår automatisk databehandling;
- c) "automatisk databehandling" följande åtgärder om de helt eller delvis utförs på automatisk väg: lagring av uppgifter, utförande av logisk och/eller aritmetisk behandling av dessa uppgifter samt ändring, utplåning, återvinning eller spridning av uppgifterna;
- d) "registeransvarig" den fysiska eller juridiska person, offentliga myndighet, byrå eller annat or-

body who is competent according to the national law to decide what should be the purpose of the automated data file, which categories of personal data should be stored and which operations should be applied to them.

Article 3 – Scope

1 The Parties undertake to apply this convention to automated personal data files and automatic processing of personal data in the public and private sectors.

2 Any State may, at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or at any later time, give notice by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe:

a that it will not apply this convention to certain categories of automated personal data files, a list of which will be deposited. In this list it shall not include, however, categories of automated data files subject under its domestic law to data protection provisions. Consequently, it shall amend this list by a new declaration whenever additional categories of automated personal data files are subjected to data protection provisions under its domestic law;

b that it will also apply this

gan som enligt nationell lag är behörig att besluta om ändamålet med registret, vilket slags personuppgifter som skall lagras och vilken behandling dessa skall genomgå.

Artikel 3 – Tillämpningsområde

1. Parterna åtar sig att tillämpa denna konvention på automatiserade personregister och automatisk databehandling av personuppgifter i allmän och enskild verksamhet.

2. Varje stat får, vid tiden för undertecknandet av denna konvention eller vid deposition av sitt instrument rörande ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning till konventionen eller vid en senare tidpunkt, avge förklaring till Europarådets generalsekreterare:

a) att den inte kommer att tillämpa denna konvention på vissa kategorier av automatiserade personregister, över vilka en förteckning kommer att deponeras. I denna förteckning skall emellertid inte tas upp sådana kategorier av dataregister som enligt bestämmelse i nationell lagstiftning ges dataskydd. Följaktligen skall denna förteckning ändras genom en ny förklaring så snart ytterligare kategorier av automatiserade personregister ges dataskydd enligt bestämmelser i den nationella lagstiftningen;

b) att den skall tillämpa denna

- convention to information relating to groups of persons, associations, foundations, companies, corporations and any other bodies consisting directly or indirectly of individuals, whether or not such bodies possess legal personality;
- c that it will also apply this convention to personal data files which are not processed automatically.
- 3 Any State which has extended the scope of this convention by any of the declarations provided for in sub-paragraph 2.b or c above may give notice in the said declaration that such extensions shall apply only to certain categories of personal data files, a list of which will be deposited.
- 4 Any Party which has excluded certain categories of automated personal data files by a declaration provided for in sub-paragraph 2.a above may not claim the application of this convention to such categories by a Party which has not excluded them.
- 5 Likewise, a Party which has not made one or other of the extensions provided for in sub-paragraphs 2b and c above may not claim the application of this convention on these points with respect to a Party which has made such extensions.
- 6 The declarations provided for in paragraph 2 above shall take effect from the moment of the entry into force of the convention
- konvention även på uppgifter som rör grupper av personer, föreningar, stiftelser, bolag, sammanslutningar eller andra organ som direkt eller indirekt består av enskilda personer, oavsett om dessa organ har rättskapacitet eller inte;
- c) att den skall tillämpa denna konvention även på personregister som inte behandlas automatiskt.
3. Varje stat som har utvidgat konventionens tillämpningsområde genom någon av de förklaringar som avses i punkt 2 (b) eller (c) ovan får i förklaringen ange att sådan utvidgning skall gälla endast vissa kategorier av personregister, över vilka en förteckning kommer att deponeras.
4. Varje part som har undantagit vissa kategorier av personregister genom en sådan förklaring som avses i punkt 2 (a) ovan får inte gentemot en part som inte har undantagit dem åberopa att denna konvention skall gälla sådana kategorier.
5. På motsvarande sätt får inte en part, som inte har gjort den ena eller den andra av de utvidgningar som avses i punkt 2 (b) ovan, gentemot en fördragsslutande part som har gjort sådana utvidgningar kräva att konventionen skall tillämpas i dessa avseenden.
6. De förklaringar som avses i punkt 2 ovan skall, för den stat som har avgett dem vid tidpunkten för undertecknandet eller vid

with regard to the State which has made them if they have been made at the time of signature or deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or three months after their receipt by the Secretary General of the Council of Europe if they have been made at any later time. These declarations may be withdrawn, in whole or in part, by a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe. Such withdrawals shall take effect three months after the date of receipt of such notification.

depositionen av sitt instrument rörande ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning, gälla från den tidpunkt då konventionen träder i kraft för den staten eller, om de har avgetts vid en senare tidpunkt, tre månader efter det att förklaringen har kommit Europarådets generalsekreterare till handa. Förklaringarna får återkallas, helt eller delvis, genom en underrättelse till Europarådets generalsekreterare. Sådana återkallelser skall börja gälla tre månader efter det att underrättelsen har kommit generalsekreteraren till handa.

Chapter II – Basic principles for data protection

Article 4 – Duties of the Parties

- 1 Each Party shall take the necessary measures in its domestic law to give effect to the basic principles for data protection set out in this chapter.
- 2 These measures shall be taken at the latest at the time of entry into force of this convention in respect of that Party.

Article 5 – Quality of data

Personal data undergoing automatic processing shall be:

- a obtained and processed fairly and lawfully;
- b stored for specified and legitimate purposes and not used in a way incompatible with those purposes;

Kapitel II – Grundläggande principer för dataskydd

Artikel 4 – Parternas åligganden

1. Varje part skall vidta nödvändiga åtgärder i sin nationella lagstiftning för att genomföra de grundläggande principer för dataskydd som anges i detta kapitel.
2. Dessa åtgärder skall vidtas senast vid den tidpunkt då denna konvention träder i kraft för parten.

Artikel 5 – Uppgifternas beskaffenhet

Personuppgifter som undergår automatisk databehandling skall:

- a) ha erhållits och skall behandlas på ett korrekt och lagligt sätt;
- b) lagras för särskilt angivna och lagliga ändamål och inte användas på ett sätt som är förenligt med dessa ändamål;

c) adequate, relevant and not excessive in relation to the purposes for which they are stored; d) accurate and, where necessary, kept up to date; e) preserved in a form which permits identification of the data subjects for no longer than is required for the purpose for which those data are stored.	c) vara ändamålsenliga, relevanta och inte onödiga för de ändamål för vilka de lagras; d) vara riktiga och, om nödvändigt, hållas aktuella; e) bevaras på ett sådant sätt att de registrerade personerna inte kan identifieras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål för vilket dessa uppgifter lagras.

Article 6 – Special categories of data

Personal data revealing racial origin, political opinions or religious or other beliefs, as well as personal data concerning health or sexual life, may not be processed automatically unless domestic law provides appropriate safeguards. The same shall apply to personal data relating to criminal convictions.

Article 7 – Data security

Appropriate security measures shall be taken for the protection of personal data stored in automated data files against accidental or unauthorised destruction or accidental loss as well as against unauthorised access, alteration or dissemination.

Article 8 – Additional safeguards for the data subject

Any person shall be enabled:

- a) to establish the existence of an automated personal data file, its main purposes, as well as the identity and habitual residence or principal place of business of the controller of the file;
- b) to obtain at reasonable intervals and without excessive delay or

Artikel 6 – Särskilda slags uppgifter

Personuppgifter som avslöjar rasursprung, politiska åsikter liksom personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv får inte undergå automatisk databehandling såvida inte nationella lag ger ett ändamålsenligt skydd. Detsamma gäller personuppgifter som hänför sig till att någon dömts för brott.

Artikel 7 – Datasäkerhet

Lämpliga säkerhetsåtgärder skall vidtas för att skydda personuppgifter som lagras i automatiserade register gentemot oavsiktlig eller otillåten förstörelse eller oavsiktlig förlust liksom gentemot otillåten tillgång, ändring eller spridning.

Artikel 8 – Ytterligare skyddsåtgärder för registrerade personer

Var och en skall ha möjlighet att:

- a) få veta huruvida ett automatiserat personregister finns, dess huvudsakliga ändamål, liksom uppgift om vem som är registeransvarig samt dennes hemvist eller säte;
- b) med rimliga mellanrum och utan alltför lång tidsutdräkt eller

expense confirmation of whether personal data relating to him are stored in the automated data file as well as communication to him of such data in an intelligible form;

- c) to obtain, as the case may be, rectification or erasure of such data if these have been processed contrary to the provisions of domestic law giving effect to the basic principles set out in Articles 5 and 6 of this convention;
- d) to have a remedy if a request for confirmation or, as the case may be, communication, rectification or erasure as referred to in paragraphs b and c of this article is not complied with.

kostnad få bekräftat huruvida personuppgifter rörande honom finns lagrade i registret liksom att få sig tillsända sådana uppgifter i begriplig form;

- c) i förekommande fall få sådana uppgifter rättade eller uttraderade som har behandlats i strid mot de bestämmelser i nationell lag genom vilka de grundläggande principerna i artiklarna 5 och 6 i denna konvention genomförs;
- d) överklaga ett beslut som innebär att någon inte efterkommer en begäran om en sådan bekräftelse eller, i förekommande fall, meddelande, rättelse eller uttradering som avses i punkterna (b) och (c) i denna artikel.

Article 9 – Exceptions and restrictions

- 1 No exception to the provisions of Articles 5, 6 and 8 of this convention shall be allowed except within the limits defined in this article.
- 2 Derogation from the provisions of Articles 5, 6 and 8 of this convention shall be allowed when such derogation is provided for by the law of the Party and constitutes a necessary measure in a democratic society in the interests of:
 - a) protecting State security, public safety, the monetary interests of the State or the suppression of criminal offences;
 - b) protecting the data subject or the rights and freedoms of others.
- 3 Restrictions on the exercise of

Artikel 9 – Undantag och inskränkningar

1. Undantag från bestämmelserna i artiklarna 5, 6 och 8 i denna konvention får göras endast i den utsträckning som anges i denna artikel.
2. Avvikelse från bestämmelserna i artiklarna 5, 6 och 8 i denna konvention får göras endast om sådan avvikelse medges i partens nationella lagstiftning och den är nödvändig i ett demokratiskt samhälle för att:
 - a) skydda statens säkerhet, den allmänna säkerheten, statens penningintressen eller brottsbekämpning;
 - b) skydda den registrerade personen eller andra personers fri- och rättigheter.
3. Inskränkningar i utövandet av de

the rights specified in Article 8, paragraphs b, c and d, may be provided by law with respect to automated personal data files used for statistics or for scientific research purposes when there is obviously no risk of an infringement of the privacy of the data subjects.

rättigheter som anges i artikel 8 (b), (c) och (d) får göras i lag när det gäller automatiserade personregister som används för statistikändamål eller för vetenskapliga forskningsändamål, om det uppenbarligen inte föreligger någon risk för intrång i de registrerades personliga integritet.

Article 10 – Sanctions and remedies

Each Party undertakes to establish appropriate sanctions and remedies for violations of provisions of domestic law giving effect to the basic principles for data protection set out in this chapter.

Artikel 10 – Sanktioner och rättsmedel

Varje part åtar sig att införa lämpliga sanktioner och rättsmedel för överträdelser av sådana bestämmelser i den nationella lagen genom vilka de grundläggande principer för dataskydd som har angetts i detta kapitel genomförs.

Article 11 – Extended protection

None of the provisions of this chapter shall be interpreted as limiting or otherwise affecting the possibility for a Party to grant data subjects a wider measure of protection than that stipulated in this convention.

Artikel 11 – Utsträckt skydd

Ingen bestämmelse i detta kapitel skall ges den tolkningen att den begränsar eller på annat sätt påverkar möjligheten för en part att tillerkänna registrerade personer ett mer omfattande skydd än som föreskrivs i denna konvention.

Chapter III – Transborder data flows

Kapitel III – Dataflöde över gränserna

Article 12 – Transborder flows of personal data and domestic law

1 The following provisions shall apply to the transfer across national borders, by whatever medium, of personal data undergoing automatic processing or collected with a view to their being automatically processed.

2 A Party shall not, for the sole

Artikel 12 – Flödet av personuppgifter över gränserna och nationell lag

1. Följande bestämmelser skall, oavsett vilket medium som används, gälla vid överföring över nationsgränser av personuppgifter som undergår automatisk databehandling eller som samlas in i avsikt att de skall undergå sådan behandling.

2. En part får inte, uteslutande i

purpose of the protection of privacy, prohibit or subject to special authorisation transborder flows of personal data going to the territory of another Party.

- 3 Nevertheless, each Party shall be entitled to derogate from the provisions of paragraph 2:
 - a insofar as its legislation includes specific regulations for certain categories of personal data or of automated personal data files, because of the nature of those data or those files, except where the regulations of the other Party provide an equivalent protection;
 - b when the transfer is made from its territory to the territory of a non Contracting State through the intermediary of the territory of another Party, in order to avoid such transfers resulting in circumvention of the legislation of the Party referred to at the beginning of this paragraph.

syfte att skydda den personliga integriteten, förbjuda eller kräva särskilt bemyndigande för överföring av personuppgifter över gränsen till en annan parts territorium.

3. Varje part har emellertid rätt att göra avvikelser från bestämmelserna i punkt 2:
 - a) om dess lagstiftning innehåller särskilda bestämmelser för vissa kategorier av personuppgifter eller automatiserade personregister på grund av uppgifternas eller registrens natur, utom när den andra partens föreskrifter ger ett likvärdigt skydd;
 - b) när överföringen sker från dess territorium till en icke fördragsslutande stats territorium via en annan parts territorium, för att undvika att sådana överföringar medför att den i bestämmelsens inledning nämnda partens lagstiftning kringgås.

Bilaga 6 – Summary in English

Handling of personal data not included in personal data registers made easier

The Personal Data Act Inquiry has had the task of reviewing the Personal Data Act. The purpose of the review has been to examine whether it is possible, despite the existing EC directive on personal data, to replace current regulations on the handling of personal data with regulations against the misuse of personal data.

The Inquiry takes the view that this is possible concerning the processing of personal data in unstructured material such as running text and sound and images. The Inquiry has taken this position after making a careful analysis of the possibilities for making exemptions under the EC directive viewed in the light of developments since the Personal Data Act entered into force in 1998. These developments include the reasoning of the Court of Justice of the EC in the “Swedish Communion instructor case” (C-101/01).

The Inquiry proposes an exemption from the great majority of handling regulations in the Personal Data Act for the processing of personal data that does not form part of and is not intended to form part of a set of personal data that has been structured in order to significantly facilitate searches for or compilations of personal data specifically, i.e. in practice personal data registers and personal data-related databases.

Briefly, the Inquiry’s proposal means that the handling regulations in the Personal Data Act would not be applicable, *inter alia*, to everyday processing like the production of running text in word processing software, the publication of running text on the Internet, the use of sound and image recordings and email correspondence on condition that the material is not intended for inclusion

in a database with a personal data-related structure such as an electronic system for handling business.

As a result, a person who wants to carry out computer processing of personal data in running text, such as simple messages or shorter or longer texts, or in sound or images or in emails need not normally bother about the handling regulations in the Personal Data Act. Further consideration will only be needed if he or she wants to insert the material into some form of database. If the database has a personal data-related structure, in which personal data are specifically identified as such, then the handling regulations must be applied.

In practice the proposed, new regulation will only be of importance for automatic processing with the aid of computers.

According to the Inquiry's proposals, the processing that is exempted from the handling regulations will be regulated by a simple rule designed to provide protection from the misuse of personal data. Under this rule the processing of personal data is not permitted if it involves an improper intrusion on personal integrity. To make it easier to apply the rule, in its explanatory comments to the proposed legislation the Inquiry has summarised some simple and obvious guidelines that should be followed:

- Do not process personal data for improper purposes, such as persecuting or disgracing an individual.
- Do not collect a large amount of information about one individual without acceptable reasons.
- Rectify personal data that turn out to be incorrect or misleading.
- Do not slander or insult anyone else.
- Do not violate an obligation to keep information secret.

In addition, as is now the case, a registered person will have the right to subject access, i.e. to obtain on request a "data extract" including the personal data processed. A general exception is, however, proposed in the event that it proves impossible to provide a data extract or it would require disproportionate effort to do so because, for instance, it is difficult to find information about a particular person in running text and in sound and image recordings.

According to the proposal, anyone who breaks the rules for protection from misuse of personal data may have to pay damages to the registered person. Moreover, under the proposal the Data Inspection Board will have the task of ensuring that the rules are followed.

Duty to provide data extracts made less onerous

If a controller of personal data has a very large number of registers, a large quantity of unstructured material or material in many different places – in hundreds of computers, for instance – it can be impossible or extremely onerous to search out all the information about a person who requests a “data extract”. The Inquiry therefore proposes that it should be explicitly stated that information under Section 26 of the Personal Data Act, in the form of a “data extract”, need not be provided to the extent that this proves to be impossible or would require disproportionate effort. Generally, however, the applicant must first be asked about any information that may facilitate the search for his or her personal data.

The purpose of the proposed amendment is not to introduce restrictions in relation to current practice but to adapt the text of the Act to the prevailing situation.

Government and authorities given right to issue regulations on exemptions from the Personal Data Act that are permitted under the EC directive

Under the EC directive Member States may derogate from certain provisions in the EC directive when this is necessary to safeguard the fulfilment of certain specified important public and government functions or to safeguard the protection of rights and freedoms of individuals. At present, the Personal Data Act does not contain a corresponding provision. The Inquiry proposes that use is made of the possibility to provide exemptions and that the Government and authorities designated by the Government be explicitly authorised to issue regulations and take decisions in individual cases on exemptions that are permitted under the EC directive.

Only gross negligence to be an offence

At present, an individual can be sentenced to a fine or to prison for contravening the Personal Data Act purposely or through negligence in four listed instances. The Inquiry proposes decriminalisation in this area so that only acts committed through gross negligence will be criminal offences in addition to intentional acts. The Inquiry has found no reason to propose any other decriminalisation.

Procedure for appealing decisions of public authorities clarified

Some decisions by public authorities under the Personal Data Act can already be appealed according to the general provisions on appeals. The Inquiry proposes that the Personal Data Act be amended to include provisions setting out in what cases and how appeals can be lodged against the decision of a public authority under the Act. The Inquiry proposes, however, that special regulations on how to appeal decisions of the courts should be inserted in the special data protection acts that regulate the processing of personal data by the courts.

Relationship of the Personal Data Act to the principle of public access and the Secrecy Act clarified

For the purpose of clarification the Inquiry proposes an explicit regulation stating that the general provisions of the Personal Data Act do not restrict the duty that public authorities have under the principle of public access to official documents in Chapter 2 of the Freedom of Press Act to search for, compile and release personal data. The Inquiry also proposes that other bodies than public authorities that have duties under the principle of public access, such as local government enterprises, should be covered by the exemptions with regard to the principle of public access that are contained in the Personal Data Act.

Under Chapter 7 Section 16 of the Secrecy Act secrecy applies to personal data if it can be assumed that release would result in the processing of the data in contravention of the Personal Data Act. The Inquiry has had the task of clarifying this provision but not of proposing that it should be amended or abolished. The Inquiry proposes that the provision be clarified in the following way.

Secrecy should apply to personal data if there is reason to assume that, after release, the data will be processed in contravention of the Personal Data Act. This provides clarification that the public authority must have some reason – for instance the fact that data are being requested for a very large number of people – to ask questions about the intended use of the data.

Secrecy should also apply for personal data if release of the data by a public authority is in contravention of the provision on the transfer of personal data to a third country in Section 33 of the Personal Data Act. This is not, however, intended to lead to se-

crecy for data in public registers intended to provide the public with information, such as the register of real property. In practice these provisions will only be relevant in exceptional cases when the principle of public access requires a public authority to send personal data abroad.

Other matters

The Inquiry has also had the task of considering the possibility of granting exemptions for processing of personal data in the private sphere that falls outside the scope of community law and is not therefore covered by the EC directive. The Inquiry notes that full use has already been made of the exemption for purely personal processing of personal data permitted under the EC directive and that there is no reason to make further exemptions from the Personal Data Act.

At present the Personal Data Act contains a ban for other parties than public authorities, i.e. private physical or legal persons, to process personal data on violations of laws, etc. but exemptions can be prescribed in other statutes or in decisions taken in individual cases. The Inquiry has had the task of considering whether the Personal Data Act should be amended to include concrete exemptions. The Inquiry has reached the view that the possibilities of providing exemptions through general provisions in other statutes and through decisions in individual cases that are already available are sufficient and has therefore concluded that no provisions on exemptions from the ban on the processing of personal data by private physical or legal persons are needed in the Personal Data Act.

No amendments are proposed to the Personal Data Act in response to the judgment of the Court of Justice providing a preliminary ruling in the Swedish communion instructor case on the publication of personal data on the Internet (C-101/01).

In practice the earliest date on which the proposed amendments can enter into force is 1 July 2005.